

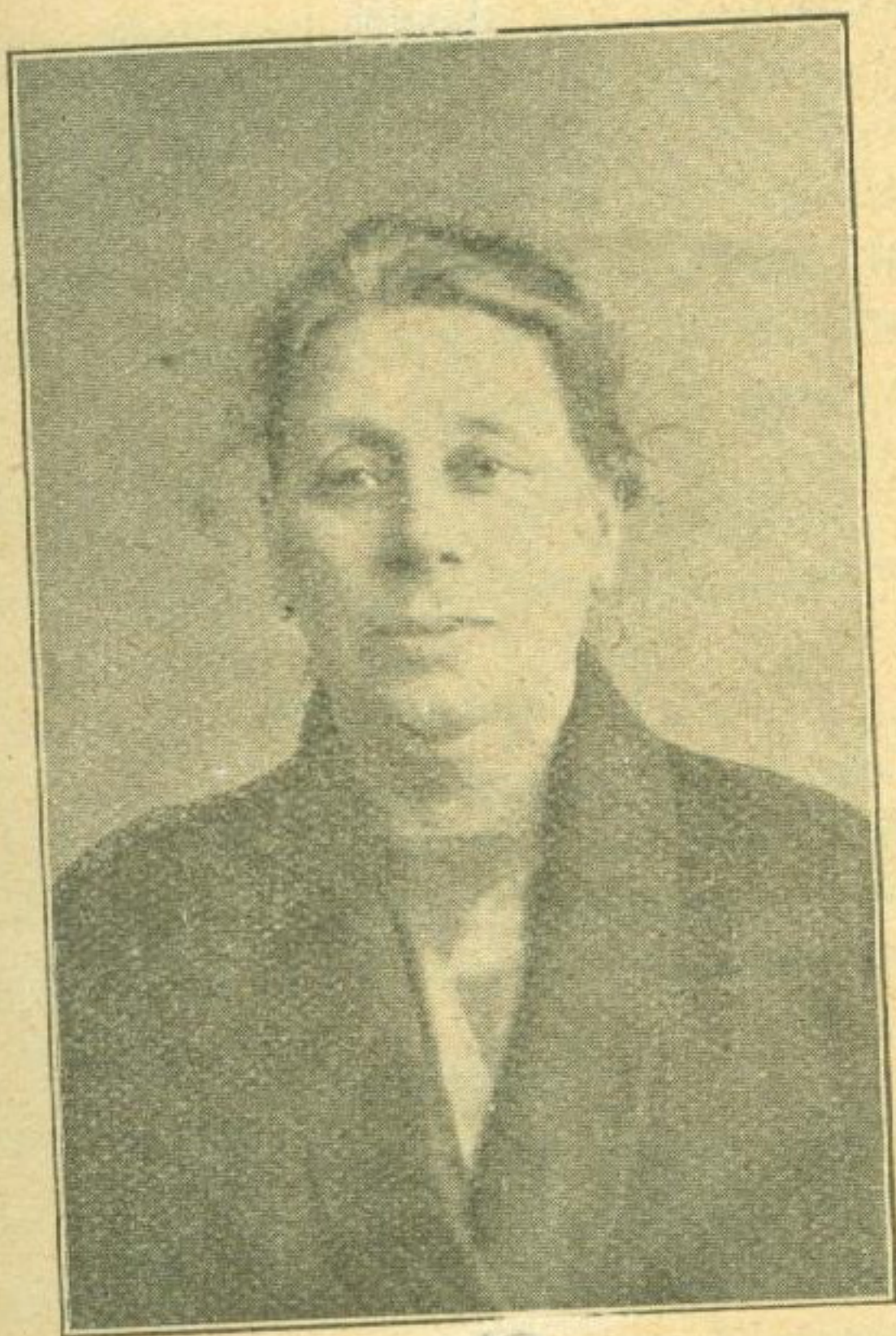
ARMENIERVENNEN

Nr. 1-2

Januar-Februar 1925

5. Aarg.

Vor nye Udsending

Frk. Jenny Jensen.

Som allerede meddelt rejser Frk. Jenny Jensen i Marts til Syrien, hvor hun som „De danske Armeniervenner“s Udsending skal bistaa Frk. Jeppe med at lede Virksomheden i Aleppo.

Frk. Jenny Jensen er ikke ny i Arbejdet for Armeniens Sag. Hun har den Modenhed og den Erfaring, der betyder saa meget for det maalbevidste Arbejde, og hendes Sprogkendskab og alsidige Uddannelse gør hende til en udmærket Medarbejder, den bedste man kan tænke sig og den Frk. Jeppe helst af alle ønskede.

Frk. Jenny Jensen er i disse Dage kommet fra sin Fødeby Lemvig, hvor hun de sidste Aar atter har haft sin Virksomhed, til København for at ordne alt vedrørende Afrejsen. Hun staar smilende hos mig paa mit Kontor, og jeg husker hende saa tydeligt fra den Gang, hun vendte tilbage til

Danmark med sit lille — nu store! — armeniske Plejebarn.

Det var i Aarene 1904—1918 Frk. Jensen virkede i tyrkisk Armenien i Provinsen Mamuret-ul-Aziz. Hun var Vidne til alt det frygtelige, der skete i Armenien under Verdenskrigen, og hun kom her til Danmark nedbrudt af Sorg over den Skæbne, der havde ramt det Folk, hun havde arbejdet i og lært at elske.

Jeg beder „De armeniske Armeniervenner“s nye Udsending fortælle lidt om sin Uddannelse og om sine Tanker i det Øjeblik, hun staar i Begreb med at genoptage sit Arbejde i Orienten.

„Jeg læste i Slutningen af 90'erne om de store Armenier-Myrderier i Tyrkiet, og Skildringen af det ulykkelige Folks Pinsler tog mig saa stærkt, at jeg følte, at min Plads var blandt dem, der vilde hjælpe at lindre de efterlevendes Skæbne. Jeg bad Gud berede Vejen for mig, hvis det var hans Vilje, at jeg skulde bruges blandt Armenierne. I 1902 gennemgik jeg saa K. M. A.s Missionskole i København og derefter en Skole i London, hvor jeg ogsaa satte mig ind i det rent praktiske Børnehjems-Arbejde. Et Par Maaneder virkede jeg ved et Børnehjem i Alverstoke i Sydengland og samtidig fortsatte jeg min Uddannelse i Sygepleje. Efter endnu et Par Maaneders Ophold paa Missionskolen „Bibelhaus“ i Freienwalde an der Oder blev jeg med K. M. A.s Støtte og anbefaling antaget af „Deutscher Hilfsbund“ og sendt til Arbejdsmarken, hvor jeg i 13½ Aar ledede et Børnehjem i Mezreh. Mine Nerver er nu i fuld Orden, og jeg har forvundet den Lungebetændelse, der for en Tid satte mig ud af Stand til at fortsætte mit Virke i Østen. Jeg føler

mig rask og glæder mig til at rejse ud og arbejde videre blandt Armenierne, denne Gang ovenikøbet under dansk Flag og sammen med Frk. Jeppe, hvis Arbejde jeg i allerhøjeste Grad beundrer.“

„De danske Armeniervenner“ ledsager Frk. Jenny Jensen med sine varmeste Ønsker og haaber, at hendes Virke vil blive til Gavn for vort Arbejde og for det Folk, hun skal hjælpe til Ære for danske Armeniervenner som for hende selv.

H. F. U.

Vore Medarbejdere.

Dag for Dag vokser „De danske Armeniervenner“s Arbejdsomraade og Arbejdskraft. Æren derfor tilkommer ikke mindst vore trofaste Venner Landet over. Styrelsen gentager den Tak, den i sidste Nummer bragte alle de trofaste Armeniervenner, der ved deres Arbejde bidrog til Armenierdagens Resultat, og som ved deres Interesse Aaret rundt skaber den Basis for vort Arbejde, uden hvilken vi ikke kunde eksistere.

Vi bringer nedenfor en ny Liste over danske Mænd og Kvinder, der har vist Armenier-Sagen deres Interesse:

Jylland.

Aabenraa: Skoleinspektør J. Thau.

Fru Elna Asby.

Aalborg: Fru Louise Raaen, Jernbaneg. 9.
Frk. Bie, Danmarksgade.

Aarhus: Frk. Elisabeth Andersen, Sønderallé 18.

Hr. fhv. Højskoleforstander Himmelstrup,
Dronning Margrethes Vej.

Frk. Hulda Pedersen, Lindehuset, Aabyhøj.

Frk. Nathalie Pedersen, — —

Aarhus: Frk. Petrea Petersen, Vestergade 49.
Frk. Anna Worm, Paulsgade 14.
Asserballe: Pastor J. Eriksen.
Bjerringbro: Fru Signe M. Laursen.
Borgbjerg pr. Holstebro: Sognepræst Juel Rasmussen.
Bramminge: Pastor Helge Rasmussen.
Brande: Fru Kirstine Pedersen.
Fru Marie Birkedal.
Frk. Mette Jensen.
Branderup: Frimenighedspræst M. Olsen.
Brønderslev: Fru Borgm. Oline Hansen.
Børkop: Førstelærer Th. Poulsen, Gaarslev.
Christiansfeld: Proprietær Bruhn.
Engesvang: Førstelærer J. C. Nedergaard.
Esbjerg: C. Ernst Bauer.
Farsø: Oversygepl. Frk. Johanne Jensen.
Farup pr. Ribe: Pastor Jørgensen.
Frederikshavn: Frk. C. Christensen-Dalsgaard.
Fur: Bogsælger P. Andersen.
Fæveje pr. Trustrup: Fru Proprt. Mønsted.
Gauerslund: Fru Høyer.
Gedved: Lærer P. Kirkeskov.
Gjesten: Pastor Ehrenreich.
Graasten: Pastor Troensegaard Hansen.
Gramby: Grevinde C. Brockenhuus Schack.
Grindsted: Pastor Clausen.
Fru Kristine Glavind.
Haderslev: Postkontrollør J. Sarup.
Fru Overlærer Signe Tørsleff.
Hald: Pastor I. Esner.
Hatting: Fru Slott, Østerhaab.
Havndal: Grd. Jens Grene Jensen.
Herning: Søster Ane Daubjerg.
Hodde-Tistrup: Pastor Tetens.
Holstebro: Frk. Karen Johansen.
Fru Borgmesterinde Dircks.
Pastor E. Larsen.
Holsted: Fru Stationsforst. Windeballe.
Hoptrup: Lærer Sørensen.
Hornslæt: Sygepl. Frk. Johanne Eskildsen.
Hornum: Fru Nicoline Olesen.
Horsens: Pastor Th. Tomasson.
Fru Kaptajn Damm.
Hvidbjerg: Fru Ellinor Kruchov.
Jelling: Fru Anna Johansen.
Jordrup: Fru Margrete Boesen.
Karby, Mors: Pastor Markvorsen.
Boghandler Worm.
Kolding: Lektor H. Nissen.
Frk. D. Christensen-Dalsgaard.
Fru Helen Clay Pedersen.
Langaa: Pastor Gram Nyegaard.
Lem: Fru L. Lambæk.
Lemvig: Frk. Jenny Jensen, Vasen 19.
Lustrup pr. Ribe: Fru Lærer Mouritsen.
Løgstrup: Grd. Kr. Kristensen, Gostedgaard.
Nordby, Fanø: Fru Josepha Harms.
Nr. Bjært: Pastor Jørgensen.
Nr. Nebel: Sognepræst Kiilerich.
Frk. Agnes Laursen.
Obbekjær pr. Ribe: Fru Kaltoft.
Pandrup: Frk. Anna Kaasgaard.
Randers: Tandlæge Frk. Kralund.
Ribe: Fru Redaktør Jacobsen.
Ringkøbing: Fru Pastorinde Clausen-Bagge.
Oversygepl. Frk. Julie Petersen.
Ry: Fru Karen Eriksen.
Silkeborg: Fru Læge Bjerregaard.
Adjunkt Granzow.
Skanderborg: Amtsfuldm. Kæmpegaard.

Skanderborg: Fru Axelline Jensen.
Skelhøje: Lærerinde Fru M. Kierkegaard.
Skive: Fru Agda Tulinius Petersen.
Pastor Bendix.
Solderup pr. Jejsing: Lærer N. P. Jensen.
Stenderup pr. Varmark: Sygepl. Frk. Sønderby.
Stouby: Comtesse Danneskiold-Samsøe.
Struer: Fru Lærer Olesen.
Taars: Fru Johanne Fløe.
Trustrup: Frk. Marie Kjær.
Tønder: Pastor Martin Hansen, Visby.
Bankdirektør M. Hansen.
Fru Margrethe Busch.
Uldum: Fru Margrete Dahl Jespersen.
Vamdrup: Fru Henriette Jessen.
Varde: Oversygepl. Frk. Ane Sørensen.
Vejen: Pastor Witt-Hansen.
Vejlby: Pastor Gert Jørgensen.
Vejle: Fru Fabrikant Berntsen.
Viborg: Fru Fuldm. Louise Madsen.
Videbæk: Fru Apotheker Funch.

Sjælland, Møen, Samsø.

Ballerup: Fru Ivara Nyholm.
Borre, Møen: Lærer P. Lundkvist.
Faxe: Proprietær Seidenfaden Skovgaard.
Faxe Ladeplads: Frk. Henriette Tybjerg.
Fredensborg: Frk. Karen Glæsel.
Frederikssund: Fru Tandlæge Bobjerg.
Frederiksværk: Sognepræst Tørsleff.
Hellerup: Frk. A. E. Mathiesen.
Hillerød: Fru Professorinde Buhl.
Hornbæk: Lærer Hoffmann.
Høng: Fru Forstanderinde Munck.
Hørsholm: Fru Inger Eich.
Jyderup: Peter Jensen.
Kirkehelsing: Fru Marie Frederiksen.
Kjøbenhavn: Kommunelærerinde Fru Schleiss, Strandvej 37.
Korsør: Pastor Th. Winther.
Fru Caja Rude.
Lille Skensved: Pastor Bartholdy Møller.
Nykøbing Sj.: Fru Thora Hansen.

Næstved: Søster Ane Birgitte.
Ringsted: Fru Lærer Laursen.
Frøken Raaschou.
Samsø: Fru Petra Rasmussen.
Storehedinge: Fru Pastorinde Nørgaard.
Skomagern. Oluf Hansen.
Strøby: Fru Margrete Pedersen.
Søborg pr. Firhøj: Lærer Verner Nielsen.
Taaderup pr. Skellebjerg: Lærer Ragnar Andersen.
Vallekilde: Højskoleforst. Uffe Grosen.
Vordingborg: Oversygepl. Frk. Sara Christensen.

Fyen.

Aarup: Pastor Bjerre.
Grd. Peder Tondring Dyrhøje.
Assens: Grd. Jens Bang.
Bogense: Indremissionær Topholm.
Espe: Sygepl. Frk. A. Rasmussen.
Faaborg: Fru Dommer Jørgensen.
Hjallese: Frk. Bodil Hansen.
Horne: Pastor Dr. phil. Østrup.
Kerteminde: Fru Mægler Jørgensen.
Kværndrup: Lærer P. Petersen.
Kølstrup: Pastor Dr. phil. Arne Møller.
Marslev: Pastor Schack.
Melby: Fru Pastorinde Holme.
Middelfart: Provst Knudsen.
Nyborg: Fru Dommer Nielsen.
Pejrup: Forstanderinde Frk. Hjortshøj.
Taaruplund pr. Assens: Fru Mikkelsen.
V. Skerninge: Proprietær K. Jessen.

Lolland-Falster.

Aunede: Fru Agathe Brandt.
Horslunde: Lærer F. Damsager.
Rødby: Sygepl. Frk. Marie Østergaard.
Stubbekøbing: Oversygepl. Frk. Helga Bech.

Bornholm.

Allinge: Sygepl. Frk. Elise Ryby.
Rønne: Amtsfuldm. C. J. Hagemann.
Frk. Tinny Holm.
Svaneke: Sygepl. Frk. Charlotte Jønsson.

Fra Sovjet-Armenien

Stillingen i den Ararat Republik, der blev tvunget til at give sig Sovjet-Rusland i Vold.

Den fra alle Sider forhuggede armeniske Republik har i Dag et Fladeindhold af 28,000 □ Kilometer, knap 600 □ mil. Den omfatter fire Kredse: Erivan, Alexandropol, Ny Bajazid og Etjmiadsin og smaa Stumper af fire andre Kredse: Sjarur, Daralagöz, Sangesur, Kasakh og Bortjalu. Indbyggertallet i Republikken beløber sig til omtrent 1,200,000. Deraf er 93⁰/₀ Armeniere, 4⁰/₀ Tatarer, 2⁰/₀ Russere, 1⁰/₀ Jessider, Nestorianere osv. Fødselsoverskudet var i 1923: 17,496 — 80⁰/₀ af Befolkningen er Bønder. Resten af de Erhvervsdrivende bestaar

af Smaahandlende og Haandværkere, Storkapitalister findes saa godt som ikke, det er jo en kommunistisk regeret Stat; Hovedstaden Erivan har 80.000 Indbyggere (1914 — 42,000).

— Men foruden dette lille Lands armeniske Befolkning, ialt 1,020,000, findes indenfor det tidligere russiske Rige 1,130,000 armeniske Sjæle.

I Tyrkiet, især i Konstantinopel, ellers er alle dræbte eller flygtede, lever c. 200,000.

I andre Lande c. 600,000 (især i de østlige Middelhavslande c. 350,000 og „De forenede Stater“ c. 125.000)

I alt antager man nu, at der paa Jordan, efter alle Myrderier og Ødelæggelser, er 2,970,000 armeniske Sjæle!

Den lille Republik har nu en Regering af russisk Model. Den danner med Georgien og Asserbeidjan den Kaukasiske Føderation. — Udenrigspolitik, Hær og Kommunikation styres fra Moskva.

Man maa nu mene om Raadsregeringen i russisk Armenien, hvad man vil, ét er ubestrideligt. Den har i de sidste Aar gjort et i højeste Grad anerkendelsesværdigt Arbejde for at genopbygge Landets forstyrrede Erhvervsliv. Dette Arbejde blev ganske vist i betydelig Grad hjulpet, først ved Freden, der efter at denne Regering havde overtaget Magten, herskede med Nabolandene og dernæst ogsaa ved den vidtrækkende Hjælp, det forpinte Landomraade har faaet fra Sovjetrusland.

Ved paa daadkraftig Vis at have fremhjulpet Landbruget er Hungersnøden, der længe sled i Folket, næsten overvunden. Den dyrkede Flade af Armenien var i 1914 — 155,000 Dessjatiner (c. 300,000 Tdr. Land) og sank i de frygtelige Krigs og Efterkrigsaar til 58,000 Dessjatiner (c. 100,000 Tdr. Land) (i 1919), er nu atter naaet op til 145,000 Dessjatiner (c. 280,000 Tdr. Land) Landbrugsproduktionen var i 1923: 15 Millioner pud (1 pud = 16 Kilogr.), deraf Korn 7 Millioner pud.

Den Omstændighed, at der indenfor Armeniens Grænser kun var faa Storbesiddelser, forenkled væsentlig Uddelingen af Land til Bønderne.

Det var Meningen, at paa Sletten skulde hvert Menneske have — 1 Dessjatin, paa Højdedragene — 2 Dessjatiner i Bjærgene — 3 Dessjatiner. Der blev dog kun det halve til hver.

Vigtigere end Kornbrug er i Armenien Bomuldskultur. Allerede før Verdenskrigen blev denne fremmet af den tsaristiske Regering i Kaukasus og istedetfor førtes Korn ind fra Rusland.

Nytten af Bomuldsdyrkning er overordentlig stor, naar man betænker, at *Renindtægt af 1 Dessjatin* Bomuldsplanter er 160 Guldrubler — men ved Korndyrkning c. 35 Guldrubler. Bomuldsdyrkingen var næsten øde-

lagt under Krigen, nu nærmer den sig Førkrigshøjden. Der er sat nyt Land under Vand til Bomuld, henved 15,000 Dessjatiner.

Glædelige Fremskridt er der ogsaa sket i Frugtav, Silke og Kvæg. — Alt er ved at naa op mod Afkastningen fra før Krigen. Kvæget, der sank til 140,000, er nu atter oppe ved 420,000!

Armenien udfører Kød, Uld, Smør og megen god Ost. — Stor Omhu har man ogsaa vist for at opretholde Armeniens Skove: 400,000 Tdr. Land dvs. 40 □ Mil.

Især har Styrelsen fæstet sin Opmærksomhed paa at udbygge Vandingsanlæg. Heri ligger hele det brændende Spørgsmaal, om det lille Land skal blive istand til at modtage en øget Mængde af de landflygtige Stammefæller. Saa-dan er det paa Middelhøjde liggende og til Kornavl særligt egnede Omraade paa venstre Bred af Araxfloden mellem Arpatjai og Dahdjabjærgene i en Længde af 135 Kilometer og 30 Kilometer bredt, der omfatter en Flade af c. 400,000 Hektarer, kun for Fjerdeparten overrislet og bebygget. Resten, 300,000 Hektarer, bruges kun til Vintergræsning.

Sletten ved Serdarabad kaldes den, og blev den vandet, kunde den let frembringe op mod 1,3 Millioner Tønder Sæd.

I 1914 overrisledes 66,095 Dessjatiner Land, nu kun 59,250 Dessjatiner. Der er dog fornyet de sidste Overrislinger for 17,000 Dessjatiner og nybygget Overrislinger for 4,500 Dessjatiner.

Begyndt er Kanalisering af 22,000 Dessjatiner. Planlagt, men Pengene mangler, for 50,000 Dessjatiner — Omkostningerne ved det sidste beløber sig til 5,500,000 Guldrubler (à 3 Kr.).

Jernbanenettet i den armeniske Republik har en Længde paa 562 Verst = c. 600 Kilometer.

Regeringen har ogsaa taget paa sig at genopbygge Landets halvt ødelagte Byer.

I Erivan og Alexandropol ser man atter rene Gader og istandsatte Huse. I Erivan, hvor 130 Huse er taget i Besiddelse af Øvrigheden og mange Huse er nedbrændte og ødelagte, medens Indbyggertallet er fordoblet, hersker stor Bolignød.

Til Udnyttelse af de rige Natur-

skatte er der givet nogle Koncessioner. Der er nu nylig fundet rige Kullejer ved Karaklis.

Armenien har til indre Brug et vist fastlagt Budget, der i første Halvaar 1923 udgjorde 302, nu 455 Guldrubler — d. v. s. for et Aar i Kroner ca. 2 Millioner! (en stakkels lille Sum efter vore danske Forhold, men ikke saa usselt i et saa nøjsomt Folk som Armeniens).

Arbejdslønnen er noget bedre nu, ogsaa Embedsstanden er lidt over Sultepunktet.

	1922	1923	
Faglærte Arb.	35	50	Guldrubler mdl.
Ufaglærte Arb.	25	40	„ „

d. v. s. noget under 2,000 Kr. om Aaret. Levnedsmidler er væsentlig billigere end her, men alt i alt er det et saare fattigt og indskrænket Liv selv den bedst betalte og stadig beskæftigede Arbejder kan faa.

Sultens Spøgelse er saa nogenlunde manet bort, og det gaar godt fremad i Kampen mod Epidemierne.

En farlig Udbredelse har Malariafeber taget, mest fordi Sumpene til Risdyrkning har bredt sig. Man regner at der ved Erivan i Kamarlu ligger 50,000 Hektarer Sump — ca. 10 □ Mil. Hvis de kunde udtørres, vilde baade Sundhedstilstanden blive bedre og et herligt Kornland for mangfoldige smaa Landbrug indvindes.

Dette Arbejde har Regeringen ogsaa henvendt sin Opmærksomhed paa, og „den almindelige armeniske Velgørehedsforening“ har ydet 1000 £ hertil.

Til Bekæmpelse af Malaria vier ogsaa det nylig i Erivan grundede „Tropiske Institut“ sine Kræfter. Stor Bekymring volder ogsaa Udbredelsen af de før Krigen sjældne Kønssygdomme, der gøres nu ogsaa et kraftigt Arbejde for at modvirke dem. Fremfor alt er det dog det amerikanske storartede Velgørehedsarbejde, man kan takke for Sygdommenes stærke Aftagen. „Near East Relief“, det amerikanske Velgørehedsselskab, har 4 Sygehuse med moderne Indretninger og 1225 Senge. Nu vil man, da saa stor Hjælp ikke mere behøves, samle alt i et stort Sygehus med 800 Senge og arbejde mere paa forebyggende Midler.

Hvilken Velsignelse amerikansk Hjælp har været til, kan ses af vedføjede Tal.

Af 25000 forældreløse Børn i Relief's Hjem

døde	1921	2,357	1923	138
led af Gentrachour	1921	14,000	1923	3,155
Hovedskab	1921	9,000	1923	222
Svindstot	1921	520	1923	50

Regeringen har ogsaa søgt at yde Hjælp i kulturel Henseende. Universitetet i Erivan er udvidet og tæller nu 938 Studenter i 5 Fakulteter.

Medicin	177
Landbrug	252
Sprog	220
Socialvidenskab	189
Teknologi	100

Tilsammen 938 Studenter

Af Studenterne er 21 Arbejdere, 8 Haandværkere, 60 af intelligente Lag, 375 Embedsmænd, 198 tilhørende frie Erhverv.

Det treaarige Kursus skal snart være fireaarigt.

Til Universitetet hører Laboratorier for Anatomi, Fysiologi, Kemi, Bjergværksdrift, Industri osv.

I 1921 var der i den armeniske Landstump 330 Skoler med 34,000 Elever, nu er der 571 Skoler med 67,635 Elever, hvoraf de 63,600 var Armeniere, 1,500 Tatarer, 1,800 Russere.

Endnu mangler der Skoler for 20,000 Drengene i Skolealderen. — Der bygges dog nu flittigt.

I de sidste 3 Aar har c. 30,000 Arbejdere lært at læse og skrive armenisk.

Byen Erivan, Hovedstaden i Landet, har følgende Kultursteder:

1 Universitet, 1 Statsbibliotek, 1 Arbejderfakultet, 1 pædagogisk Institut, 1 tropisk Institut, 1 teknisk Skole, 21 Forskoler, 4 Middelskoler, 4 Børnehaver, 12 Børnehjem, 37 Skoler for Analfabeter, 16 Skoler for politiske Analfabeter, 10 Klubber, 1 Gymnastikskole, 7 Dannelsesforeninger.

I Hovedstaden udkommer 17 Dagblade og periodiske Skrifter. Der er to store Bogtrykkerier.

Armenisk er Landsprog og Grundlag baade i Skole, Administration og Domstole. Armenisk er ogsaa Kommandosprog i de armeniske Divisioner i Sovjethæren.

I de armeniske Landomraader udenfor Erivan er der aabnet 24 Klubber, 60 Biblioteker og 276 Læsestuer.

Spændingen mellem Kirke og Stat har omsider faaet mildere Form, og man har naaet en Overenskomst,

ifølge hvilken det er bleven indrømmet Kirkehøvdingen i Etjmiadzin, Armeniernes Katholikos, at udgive et kirkeligt Tidsskrift (Ararat), at aabne en theologisk Skole med et af Katholikos fastsat Program og sammenkalde en Kirkeforsamling. Yderligere skal der overlades Etjmiadzin Kloster 40 Dessjatiner Agerland, dets Haver (30 Dessjatiner) og Møller, og Gejstlige udefra skal have Tilladelse til frit at komme til Etjmiadzin. Enkelte andre Spørgsmaal, som de øvrige Klostres Grundbesiddelser, er man ved at ordne.

Efter denne Overenskomst har Katholikos udsendt et Budskab til alle Armeniere i Verden, i hvilket han giver sin Anerkendelse til Raadsregeringen for dets Arbejde paa Landets Genopbyggelse og opfordrer alle armeniske Menigheder til at støtte dens Bestræbelser.

Indtil den planlagte Kirkeforsamling

træder sammen, bliver den tidligere Synode erstattet ved „et øverste gejstligt Raad“, der er sammensat af 3 Erkebisper og 3 Bisper under Forsæde af Katholikos. I Møderne tager ogsaa de lokale Biskopper Del, naar de befinder sig i Etjmiadzin.

„Det øverste gejstlige Raad“ træffer Afgørelse i alle kirkelige, religiøse, administrative og økonomiske Spørgsmaal indenfor Kirken, og det er dets Opgave med Regeringens Tilslutning at indkalde til en nationalkirkelig Forsamling.

Katholikos har indført den nye Kalenderstil, han har tilladt de Verdensgejstlige efter deres Hustrus Død at tage tilægte én Gang endnu, og han har ophævet Forbudet mod at gifte sig med beslægtede af 5te Grad, besvogrede i 4de Grad og „aandelige Slægtninge“ — Faddere og Gudmødre.

Efter »Der Orient« 1924.

(Fortsættes).

Tyrkerne og det græske Patriarkat.

Folketingsmand, Overretssagfører H. F. Ulrichsen skrev i „Nationaltidende“ for den 20. Februar om et Udsnit af det nye Tyrkiske Kamp mod de Kristne i Tyrkiet:

Det gærer atter i Europas urolige Hjørne. Fredag den 30. Januar om Morgenen Kl. 6^{1/2} mødte Politiet hos selve den orthodoxe Kirkes Overhoved, den økumeniske Patriark Konstantin den Sjette og gav ham Ordre til straks at forlade Konstantinopel. Patriarken blev omgaaende ført til Paskontoret og derefter sat i det Kontinental-Tog, der førte ham udenfor den tyrkiske Republiks Grænser.

Konstantin den Sjettes Udvisning og den brutale Maade, paa hvilken den foregik, er et nyt Vidnesbyrd om den overhaandtagende Chauvinisme, der karakteriserer det nye Tyrki og dets Mænd i om muligt endnu højere Grad end det ungtyrkiske Regimente fra Verdenskrigens Dage.

— Da Verdenskrigen hørte op, var det store Flertal af det tyrkiske Folk led og ked af Krigen, udpint og udmattet, tyranniseret som det var af den ungtyrkiske Klike, der fra

1914 havde haft Rigets Skæbne i sin Haand. Man vendte sig med et Lettelsens Suk til de Magter, der altid før havde staaet Tyrkiet nærmest — England og Frankrig —, og i Løbet af nogle Uger var tilsyneladende ethvert Spor af ungtyrkisk Politik forsvundet. Ungtyrkernes Ledere var flygtede eller holdt sig skjulte, og i 1919's Begyndelse fik jeg i Konstantinopel det Indtryk, at det for bestandig var ude med de ungtyrkiske Planer, og at Tyrkerne i selve Konstantinopel næsten uden Modstand vilde give sig under fremmed Formynderskab. De Kristne i Konstantinopel jublede — nu var „Tyrkismen“'s og maaske ogsaa Tyrkiets Tid forbi.

Grækernes Besættelse af Smyrna — der nationalt som økonomisk maatte siges at høre til Grækenland — rejste saa med eet Slag den slumrende Modstand. I Konstantinopel nøjedes man med politiske

Demonstrationer, i Lilleasien flokkede de tyrkiske Patrioter sig om Mustapha Kemal Pasha og hans nationale Kongres i Erzerum. Det viste sig skæbnesvangert, af Ententen havde forsømt at overvaage Demobiliseringen af den besejrede tyrkiske Hær. Mustapha Kemal indrullerede de mere eller mindre demobiliserede Soldater i sin Hær, og det blev ham, der samlede det tvedelte Tyrki under sit Sværd. Konstantinopel blev straffet for sit Frafald og deklasseret til almindelig Provinshovedstad, medens den tyrkiske Hovedstad etableredes i det afsides Angora.

Kemalisternes Sejr over det Grækenland, som ganske blev ladet i Stikken af Europa, medførte Godkendelsen af den tyrkiske „Udrenningspolitik“, der havde til Formaal at fjerne alle de Fremmedelementer — Kristne og Jøder —, som i saa høj Grad prægede Tyrkiet. Kun for Konstantinopels Vedkommende blev der gjort en Undtagelse — Grækere, der var bosiddende i Konstantinopel før den 30. Oktober 1918, fik Ret til at blive boende i deres gamle By.

Deres Nederlag i Verdenskrigen til Trods, havde Tyrkerne sejret i det gamle Mellemværende med de kristne Folk indenfor Resterne af det ottomanske Riges Grænser. De Allierede havde allerede glemt Blodofrene ved Dardanellerne, Ungtyrkernes tyskvenlige Politik og den Kendsgerning, at Tyrkernes Modstand ved Chanak Kalé udskød Ententens Sejr i to lange og kostbare Aar. Det allierede Grækenland, hvis Troppers Medvirkning havde saa stor Betydning for Franchet d'Espereys Sejr og dermed for hele det tyske Sammenbrud, stod alene — snarere modarbejdet end hjulpet. Resultatet blev den uhyggelige Folkevandring, der nu er iscenesat i Henhold til Lausanne-Traktatens Bestemmelser, og som fordriver Hundredtusinder af flittige Grækere fra de Egne og Byer, hvor de og deres Fædre har levet og virket.

— Der var Forskel paa Konstantinopel i 1919 og Konstantinopel i 1924. I 1919 laa „Georgios Averoff“, den store græske Panserkrydser, foran det kejserlige Slot ved Bosphorus. Grækerne viste med Selvfølelse, hvorledes selve Sultanen levede under de græske Kanonmundinger.

I 1924 var Grækerne blevne stille. Tyrkerne behøvede ikke mere at sætte Vagt ved Aja Sophia. Ingen Græker vovede i dette Øjeblik at tænke paa at bemægtige sig Moskéen for atter at plante Korset i Halvmaansens Sted. Tusinder af velhavende og flittige Grækere havde skyndsomst forladt Konstantinopel, da de hørte om deres Landmænds Skæbne i Smyrna. Atter Tusinder var efter den nationalistiske Regerings Ordre gjort brødløse, blot fordi de var Kristne. Det ungtyrkiske Krav om alle Statsborgeres lige Ret for Loven havde allerede Ungtyrkerne selv forlængst ladet falde. De samme Kemalister, der ophævede Kalifatet, og hvis ledende Mænd erklærede sig religiøst ligegyldige, opstillede nu Kravet om Muhammedanernes Eneret til alle Stillinger i Statens som i de koncessionerede Virksomheders Tjeneste. Det Brussa, Studenterforeningens Medlemmer besøgte i Juli i Aar, var allerede rensat for Grækere som for Armeniere. Det rigeste Kvarter stod tomt, Kirker og Skoler var forladt, Ruderne var slaaet ud, Inventaret mere eller mindre ødelagt. Folkevandringen var begyndt, den Vandring, der fjerner de kristne Købmænd og Haandværkere, langt den største Del af den producerende og værdiskabende Befolkning fra Lilleasien.

— Grækerne i Konstantinopel er blevne stille. Men eet præger stadig dem alle, Restauratører og Bagere, Urtekræmmere og Vinhandlere, Manufakturhandlere, Skibsfolk og Assurandører, Tjenestepiger og Syersker, Præster og Lærere, Ekspeditricer og Kontordamer, Læger og Købmænd: Forvisningen om, at den Dag skal komme, da Konstantins By atter bliver græsk.

Om Grækernes historiske Ret til Konstantinopel vidner de Bygningsværker, der endnu 472 Aar efter Kejserdømmets og Byens Fald er dens største Seværdigheder. Paa en af Stadens syv Høje knejser som i 1453 den mægtige Kuppel, der den Gang hvævede sig over Kristenhedens pragtfuldste Gudshus. Vandet staar stadig højt i de Cisterner, den græske Hær forsynede sig fra under Belejringen for snart fem Hundrede Aar siden, og Valens-Akvædukten tegner

sin kraftfulde Silhouet tværs gennem Stambuls centrale Kvarterer, hvis smaa tyrkiske Huse forlængst er blevne Luernes Rov. Stambul som i sin Tid Byzans stopper op ved de mægtige Mure, bag hvilke Kejsers Hær forgæves søgte at afværge Mehmed Erobrerens Stormløb.

— Som de store Bygningsværker, saaledes overlevede ogsaa Patriarkatet det byzantinske Kejserriges Fald. Gennem Aarhundreder har Patriarkatet i Fanar været de ottomanske Kristnes faste Borg, og selv efter at Rusland og Balkan-Staterne havde sagt sig løs fra Patriarkens Overhøjhed, var det en Kirkefyrste af Rang, der residerede i det gamle græske Patricierkvarter ved det gyldne Horn. Under den økumeniske Patriark sorterede alle de ortodokse Grækere indenfor det ottomanske Riges Grænser, deres kirkelige Forhold og deres Skoler, deres familieretlige og arveretlige Sager.

For Ungtyrkerne og for Kemalisterne er Fanar et historisk Begreb. Og det er sandt, at det gamle græske Aandscentrum ved det gyldne Horn har udspillet en Del af sin Rolle. De gamle, fornemme, rent græske Fanariot-Familier, der gennem Aarhundreder prægede tyrkisk Statsliv og anvendtes af Sultanerne i Diplomatiets og Centraladministrationens Tjeneste, er forlængst flyttede fra de snævre Stræder i Fanar. Allerede for Aar tilbage forsvandt de sidste Fanarioter fra den tyrkiske Statstjeneste, og nu vilde det være utænkeligt at knytte en kristen tyrkisk Undersaat til den tyrkiske Administration.

Lad være, at de rige, fornemme Grækere — de fleste af dem er nu landflygtige — allerede for en Meneskealder siden flyttede til det moderne Pera, i Fanar ligger stadig Patriarkatets Kontor, Patriarkens Bolig og Kirke, og ovenover de gamle Fanar-Bygninger knejser det græske Lyceum og den græske Højskole.

Under den sidste græsk-tyrkiske Krig var Meletios den Fjerde Indehaver af Værdigheden som økumenisk Patriark. Han lagde ikke Skjul paa sine politiske Sympatier og paa sit Haab om Grækenlands Sejr.

Da Grækerne tabte Krigen, sammenkaldte Meletios sine Raadgivere og

forespurgte dem, om ikke det var raadeligst at forlægge Patriarkatet til Mont Athos. Under Forhandlingerne i Lausanne stillede den tyrkiske Delegation Kravet om Patriarkatets Flytning til et Sted udenfor Tyrkiets Grænser, men i Januar 1923 maatte de lade Kravet falde og nøjes med at faa Grækernes Tilsagn om, at Patriarken i Fremtiden ikke blandede sig i politiske eller administrative Sager, men alene beskæftigede sig med rent religiøse Spørgsmaal.

Fra tyrkisk Side gjorde man dog alt for at faa Meletios tvunget væk. Den 1. Juni 1923 brød en Sværm af Grækere i tyrkisk Sold ind i selve Patriarkatet, hvor de overfaldt Patriarken. Imod Slutningen af Aaret maatte Meletios, der allerede forinden havde taget sin Tilflugt til Athos, definitivt give op. Dermed var Stridighederne om Patriarkatet ikke forbi. En vis Papa Eftimi trængte, vistnok med de tyrkiske Autoriteters Vidende og Vilje, ind i Patriarkatet og vilde rydde Bygningen helt for de høje Prælater. Tilsidst maatte Tyrkerne dog respektere Patriarkatets Uafhængighed, men Meletios' Efterfølger, Gregorios fra Chalcedon, var en Mand uden større Betydning og i hvert Fald uden nogen særpræget Politik. Han døde i Slutningen af forrige Aar, og man stod igen overfor et Patriarkvalg.

Den sidste regerende Patriark, Araboglu, som økumenisk Patriark Konstantin den Sjette, opholdt sig ikke i Konstantinopel i 1918, og da han er født i Lilleasien, hævder de tyrkiske Myndigheder, at han hører til de Dele af den græske Befolkning, der skal udveksles. Den internationale Udvekslingskommission — i hvilken Eks-Minister Widding er dansk Repræsentant — har ikke villet udtalt sig om de særlige Regler, der maatte antages at komme til Anvendelse i det paagældende Tilfælde, men indskrænket sig til at fastslaa, at han efter de almindelige Regler ikke beskyttes af Lausanne-Traktatens Bestemmelser om Konstantinopels Befolkning.

Her ligger det formelle Grundlag for det sidste tyrkiske Attentat paa det gamle Patriarkat. For Kemali-

sterne er det Formaålet at „rense ud“ i Konstantinopel for med Vold og Magt at gøre det gamle græske Konstantinopel til en rent tyrkisk By. Det er naturligt for Tyrkerne at rette det første Stød mod Fanar — det græske Centrum, der, al Modernisme til Trods, af Tusinder af Grækere betragtes som Konstantinopels Kærne. For Grækerne drejer det sig ikke alene om Personen Konstantin, men først og fremmest om Symbolet paa den græsk-orthodokse (det er kun her i Danmark man bruger Benævnelsen „græsk-katolsk“) Kirkes Magt i Orienten og den græske Nationalitets Ret til at være og leve i det Konstantinopel, hvor Fanar-Patriarkatets Traditioner alle tyrkiske Angreb til Trods er fortsatte ubrudte fra 1453 til 1925.

Derfor holder Grækenlands Hær og Flaade krigsmæssige Manøvrer, derfor kræver Folkestemningen i Athen en kraftig og energisk Politik. Men selv om Uvejret driver over — og der er meget, der tyder derpaa — eet er sikkert, Ro i den nærmere Orient bliver der ikke, saa længe Lilleasiens Tyrkere sidder som Herrer i Verdensbyen ved Bosporus.

H. F. Ulrichsen.

Jenny Jensens Møde

Da Københavns Armeniervenner sagde Farvel til vor nye Udsending.

K. F. U. K.s store Sal var tæt fyldt Søndag den 1. Marts, da Frk. *Jenny Jensen* tog Afsked med København. Mødet blev en Oplevelse for alle Deltagerne — den smukkeste Sammenkomst D. D. A. har haft i lange Tider.

Vor Formand, Hr. *Åage Meyer Benedicson* talte i indtrængende Ord og gribende Vendinger om Armeniervennernes Opgaver og den Virksomhed, Frk. *Jenny Jensen* nu gik ud til. Han ønskede hende alt Held i Arbejdet sammen med Frk. *Jeppe*.

Frk. *Jenny Jensen* tog saa Ordet og talte smukt og alvorligt om sine Oplevelser i Armenien og Arbejdet før og under Rædselstiden. Der var ikke een Tilhører, som ikke forstod, at *Jenny Jensen* var den rette til at arbejde med i Velgørerværket i Aleppo!

En Række Lysbilleder — flere efter Tyskeren *Wegeners* Fotografier fra Massakrerne — illustrerede Frk. *Jensens*

Misak.

Et Livsbillede fra Armenien.

(Fortsat).

Af *Karen Jeppe*.

Misael for sammen ved en underlig Lyd bag ved sig. Det var en Mand, der gik og slæbte et Lig efter sig. Han havde bundet et Reb om Anklernerne og trak afsted med det, akkurat som Misael havde set et dødt Æsel blive slæbt ud af Kvarteret en Gang. Klæderne var for største Delen trukne af Liget, Halsen var skaaret over, saa Hovedet hang og dinglede og blev stødt frem og tilbage af Stenene.

En af Kvinderne blev staaende og stirrede paa Liget med Øjne, der var vidt opspilede af Rædsel. Saa skreg hun op og flygtede som en afsindig. Hun havde genkendt sin Mand.

Da de drejede ned i Hovedgaden for at naa Samsatporten, kom de ind i en hel Karavane af saadanne Lig.

Nogle af dem var forbrændte, helt eller halvt forkullede.

De, der trak dem, var Byens Jøder. De var af Regeringen udkommanderede til denne Hoveritjeneste og maatte være glade ved, at de ikke selv blev slæbte ud af Byen paa samme Maade. Fanatismen var paa Kogepunktet, alle vantro var i stor Fare.

Her paa den brede Gade stod en Del unge Tyrker opstillede og betragtede Kvinderne med lystne Blikke, medens de drog forbi. Men Soldaterne stod der ogsaa, og der var givet strenge Befalinger; ingen vovede at strække en Haand ud efter dem.

Derimod havde de tyrkiske Kvinder friere Hænder, og de var ogsaa mødte frem for at glæde sig over de andres Ulykke. Kvinderne raabte Smæ-

Ord og efter en smuk Koncertafdeling, ved hvilken Koncertsangerinden Frk. *Flindt* medvirkede, sluttede Aftenen med den alvorfulde armeniske Nationalhymne. Mange gode Tanker ledsagede Frk. Jensen — i Bøsserne indkom der 300 Kr. —, der den 12. Marts tager af Sted med Berlinertoget over Konstantinopel og Alexandrette.

Mandag Aften samlede Hr. Benedictsen Styrelsen og en Kreds af Armeniens Venner i sit Hjem til en stilfuld lille Afskedsfest. Formanden, Frk. Ingeborg Marie Sick og Frk. Henni Forchhammer var blandt dem, der i smaa Taler udtalte de bedste Ønsker for Jenny Jensens Færd.

Indgaaede Bidrag.

(Beløbene er angivne i Kroner).

Decbr. 1924—Januar 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

Bogsælger P. Andersen, Fur: Mærkesalg, 20. Proprietær Knud Jensen, Ullemose pr. Vester Skerninge, 10. Sygeplejerske Frk. Anna Knudsen, Vejle: Mærkesalg, 50. Ved

„Kristeligt Dagblad“, 72. Ved Fru Louise Madseu: Efterslet fra Inds. i Viborg, 30. Fru Pastor Nørgaard, Storehedinge: Mærkesalg, 50. Ved Peter Jensen, Bjergsted, Jyderup: Indsamling, 43. P. Madsens Enke, Snertinge, 4. Murermester Hans Chr. Hansen, Nellemose, Kaarby, 75. Ved Oluf Hansen, Storehedinge: Indsamlet ved Gudstj. 10, Ved C. B. Hesselager: Fra to Venner, 11. Ved Spr. C. J. Bang, Kjellerup pr. Utterslev, 16,60. Ved Adjunkt Granzow, Silkeborg: Tilsendt fra Kjellerup Avis, 15. Ved Frk. Katha M. Jensen, Sønderborg: Mærkesalg og Gave, 35. Ved Fru Clausen-Bagge, Ringkjøbing: Efterslet fra Inds., 22. Ved Spr. Ladegaard, Snepstrup pr. Skanderborg: Andel af Offer i Ousted-Taarning Pastorat, 20. Bruschi, Ahlmanns Allé 11, Hellerup, 25. P. M. Hansen, Tryggelev, 5. Ved Provst Thyssen, Ulkebød pr. Sønderborg: Fra en Kreds af Kvinder ved Lærerinde Frk. Dovse, 40. Ved Stiftsprovst Lützhøft, Odense: Uden Navn 1, Frk. Køcks 5, Fru Laursen 2, F. 2, Uden Mærke 10, Til de ulykkelige Armeniere 10, ved G. Just Pedersen: En Kreds af unge 10,41, ialt 40,41. Ved Lærer Marius Kristensen, Stationsskolen, Ulfborg: Del af Indsamling ved et Ungdomsmøde i Ulfborg Stations-skole 25. Ved Spr. S. Jørgensen, Nr. Bjært pr. Kolding: Indsamlet ved Gudstjeneste 84. Ved Spr. C. J. Bang, Skullerup: Fra Enkebaronesse Reedtz-Thott 2. R. Rasmussen, Sorø: Indsamlet ved et Møde i Danske Kvinders Fredskæde, 5. Frk. Delbanco, Sølvgade 87, Kbhvn., 5. Ved Fru Kristine Glavind: Indsamling i Kirken ved Spr.

E. Clausen, 75,89. Ved Fru I. Harms, Fanø: a) Kollekt i Nordby Kirke 50, b) Mærkesalg 5, ialt 55. Ved Fru Louise Madsen, Viborg: Efterslet fra Inds. i Viborg, 5. Ved Spr. H. Pedersen, Skamby: a) Mærkesalg 50, b) Fra Fru Karen Mortensen, N. Lyndelse, 9,75, ialt 59,75. Ved Fru Pastor Larsen: Fra Børnene i Helligaandskirkens Søndagsskole, 16,13. Fru O. Madsen, Vejerslev Præsteg. Vils: Julegave fra et Møde i Præstegaarden, 10. Ved Jens Thau, Aabenraa: Fra en lille privat Missionsforening i Aabenraa, 50. Lærer J. L. Ellegaard, St. Hedinge, 27,65. Johanne Andersen, Mosegaard, Ejby St., 15. Ulrikka Hansen, Lyngby pr. Trustrup, 3. Ved P. Lund, Borre: Indsamlet ved et Møde, 35,50. Anna Olesen, Struer, 10. Ved Margrethe Hansen, Haslev, 21. Sygeplejerske Fru Marie Jørgensen, Epidemisygehuset, Ulfborg, 22. Ved Spr. E. Clausen, Grindsted: 2det Bidrag fra Skolebørn i Lamborg Skole, 17,42. Ved Frk. Rump, Charlottenlund: Fra Børnene paa Ordrup private Forberedelsesskole, 10. Ved Pastor Bang, Aurslev pr. Hjulby: Enke Kirsten Jensen, Aurslev pr. Hjulby, 10. Fru Taubro og Frk. Marie Kjær, „Birkely“, Trustrup, 3. Fru L. Lambæk, Lem, Mærkesalg, 30. Ved Spr. Jacobsen, Toftlund, Mærkesalg, 5.

Ialt Kr. 1196,25.

Januar 1925: Ved Spr. Th. Holme, Melby, Mærkesalg, 10. Ved Propr. K. Jessen, Ullemose: Fra Propr. H. H. Jessen, Majbøllegaard, Als, 50. Ved Adjunkt H. Granzow, Silkeborg: Indsamlet gennem

deord efter dem, og Børnene kastede med Sten, og det tog Soldaterne sig ikke af.

Det var en svær Gang ned til Samsatporten, og lige udenfor den mødte der dem et Syn, som fik Haarene til at rejse sig paa deres Hoveder. Her var de dræbte Armeniere kastede i Bunke oven paa hinanden, og Bunken blev stadig større, idet Ligene blev slængte hen paa den, eftersom de kom ud under Porthvælvingen. Hvor var der dog mange allerede, og de blev ved at komme i en uoverskuelig Række op ad Gaden.

Da Kvinderne naaede Chanen, søgte de ind i Gæsteværelserne, saa længe der var Plads der og senere i Staldene. Og saa begyndte der at komme Brød, Gryn kogt med Kød, alle Slags Fødemidler til Fordeling imellem dem. Der kom ogsaa en hel Del gamle Klæder og noget Sengetøj af den daarligste Slags, men dog bedre end ingen Ting.

Det var Regeringen i Forbindelse med de rige Tyrker, der ikke vilde,

at de tilbageblevne skulde dø af Sult.

Der var nu ingen Grund til at frygte for, at dette dødsmerkede, nedbrudte Folk i Aartier skulde sætte sig noget selvstændigt Maal, saa meget mere som der i alle Byer, hvor der boede Armeniere, havde fundet lignende Ugerninger Sted. Disse forslaaede Rester skulde de se at holde sammen paa, de var fra nu af intet andet end deres underdanige Slaver, som de kun kunde have Nytte af.

Dog var det ikke blot denne Tankegang, der fik Tyrkerne til at vise nogen Menneskelighed, det var fuldt saa meget Frygten for det, de havde gjort. Den meldte sig nu, da Rusen begyndte at dunste bort.

De frygtede Allahs Vrede. Trods Mollahernes Forsikringer var der altfor mange af dem, der godt vidste, at de havde baaret sig forkert ad. De ventede, at Guds Straf skulde komme over dem, og var der udbrudt en Pest eller noget af den Slags, vilde de have taget detsomen velfortjent Tugtelse og havde gjort Bod i Sæk og Aske.

Da der imidlertid intet skete, beroligede de sig med, at saa havde Mollaherne dog haft Ret, Allah var tilfreds med det, de havde gjort.

Alligevel gik de med en hemmelig Frygt for, at Europæerne vilde hævne deres Trosfællers Død. De ventede intet mindre end en Krigserklæring fra det samlede Europa og levede i Bekymring for, hvad det skulde blive til.

Men heller ikke det skete. De europæiske Regeringer veg endog tilbage for at øve en altfor stærk Pression paa Tyrkerne til Beskyttelse for de overlevende Armeniere.

Da Tyrkerne blev klare over det, blev Armenierne fuldkommen retsløse iblandt dem. De var jo forladte baade af Gud og Mennesker, over for dem kunde man tillade sig, hvad det skulde være.

Heldigvis var de kristne Folk ikke saa ligegyldige som deres Regeringer. Inderst inde følte de sig medansvarlige for det, der var sket, og da de ikke var myndige nok til at gøre

Kjellerup og Silkeborg Avis, 41. Ved Lærer I. K. Rasmussen, Aunung: Grundtvigske Konvent for Randers og Omegn, 150. Ved Pastor Emil Larsen, Holstebro: „I. A.“, 10. Fru Louise Raaen, Aalborg, Mærkesalg 78,75. Ved Th. Raaschou, Ringsted, 36. Ved Sygeplejerske M. Østergaard, Sygehuset i Rødby: Indsamling 49. Ved „De samvirkende Menighedsplejer“, 15. Ved Propr. Knud Jessen, Ullemose, V. Skerlinge, 22. Fra De Ferslewske Blades Juleindsamling 343,50. Frk. Hjortshøj, Nakkebølle Sanatorium, Pejrup: Indsamling 44,35. Indkommen ved „Kristeligt Dagblad“ 449,11. Frk. Anna Sørensen, Prs. Maries Allé, Kbh., 2. Ved Sygeplejerske Frk. Charlotte Jønsen, Svaneke Sygehus (med det tidligere anførte ialt Kr. 127,10), 20. Ved Pastor Axel Beck, Kbhvn.: Indsamlet ved Frk. I. M. Sicks Møde i Menighedshuset den 27. Janr. 1925, 76. Ved Laura Lind, Udby Pige hjem, Nørre Aaby St., 14. Fru Louise Raaen, Aalborg, 35. Ved Bogsælger P. Andersen, Fur, Mærkesalg 21.

Ialt Kr. 1516,71.

B. Solgte Haandarbejder.

Ved Frk. Signe Veel Jeppe, Lyngby, 25,50.

Januar 1925: Ved Frk. Elisabeth Andersen, Aarhus: Salg af Haandarbejder ved (a) Frk. Jenny Jensen, Lemvig, 650,20, (b) Frk. Agathe Brandt, Holsted Skole, 101, (c) Frk. H. Forchhammer, 509, (d) Frk. I. Sunddahl, Køge, 1594,50, (e) Frk. L. Beck, Kbhvn., 90, (f) Solgt fra Depotet, 305,30, (g) Solgt til Fordel for Landbrugskolonien

fra de danske Armeniervenners Aarhus-Kreds, 350.

Ialt Kr. 3600,00.

Bidrag modtages fremdeles med Tak.

Prokurist **Johs. Malmstrøm,**
Kasserer,

Slotsholmsgade 16, København K.
Telefon C. 10948.

Karen Jeppe beder om brugt Tøj

til sin Landkolonis Medlemmer, da de er saa godt som uden Klæder, og vi lader den indtrængende Anmodning gaa videre til vore Læsere. Send os godhedsfuldt, hvad De kan afse af ældre Klæder **snarest**; thi Jenny Jensen, som rejser først i Marts, skal gerne have en Ladning med.

Tøjet bedes sendt til **De danske Armeniervenners Kontor, Holbergsgade 4.**

Note.

I Frk. Jepes Hjemegn

Udvalget for Hads og Ning Herreder holdt et Møde i Odder den 20. Januar, hvor Pastor Meldgaard omtalte Arbejdet i Frk. Jepes Hjemegn for at vedligeholde og styrke Interessen for Frk. Jepes Gerning. Der blev talt af Hr. Aage Meyer Benedictsens og Frk. Forchhammer.

Kassereren, Pastor Johnen, Gosmer, indsender 800 Kr., som Udvalget paa forskellig Maade har indsamlet. Man forhandlede endvidere om Arbejdet for det kommende Aar.

Armeniervennen

udgaar 6 Gange aarlig og koster 2 Kr. 35 Øre aarlig. Bladet kan bestilles ved **Indsendelse af Beløbet** under Adresse: Armeniervennen, København.

Udgivet af „De danske Armeniervenner“ under Redaktion af Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, Boldhusgade 6, København K., Tlf. C. 13602.

Trykt i Carl Bryrups Bogtrykkeri, Kbhvn. K.

deres Indflydelse gældende paa Udenrigspolitikken, valgte de den Vej, der endnu stod dem aaben: De foranstaltede store Indsamlinger til Hjælp for de tiloversblevne. Og saa stærk var den offentlige Mening i Europa, at Tyrkerne ikke turde lægge dette Velgørenhedsværk alvorlige Hindringer i Vejen.

I Urfa havde Kristenheden en værdig Repræsentant i den amerikanske Missions Forstanderinde Miss Shattuck. Hun gik i Gang med Redningsarbejdet, og hun førte det igennem i en saadan Aand, at hun vandt lige stor Anerkendelse hos Tyrkerne som hos Amerikanerne.

Fra den Tid har man opbevaret en lille Samtale mellem to Tyrker.

Den ene ytrede, at det var trist, at Armenierne ved Branden havde mistet et vidunderligt Madonnabillede, der havde hængt over Hovedalteret.

„Aa, hvad,“ svarede den anden, „de har jo Miss Shattuck.“

Under selve Massakrerne havde hun haft Hundreder af armeniske

Mænd og Kvinder skjulte i den amerikanske Missions Bygninger. Hun tog med aabne Arme imod alle dem, der kunde redde sig derind, og hendes store Anseelse, ogsaa blandt Muhammedanerne, beskyttede dem midt i det oprørte Menneskehav.

Da nu den fjerde Dag oprandt, og Rædslerne var endte, var Miss Shattuck en af de allerførste, der begav sig ud iblandt Armenierne.

Alene det at se hende, var for de forfærdede og nedbøjede Kvinder en uendelig Trøst og Lindring. De kastede sig for hendes Fødder, omfavnede hende, bestormede hende med Bønner om Hjælp og med Spørgsmaal. Hundrede Gange lød det: „Hvad skal der blive af os?“

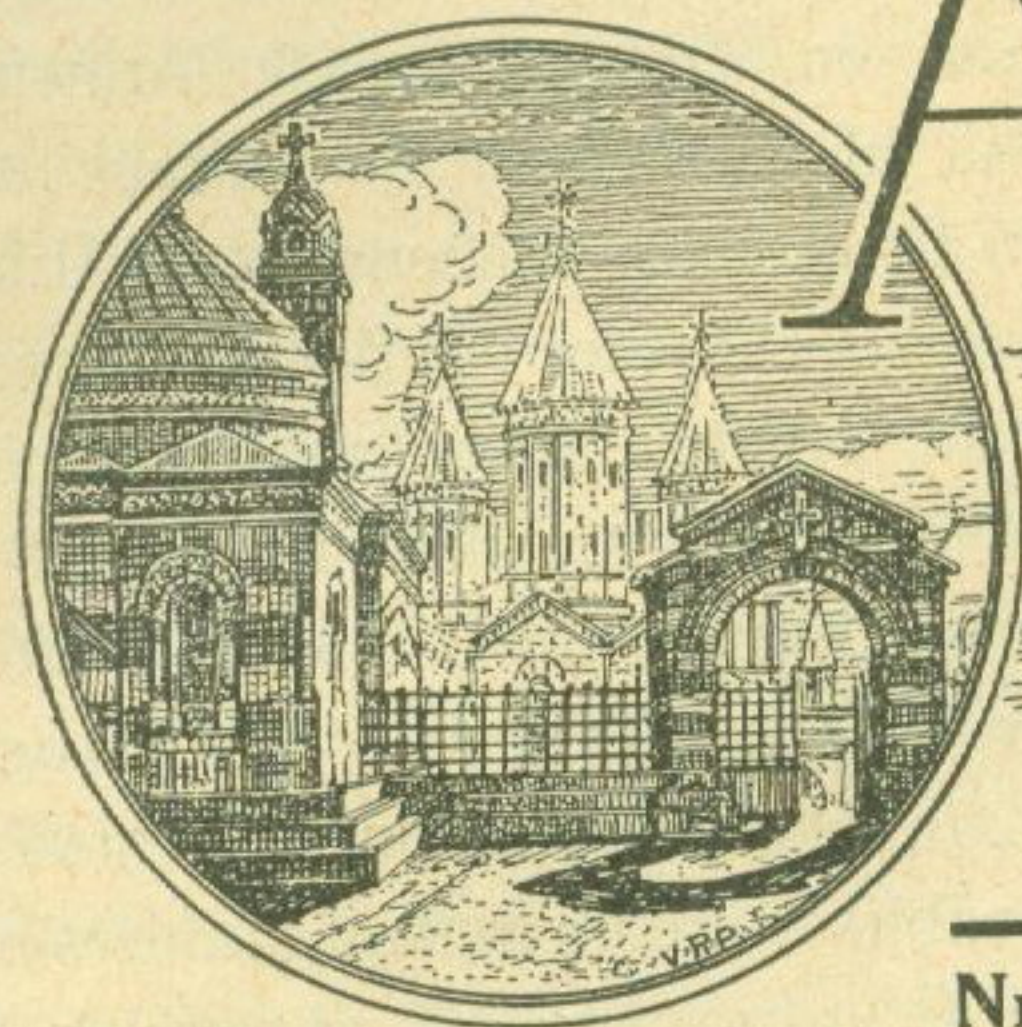
Hun trøstede dem, forsøgte at give dem nyt-Haab, beroligede dem med Forsikringer om, at Myrderierne og Skændselsgerningerne nu var forbi, og delte Mad ud til dem, saalangt hendes Forraad rakte.

Men hendes væsentligste Opgave blev at tage sig af de saarede, der

blev ladt tilbage i Kvarteret, da de andre blev ført bort. Hun var uddannet i Sygepleje, og snart var ethvert anvendeligt Rum i Missionsanstalten omdannet til Lasaret. Der plejede hun med sin egen Haand de saarede; og mere end 200 Mennesker, der ellers vilde være omkomme, holdt hun paa den Maade i Live.

Om Natten, naar der var stille rundt omkring, bankede det mange Gange sagte paa Porten, og blege, duknakkede, forskræmte Skikkelser sneg sig ind paa Anstaltens Grund. Det var Mænd, der nu vovede sig ud af deres Skjul, og som ikke vidste anden Maade, paa hvilken de kunde bringe sig i Sikkerhed. Og skønt der allerede for længe siden var mere end overfyldt derinde, blev der dog Plads ogsaa til dem.

(Fortsættes).

ARMENIERVENNEN

Nr. 3-4

Marts-April 1925

5. Aarg.

Til Aleppo.

Frk. Jenny Jensen skriver til Komitéen om sin Rejse og om sin Ankomst til Arbejdsmarken.

Aleppo, 2. April 1925.

Det er nok paa Tide, at jeg faar skrevet lidt. Dagene flyver, stadig er der nye Indtryk.

Torsdag den 26. ankom jeg her til Aleppo efter en god Rejse, baade til Lands og til Søs. Da vi forlod Konstantinopel og ved Rhodos var der stærk Søgang. Jeg blev dog sparet for Søsyge, og glad var jeg. I Alexandrette blev jeg hentet af Karen Jeppe Sekretær og kørte saa i den berømte „Anna Car“ til Aleppo, ca. 8 Timers Kørsel. Det var en interessant og smuk Egn, især nær Alexandrette, hvor vi kørte ned ad Bjergene, Udløbere fra Taurus. Der var alt i Flor, vilde blomstrende Mandeltræer i lilla Schatteringer, store Kaktusplanter, Palmer og overalt de smaa Anemoner i alle Farver.

Nærmere Aleppo var det mere bart, vi passerede en Række Araberlandsbyer.

Rart var det at komme til Maalet og finde Karen Jeppe temmelig kvik — over Forventning. Frk. Jeppe har gjort et stort Arbejde, men hun har overanstrengt sig og skulde for lang Tid siden have haft Medhjælp. Nu efter Paaskedagene drager hun til Landbrugskolonien og sidst i Maj Maaned tager hun til Svejts for at hvile ud. Hun kommer saa nok styrket tilbage. Undværes kan hun ikke, selv om jeg overtager Systuen og Hjemmet her.

Hovedindtrykket af Aleppo er Blæst og Støv. De to Ting findes i Overflod.

Vi har været i fuld Aktivitet hver

Dag, og jeg har særlig gennemgaaet Haandarbejderne for at sætte mig ind i Arbejdet saa hurtig som muligt. Jeg har nu overtaget Haandarbejdsskolen og var i Gaar paa Torvet med Herome (Leder af Systuen) for at indkøbe Stoffer.

Hjemligt var det med alle de aabne Boder, overbyggede Bazarer og al den megen Skrigen og Skraalen. Hvor er Handelen i Orienten dog meningsløs! Købmanden sætter med Villie en høj Pris paa Varerne, han ved, der skal købslaas. Vi gaar bort, kaldes tilbage. Jeg morede mig over Herome, naar hun hviskede „Kalder han ikke?“ Saa ved man nemlig, at der sælges til den Pris, man selv har angivet. Hvor kunde det tiltrænges her: Faste og bestemte Priser. Det andet System er baade trættende og naragtigt, hører Orienten til.

Fredag gjorde vi Visit hos den amerikanske Konsul og Mandag hos den britiske. Lørdag havde vi et interessant Besøg af en Biskop Goore fra England, Formand for „Lord Mayors Fund“, Kvækermissionæren Mr. Fox fra Brumana (ved Damaskus), en Missionær fra Jerusalem og den armeniske Biskop og Præst her fra Aleppo. Alle var de meget interesserede i Arbejdet. Som Kommissær for Folkenes Forbund indtager Frk. Jeppe en betydningsfuld Stilling, det mærker man paa alt.

Jenny Jensen.

Armenier-Sagens Velgører.

„De danske Armeniervenner“ arver ialt ca. 26 000 Kr. efter Enkefru Laura Olsen.

Vi meddelte i sin Tid, at Fru Laura Olsen, der for et Par Aar siden afgik ved Døden, i sit Testamente havde betænkt „De danske Armeniervenner“ med 5000 Kr. Komitéen fik senere Meddelelse fra Exekutor, Overretssagfører *Schwensen*, om at den, foruden at være Legatar for 5000 Kr., var en af Universalarvingerne, og da Boet var gjort op, viste det sig, at der til vort Arbejde var et Beløb paa over 26000 Kr.

Den store Gave — i Kontanter og Obligationer — er nu udbetalt til vor Kasserer og bortvejrer for en Tid al Frygt for, at det skulde blive nødvendigt at standse vort Velgørenhedsværk i Orienten. Da Fru Olsen i sin Tid udtalte, at en Del af Beløbet saa vidt gørligt skulde anvendes til Propaganda for Armeniens retfærdige Sag, har Komitéen samtidig bestemt for 1925 at fordoble sit Bidrag til den internationale Liga af Armeniervenner.

Armeniens Venner i Danmark er Sagens Velgører stor Tak skyldig. Gid hendes smukke Gerning kunde blive et Eksempel til Efterfølgelse for andre Formuende, der ønsker, at en Del af deres efterladte Midler skal anvendes i en god og retfærdig Sags Tjeneste, til Hjælp for Resterne af det Folk, der har lidt og stadig lider mere end noget andet Folk i Kristenheden.

Det armeniske Spørgsmaal.

Et gammelt kristent Folks Skæbne-Historie
i den muhamedanske Orient.

Af Dr. Artasches Abeghian.

I Tiden før Krigen beløb Antallet af Armeniere sig til henved 4 Millioner. Omtrent Halvdelen deraf levede i Kaukasisk-Armenien, den anden Halvdel i Tyrkiet, og der hovedsagelig i Tyrkisk-Armenien. Den russiske Armeniers politiske og økonomiske Stilling var ikke særlig forskellig fra andre russiske Folks, og derfor fandtes der den Gang inden for Czarrigets Grænser intet specielt armenisk Spørgsmaal.

Helt anderledes forholdt det sig med Armeniernes Stilling i Tyrkiet. I en Række af Aartier var de tyrkiske Armeniere udsatte for en systematisk Udryddelse. De havde ingen Sikkerhed for Liv, Gods og Ejendom. Den armeniske Kristenhed blev ikke alene undertrykt og gjort til Slaver af den muhamedanske Øvrighed, men var ogsaa stadig Genstand for kurdiske og tscherkessiske Røverier og Mord. Det som altsaa i Begyndelsen dukkede op i Tyrkiet som det „armeniske Spørgsmaal“, det Armenierne dengang vilde opnaa, var i Virkeligheden ikke andet end Retten til en menneskelig Eksistens. Den skulde blive opnaaet, naar visse Reformers ved Stormagternes Paavirkning blev indført i Tyrkiets armeniske Provinser.

**

Det „armeniske Spørgsmaal“ kom paa det europæiske Diplomatis Bord første Gang efter den russisk-tyrkiske Krig (1878) i San Stefano og kort derefter ved Berliner-Kongressen. Berliner Traktatens Paragraf 63 omtaler, at den Høje Port forpligter sig til straks at indføre Reformers i de armeniske Provinser og at garantere Armeniernes Sikkerhed mod Kurder og Tscherkesser. Hvor beskedent end det armeniske Spørgsmaals Indhold og Væsen var, bragte det dog til Slut, i Stedet for Reformers og Sikkerhed, Armenierne en i Historien endnu ukendt Folketragedie. Ikke mindst det

europæiske Diplomati bærer Skylden herfor. Dr. Lepsius, en af de mest sagkyndige med Hensyn til Forholdene i Orienten, Direktør for den tyske Orient-Mission, har fuldstændig Ret, naar han siger: „Beskyttelses-Magterne for Kristenheden i Orienten skubber den armeniske Bonde frem og tilbage paa deres Skakbrædt for at ofre ham, naar deres egenkærlige Interesse kræver det.“ I Virkeligheden er alle Stormagternes „Reformbeslutninger“ og „Forholdsregler“ fra 1878 til Nutiden kun forblevne døde Bogstaver. Den ungtyrkiske Revolution i 1908, i hvilken Armenierne tog Del, lettede heller ikke Armeniernes Stilling. I Aarene 1895 og 1896 var paa Abdul-Hamids Befaling ikke mindre end 300.000 Armeniere blevne nedslagtede, men i Aaret 1909 — efter den Revolution, der officielt skabte lige Ret for alle Ottomanere — kostede Urolighederne i Adana (Cilicien) mere end 20.000 Armeniere Livet.

Verdenskrigen havde forberedt den grusomste Akt i den armeniske Tragedie. Henved 1 Million Tyrkisk-Armeniere blev revne bort fra deres Hjem, slæbt mod den Mesopotamiske Ørken og som oftest myrdede paa Vejen eller udhungrede og dødsdømte paa et afsides, ensomt Sted. Tyrkisk-Armenien blev forvandlet til en ussel Ruinhob. Tyrkernes Program: „Armenien uden Armeniere“ blev en Kendsgerning.

**

Det ligger ikke inden for denne Artikels Ramme nærmere at omtale Tildragelserne i Russisk-Armenien under og efter Krigen. I denne Sammenhæng skal kun følgende slaas fast. Som Følge af den russiske Revolution og Czarrigets Sammenbrud blev blandt andre ogsaa den Armeniske Republik i Transkaukasien kaldt til Live (28. Maj 1918). Den blev anerkendt de facto og de jure først af

Tyskland, senere (1920) ogsaa af de allierede Stormagter. Paa den Tid var ogsaa en Del af russisk Armenien besat af Tyrkerne. Men straks efter den almindelige Vaabenstilstand (Efteraaret 1918) blev Tyrkerne tvungne til at forlade de kaukasisk-armeniske Provinser og trække sig tilbage til deres Grænse fra 1914. I Kraft af Sèvres-Overenskomsten (10. August 1920), som ogsaa den armeniske Republiks Repræsentant underskrev, skulde ogsaa en Del af tyrkisk Armenien indlemmes i Kaukasus-Armenien. Men allerede paa denne Tid, Slutningen af 1920, overfaldt de russiske Bolchevik-Hære og de tyrkiske Kemalister i Forstaaelse med hinanden den armeniske Republik og erobrede og delte dennes Land imellem sig. Sovjet Armenien er derfor nu et Led af det russiske Sovjet-Forbund.

**

Hvorledes er det nu gaaet med den anden Halvdel af de tyrkiske Armeniere, som endnu staar under den tyrkiske Tilintetgørelsesplan? Befolkningen i den store armeniske Provins Van og Omegn — henved 300.000 Mennesker — blev allerede frelst i Aaret 1915 under Krigen og havde fundet Tilflugt i Kaukasus-Armenien. I Lilleasien og Tyrkisk-Armenien henslæber for Øjeblikket 30—40.000 Armeniere Tilværelsen, de er delvis gaaet over til Islam. Armenierne i Konstantinopel (ca. 120.000) er der ogsaa endnu i Dag, skønt undertrykte og i vedvarende Fare og Frygt for at blive tilintetgjorte eller muhamedaniserede. Men Resten af Tyrkisk-Armenierne, der endnu er i Live, vandrer om under alle Himmelstrøg. Tallet paa armeniske Flygtninge i Grækenland, Syrien, Balkanstaterne, Amerika osv. beløber sig til 700.000. Tallet paa armeniske forældreløse Børn tælles i Tusinder. Skal det armeniske Spørgsmaal saaledes, ved Tilintetgørelsen af den ene Halvdel af Tyrkisk-Armenien og Fordrivelse af den anden Halvdel fra dens Arne, betragtes som værende løst? Hvorledes er „Beskyttelses-Magternes“ Standpunkt til det?

Det „kristelige“ Diplomati, der allerede i Aartier mere end een Gang havde vist sig som Forrædere i armeniske Sager, blev ogsaa efter Sèvres sin uværdige Rolle tro, ford

dets egenkærlige Interesse stadig krævede det. De Allierede havde allerede straks efter Sèvres prisgivet Tanken om et uafhængigt og forenet Armenien. I Foraaret 1921 besluttede ikke desto mindre London-Konferencen at skaffe Tyrkisk-Armenierne et „nationalt Hjem“ i deres Hjemstavn. Men ogsaa denne Beslutning blev et dødt Bogstav. Endvidere sluttede Franskændene allerede i Slutningen af det samme Aar en Overenskomst med Kemalisterne, i Følge hvilken de trak sig ud af Cilicien og overlod mere end 150.000 Armeniere til deres Skæbne. Aaret 1922 bragte de Kristne i Lilleasien en ny Ulykke, idet Grækernes Nederlag i Krigen mod Tyrkiet havde til Følge, at Grækerne blev tvungne til at forlade Lilleasien. Lausanne-Konferencen (1923) mente at have løst det armeniske Spørgsmaal, idet den overhovedet intet Ord indeholdt om „Armeniernes nationale Hjem i Tyrkiet“. De Allierede solgte i Lausanne den armeniske Ret for at kunne faa forskellige Rettigheder. Som Følge heraf staar nu mere end en Million Tyrkisk-Armeniere, ulykkelige hjemløse Masser af Orientens Kristne, forladte og forraadte af deres „Beskyttelses-Magter“.

Folkeforbundets Forhold til Armenien er ikke meget bedre. Næsten ved alle Plenarmøderne har Folkeforbundet anerkendt Armeniernes Ret til selvstændigt politisk Liv. Man har ogsaa altid opstillet og eenstemmig forsvaret Tyrkisk-Armeniernes Krav paa et „nationalt Hjemsted“. Men det havde altsammen ingen virkelig Værdi for Armenierne. Folkeforbundet synes at være magtesløs til at skaffe det armeniske Folk Retfærdighed overfor Kemalisterne! Ogsaa ved de sidste Møder i Folkeforbundets September-Samling i Genève har der igen været Tale om Armenierne. Den 25. September dette Aar har Folkeforbundet vedtaget en Resolution, hvor Idéen om et „Nationalt Hjem“ for Armenierne endnu en Gang lejlighedsvis bliver berørt; men det armeniske Spørgsmaal betragtes allerede nu mere som et Velgørenheds-Spørgsmaal, idet man udtaler særlige — endnu kun platoniske! — Ønsker med Hensyn til Forsørgelsen af de

forsv

Det blev f. Eks. Midler til at sende 10 armeniske Flygtninge til Armenien. Men ikke endende“ fortællere usle Anliggende tør i Smyrna — føjet reelt af Forbundets nu en Ruinder.

Fatet fra idt angaar Omsorgen for de armeniske Flygtninge og forældreløse i Tyrna, er de armeniske Kolonier i Tyrna og Armeniervenneres Internationale Liga paa en vis Maade virksom og man kan ikke tilstrækkeligt højt vilde det amerikanske Near East af gæfs store Kærlighedsgerning, hvorvæ mange tusinde Armeniere og særlig ærældreløse armeniske Børn er blevet reddede fra den visse Død. En særlig Kommision under Folkeforbundet i Forbindelse med „De danske Armeniervenner“ tager sig — som „Armeniervennens“ Læsere ved — af Redningsarbejdet blandt muhamedaniserede Kvinder og Børn. I Spidsen for dette Foretagende staar den utrættelige Armenierven Frk. Karen Jeppe som Leder af Optagelseshjemmet i Aleppo.

**

Saaledes staar for Øjeblikket det armeniske Spørgsmaal. Tyrkerne tror vel at have løst det, idet de har „renset“ Tyrkisk-Armenien for Armeniere. Det europæiske Diplomati har nu hverken Lyst til eller Interesse af at trække det frem igen. Men det armeniske Folk selv, som har mistet en Trediedel af sine Sønner og Døtre, taber stadig ikke Troen paa en bedre Fremtid. Før eller senere vil det armeniske Folk dog faa sin Ret. Det kan ikke rolig se paa, at flere hundrede tusinde armeniske Flygtninge flakker husvilde om.

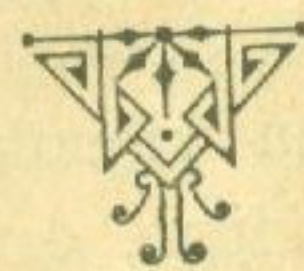
**

En af det amerikanske Hjælpearbejdes Ledere i Armenien, *Mr. Jarrow*, som i mange Aar har arbejdet energisk der og kender de armeniske Forhold nøje, er for nylig kommen til Amerika og har indgivet et Memorandum om Spørgsmaalet til sin Regering. Han udtaler blandt andet, at Amerika ligesom de europæiske Magter Gang paa Gang har paataget sig Forpligtelser overfor Armenierne. Det er med den store Mængde armeniske Flygtninge for Øje, som det nuværende Sovjet-Armenien ikke kan ernære indenfor sine snævre Grænser,

umuligt at lukke Øjnene for Spørgsmaalet. Det er heller ikke nødvendigt at forlange af Tyrkerne, at de skal afgive nogen Del af „deres“ Land til Armenierne. For at kunne skaffe de armeniske Flygtninge Husly i en Del af deres historiske Hjemstavn, vil det være tilstrækkeligt, at Tyrkerne blot giver Afkald paa de Distrikter af *Russisk-Armenien* (Kars, Ardahan, Surmalu), de først 2 Aar efter Verdenskrigen — i Slutningen af 1920 — har revet til sig med Magt. Thi, slutter Jarrow sin Fremstilling, Rusland vil saa snart som muligt igen bringe de nævnte Distrikter under sit Herredømme. Ved sit frivillige Tilsagn, siger Jarrow, vilde Tyrkiet have givet et Bevis for, at det virkelig og for Alvor vil forvandle sig til en moderne Stat.

Der er ingen Tvivl om, at Amerikas venskabelig-diplomatiske Mægling i denne Sag vilde give et sikkert Resultat. Det er ogsaa lige saa tydeligt, at de nævnte Provinser ikke er en Livsbetingelse for Tyrkiet; med sine nuværende Grænser er Tyrkiet mere end halvanden Gang større end Tyskland, medens det kun har 6—7 Millioner Indbyggere. Det er en Kendsgerning, at Øst-Anatolien d. v. s. Tyrkisk-Armenien i Øjeblikket faktisk er som en Ørken. For dette leverer de tyrkiske Aviser daglig Beviser. De tidligere blomstrende armeniske Byer: Musch, Van, Erzerum o. s. v. er nu helt øde. Det er Sandheden; men alligevel har Jarrows Tanke ingen Chance for at blive til Virkelighed, thi et saadant Skridt kræves ikke i Øjeblikket af det amerikanske Diplomatis Interesser. Hvad Jarrows Ønsker med Hensyn til det tyrkiske Diplomati angaar, er de intet andet end en Idealists og et humant Menneskes smukke Drømme.

Til Trods for alt dette haaber Armenierne stadig paa, at Fremtiden skal give dem deres Ret.

DE DANSKE ARMENIERVENNER

Den aarlige, ordentlige
Generalforsamling

afholdes Lørdag den 9. Maj Kl. 8 Em.
i K. F. U. K., St. Kannikestræde 19,
København.

DAGSORDEN (Lovenes § 4)

1. Formanden aflægger Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar.
2. Regnskabet for 1924.
3. Valg af Styrelsesmedlemmer.
4. Valg af Revisorer.

Alle Abonnenter paa „Armeniervennen“ er i denne Egenskab Medlemmer af „De danske Armeniervenner“ og har mod Forevisning af Kvitteringen for Modtagelsen af Abonnementsafgiften Adgang til og Stemmeret paa Generalforsamlingen.

Fra
Armeşmaal.

(Sluttet).

— ie

Plejen af de mange se
hører med til det nuvæ me-
niens vigtigste Opgaver. en-
ved 50,000 forældreløse si ver
næsten Halvdelen forsørged op-
dragne i mønsterværdige Skyldter
under den amerikanske stde væde
Forening „Near East Relief“ Fo-

„Relief“ lader sig ikke nfor med
at tildanne værdifulde Mennstter le-
gemligt og aandeligt, men bytræber
sig ogsaa for at hjælpe dem til et
nyttigt Liv senere hen.

For det FormaaIs Skyld har „Relief“
nylig kaldt to vigtige Foretagender
tillive.

Paa et af Regeringen overladt
Landstykke ved Serdarabad, der maaler
1200 Hektarer, fornyer „Relief“ Van-
dingskanalerne og anlægger en Landsby.
Hvert Barn skal her engang have 1¹/₄
Hektar Land og et Hus med Plant-
ning.

Over 50 smaa Huse var allerede
opførte for et Aar siden, og man var

igang med Bomuldsavl efter de nyeste
amerikanske Metoder. Desuden har
man overladt „Relief“ 8000 Hektarer
Græsningsland ved Kara Kalá. Der
bliver ogsaa anlagt Boliger for Ny-
byggere, som især skal give sig af
med Kvægavl og Forædling af Dyr-
racer.

Fornylig er 1000 Elever fra den ame-
rikanske Landbrugsskole for Forældre-
løse efter endt Uddannelse rejst ud til
Landsbyerne, saa den velsignelsesrige
Virkning af „Reliefs“ Arbejde allerede nu
sætter Spor i paa Armeniens Landbrug.

Den almindelige armeniske Vel-
gørenhedsforening har besluttet at
bringe 2000 Forældreløse fra Børne-
hjem udenfor Armenien til Landet og
opdrage dem her. Til det Formaal
har Regeringen anvist 5000 Dessjatiner
Land.

Der arbejdes paa mange Felter i
Sovjet-Armenien paa at forbedre
Livsvilkaarene for den armeniske Be-
folkning, og til Trods for de uheldige
politiske Forhold bedres Landets Til-
stand fra Aar til Aar.

Efter »Der Orient« 1924.

Misak.

Et Livsbillede fra Armenien.

(Fortsat).

Af Karen Jeppe.

I Chanen og i Moskéerne blev
Kvinderne nogle Dage, mens Ligene
blev skaffede ud af Kvarteret. Da de
var omtrent færdige med det, brød
Regnen løs, og den ryddede grundigt
op. Vandet skyllede i Strømme ned
gennem Rendestenene i de stejle Gader,
førende alle Uhumskhederne med sig.
I Begyndelsen var Vandet rødt, men
lidt efter lidt antog det den sædvanlige
gulgraa Farve, og da de værste Regn-
skyl var overstaaede, blev Kvinderne
sendte hjem til deres Huse.

Men hvilken Hjemkomst! Da de
gensaa deres Hjem, var det først de
rigtig forstod, hvad de havde mistet.
Sværest var det for Kvinderne fra de
rige Hjem, de vidste ikke deres levende
Raad, de havde jo ikke være vante
til andet end Husgerning. Hvad skulde

de nu gribe til?

Der sad de med deres Børn midt
om Vinteren i tomme Stuer, med
ganske utilstrækkelige Klæder, uden
Fødemidler, uden Brændsel, uden For-
sørgere og uden Fremtidshaab.

Der blev gjort en Del for at raade
Bod paa den øjeblikkelige Trang.
Store Summer fra Europa og Amerika
fandt Vej til Urfa, og Miss Shattuck
organiserede Hjælpen. Men det gav
ingen Tryghed, fordi det var Almisser.
Hver Gang Kvinderne modtog deres
Maanedspenge, var det med en hemme-
lig Angst for, at det skulde være sidste
Gang, de fik noget. Og det ydmygede
dem.

I denne Nød var det, Miss Shattuck
undfangede sin Kongstanke.

Disse Kvinder kunde noget, som

de maaske kunde bygge en ny Eksistens
paa. De kunde brodere, det havde de
lært fra smaa af. Hele deres Garde-
robe havde været broderet, stukket
baade med Guld og Sølv og Silke.

Mændene havde altid maattet gaa
tarvelig klædt for ikke at opvække
Tyrkernes Misundelse; men Kvinderne
kom jo ikke Tyrkerne for Øje, saa
paa dem havde man til Gengæld hængt
al Rigdommen.

Man købte ikke sin Stads færdig
hos Kræmmerne, den var syet og
broderet i Hjemmene. Der havde været
Pragtstykker iblandt, der var gaaede
i Arv fra Moder til Datter gennem
adskillige Generationer. Nu var de jo
borte, og de tyrkiske Kvinder, der
ikke selv forstod Kunsten, smykkede
sig med de røvede Fjer.

Men Færdigheden havde de arme-
niske Kvinder beholdt, og derved blev
de i Stand til at opføde deres Børn.
Kunsten, der havde tjent til at smykke
deres Kærlighedsliv — alt nyt blev
jo lavet til Udstyrene — maatte de
nu bruge for at skaffe sig Brødet.

Da Smyrna forsvandt.

I „Nationaltidende“ fortæller Journalist *Knud Holmboe* om et Besøg i Smyrna — før en af Levantens ledende Handelsstæder, nu en Ruindyng:

Paa en af Lloyd Triestinos Dampere stævnedes vi ind i Smyrnas Havn. — — Byen er nu som en Samling „antike“ Ruiner. Af hele Havnekvartret og hele den græsk-armenske Del af Byen, ca. 73,000 Bygninger, er der nu ikke Sten paa Sten tilbage. — Det eneste, der endnu eksisterer af Smyrna, er den tyrkiske Bydel, der, snavset, men malerisk som alt orientalsk, kravler opad Bjergskraaning — den blev skaaet for Ild og Ødelæggelse.

Og dog paastaar Tyrkerne stadig, at det var Grækerne og — naturligvis — Armenierne, der satte Ild paa deres egen Bydel og dræbte ca. 40—50.000 armeniske og græske Indbyggere.

Damperen lægger til i Havnen. — Jeg vil have mit Fotografiapparat med i Land. Men nej, — trods alle Protestforsøg tager den evigt skuldertrækkende tyrkiske Toldofficer Ap-

paratet fra mig, og jeg faar det ikke igen, før Damperen er sejlet bort fra Smyrna, — paa Vej til en anden og mere fredelig Havn. Det er forbudt at fotografere i Smyrna — det vil sige, man kan faa alle de Billeder, man vil have, — de yndigste Billeder af Smyrna, med Dadelpalmer og Figentræer, med rygende Armeniere og Grækere, der holder fredelig Siesta udenfor deres smukke Huse; med legende græske og armeniske Børn. — Men ak, hvilken Illusion! — Der er ingen Armeniere eller Grækere i Smyrna mere, de, der ikke naaede at komme bort i Tide, blev skudt eller fik Halsen skaaret over, — og Kvinderne og Børnene — tal ikke om dem. — Et Par Tusinde Kvinder og Børn ligger nu under Kirkens Ruiner, Kirken blev beskudt med Kanoner, til den styrtede sammen, eller der overgik dem en endnu værre Skæbne.

Kaptajn *Shuteger* paa Lloyd Triestinos Dampere „Polacky“ var en af de første, der indtraf paa Ulykkestedet; han havde faaet telegrafisk Ordre dertil af sit Rederi, og han fortæller, at det var saa godt som umuligt at komme ind i Smyrnas Havn; den var fyldt med Lig af Kvinder og Børn.

Der staar en enkelt Dadelpalme mellem Ruinerne, i en „By“, i Areal større end Aarhus — som det halve København, — som nu ikke er andet end gule og hvide Sten, en Grushob, der ryger for det mindste Vindpust, en solsvedet Ørken, hvor der for kun to Aar siden var myldrende Liv. —

Der er ikke mange Spor af Livet tilbage.

Her er vi ved et Hospital; man læser endnu Sengenes Numre paa de røgsværtede Mure. 53, — 54, — 55, og nedenfor Numrene finder man halvmeltede Metaldele og Stumper af Knogler. Længere henne i samme Gade, der minder om en antik Allé i det moderne Athen, finder vi det, der en Gang var Kirken; man kan endnu se, det har været en Kirke, en vidunderlig smuk Marmormadonna staar paa en Sokkel ved den ene

De dygtigste Kvinder kom sammen hos Miss Shattuck og udarbejdede Mønstrene, som hun saa anvendte paa Genstande, der kunde tænkes at finde Afsætning i Europa og Amerika, og andre Kvinder derude i det fremmede sørgede for at bringe dem i Handelen.

Den rolige Tilfredshed, Arbejdet giver, drog ind i Kvindernes Hjærte. De skulde nu selv ernære deres Børn ved deres Hænders Gerning. De behøvede ikke at tage imod Almisse af fremmede, heller ikke lod de sig viljeløst bortgive af deres Slægt for at blive forsørgede, de var selverhvervende. En ganske ny Kvindetype begyndte at udvikle sig i Urfa, og den var paa ingen Maade ringere end den gamle.

Den Maade, Miss Shattuck først greb denne Kvindeindustri an paa, lykkedes ikke rigtigt, hun fik ikke saa god Omsætning i de brogede Haandarbejder, at hun kunde give tilstrækkelig mange Kvinder Arbejde.

Hun forstod nu vist heller ikke den orientalske Kunsts egentlige Karakter.

Den er i Ordets bedste Forstand en Dekorationskunst, idet den fortsætter det samme stiliserede Grundmønster med stadige smaa Forandringer i Formen og Farvesammensætningen, saadan som det falder den arbejdende Kvinde i Haanden og tiltaler hendes Skønhedssans. Netop i disse smaa Lunefuldheder ligger dens Ynde. Dem tabte den under Miss Shattucks Haand og med dem sin Tiltrækning.

Men hun vandt Sejrr alligevel. Lidt efter lidt indførte hun ved Siden af den anden en ny Industri, Fremstillingen af meget fine, broderede Lommelørklæder, og den havde hun Held med. Her drejer det sig ikke om kunstnerisk Forstaaelse, kun om overordentlig Nøjagtighed og Renlighed. Det blev en Industriegren, Tusinder af Kvinder kom til at leve af.

Miss Shattuck havde den urokkelige Viljekraft, den stædige Udholdenhed, der hører til for at faa et Erhverv indført og faa det til at fæste Rødder. Den nye Industri blev Urfafolkets Ejendomme, og den overlevede Miss Shattuck.

Hendes Opgave var imidlertid langt fra udtømt ved hendes Forsorg for Kvinderne. Mændenes Tilstand stillede ogsaa Krav til hende; thi der var endnu Mænd i Urfa — de dukkede snart op fra alle Kanter.

Den amerikanske Mission havde huset mange, og endnu flere var det lykkedes at holde sig skjult i deres egne Huse, enten de som Krikor havde indrettet sig et Skjulested, eller de havde fundet det i selve det kritiske Øjeblik. Atter andre havde fundet Tilflugtssteder i tyrkiske Huse.

Der var Venskaber, der havde vist sig at være stærkere end Fanatismen, men det var gennemgaaende ikke de Tyrker, som Armenierne havde ventet det af, der beskyttede dem. Snarere var det dem, de egentlig var bange for i det daglige Liv, Spillerne, Drankerne og Slagsbrødrene, som i Nødens Time stod dem bi. Det var som om de ikke havde nogen rigtig Føling med deres Folk eller deres Religion og paa den Maade handlede ud fra det rent menneskelige Instinkt.

Væg. — Figuren var for tung, det lykkedes ikke Tyrkerne, trods den gode Villie, at vælte Madonnaen; men man kunde vise sit Had paa en anden Maade. — Næsen er slaaet af og Øjnene mejslet ud paa den. — Rundt om Sökkelen ligger en Dynge Sten, omtrent 3 Meter i Højden, øverst store Stumper af Kirkens Vægge og Marmorsøjler, længere nede mindre Stykker, og længere nede — — —
— „Paa Kristenforfølgelsens anden Dag, da Smyrna stod i Brand paa fem Steder, da Muselmændene i Byens tyrkiske Del oppe fra Højderne i stadig Bøn til den tyrkervenlige Allah saa Tusinder af Mennesker og umaadelige Værdier gaa til Grunde, søgte Kvinder og Børn fra de brændende Huse ind i Kirken. Der maatte de kunne finde Beskyttelse, der maatte da ogsaa være Hjælp at vente fra *deres Gud*.” — — —
Det er en ældgammel Jøde, der fortæller alt dette, endnu kan han næsten ikke fortælle for den Rædsel, der betager ham, blot han mindes, hvad der skete. — „Da var der en religiøs Sværmer, som raabte til Mængden, at Allah forlangte, at hvis Tyrken skulde blive i Smyrna, maatte

selv Kvinder og Børn bort. — — Soldaterne, der netop havde indtaget Smyrna, var alle ude paa Plyndring, saa det var let at faa fat i Kanoner. — — — Man tog tre og tilstrækkelig Ammunition dertil, og syngende af Begejstring gik man gennem Gaderne mod Kirken, der stod mægtig, omgivet af brændende Huse. Inde i Kirken knælede alle i Bøn. — Man stillede Kanonerne op, og fra tre Sider fyrede man løs. — — Ingen fik Lov til at komme ud, enhver, der forsøgte derpaa, blev skudt ned. Til sidst styrtede Kirken sammen med et Brag!” — — — Jeg roder op mellem Ruinerne ved Madonnastøttens Fod, store Sten løfter jeg til Side og finder snart en Hjerneskal, snart Stumper af en Haand, en Fod. Tusinder af Mennesker ligger begravet under Ruinerne.

Da de ulykkelige Grækere og Armeniere af Frygt for at brænde inde søgte ned langs Kajen, saa nær Vandet som muligt, greb den religiøse Fanatisme atter Mængden; man dannede Kæde, man skubbede til, man sørgede for, at enhver, der ikke var Tyrk, kom i Vandet og ikke kom op igen. Den næste Dag var Havnen

fuld af Lig, — og saa myrdede man videre.

— — —
— — —

Der er begyndt at gro Græs over Ruinerne, intet vil blive bygget op igen, i hvert Fald ikke i de første 50 Aar. — Alt ligger, som det laa for 1-2 Aar siden, da Katastrofen fandt Sted. — Og intet Fotografi af Ulykken faar Lov til at komme ud af Smyrnas Havn; man visiteres nøje, og man har nøjagtig Kontrol med, hvem der faar Films, og hvor mange der faas. Der er meget streng Straf for at omgaa Forbudet. En fransk Journalist havde forsøgt at faa nogle Billeder ud, han blev straffet med Fængsel — paa *vilkaarlig* Tid, til hans Regering fik ham fri. — Og i dét, der blev meddelt fra tyrkisk Side, hed det sig, at det ikke var saa slemt, at *Havnekvarteret* var brændt — Havnekvarteret. Man forstaar, at det maa have været et stort Kvarter, naar man hører, at 73.000 Huse brændte, og at *hele* den græske og armeniske Befolkning, der før var Majoriteten, 60—70 pCt. af Indbyggerantallet, er borte, — forsvundet som Dug for Solen. Der er

En Del af Armenierne havde ogsaa i hine frygtelige Øjeblikke antaget den muhamedanske Religion og var som „omvendte“ førte til Moskéerne.

De kom imidlertid for største Delen tilbage til deres egen Kirke efter et Par Aars Forløb; for en af de faa Ting, Stormagterne forlangte af Abdul Hamid var, at disse Tvangsomvendelser skulde være ugyldige. En Muhamedaner, der svigter sin Religion, er ellers dermed hjemfalden til Dødsstraffen; men der blev altsaa gjort en Undtagelse med de „omvendte“ Armeniere.

De overlevende Mænd tog Miss Shattuck sig af paa enhver Maade; hun stod dem bi med Pengehjælp, med Raad og Daad, saa vidt hendes Evner og Kræfter rakte.

V. KAPITEL

Friske Skud.

Over alle disse Mennesker glemte Miss Shattuck ikke Børnene. Dem

elskede hun højest, og hun fandt sin største Glæde i Samlivet med dem. Nu rørte deres Nød hende ogsaa dybt.

Børnenes Skæbne var i Sandhed bleven ublid. Mange af dem, der ved deres Fødsel var lagte i Silkevugger, sad nu paa det bare Stengulv, og de, for hvis Skyld de store Krukker var fyldte med Rosiner og søde Sager om Efteraaret, fandt nu knapt nok et Stykke tørt Brød og maatte tit gaa sultne i Seng. Ja, i Seng! Hvor var deres gode Senge? Kunde man give de Pjalter, de blev tildækket med, det Navn?

Det var trange Kaar! Og dog lyste for mange af dem endnu en Sol paa Himlen: Moderkærligheden vaagede over dem. Der var en, som var tilfreds med den daarligste Plads under Pjalterne, naar blot de smaa kunde blive nogenlunde varme, en, som endnu kunde undvære et lille Stykke af sin egen, knappe Ration, naar Sulten plagede et af Børnene, en, som satte alle Hensyn til sig selv til Side for at skaffe sine Børn noget til Livets

Ophold, og som slet ikke tænkte paa, at hun havde gjort noget særligt, naar hun havde givet alt.

Ja, de Børn, der havde en Moder, de havde endnu lidt Solskin at varme sig ved; men der var dem, der ingen Moder havde.

Paa Miss Shattucks Vej fra Hus til Hus for at trøste og hjælpe de forladte Kvinder, hændte det ofte, at man viste hende et Barn, som var saa ulykkeligt ingen Forældre at have.

Der var de Børn, hvis Forældre havde været døde før Massakrerne. Med den store Dødelighed i Orienten var det forekommet langt hyppigere end man skulde forestille sig. Men den Gang var forældreløse Børn ikke i nogen stor Forlegenhed. Der var Onkler og Tanter og Bedsteforældre, som havde Forsørgerpligt, og det regnedes for en stor Skandale for Familien, hvis en Slægtning Børn gik for Lud og koldt Vand.

Havde der endelig været et Barn, hvis Slægtninge var for fattige til at tage sig af det, var Kirken der jo.

næppe 10 Armeniere eller Grækere i Smyrna. — — —

Den før saa blomstrende Handelsby, den By, der kaldtes det *vantro* Smyrna, fordi der var saa faa Muhammedanere, er nu et muhammedansk Nirvana. — — —

Det er den store Ramasan-Fest i disse Dage, og Dagen igennem er der *stille*, ganske stille, man kan næsten høre Græsset gro paa Byens Ruiner. Der er ingen Travlhed, intet Liv i Havnen, ingen Trafik, alt og alle sover. — Som den gamle Skibskaptajn sagde, da vi laa ensomt og stille i Havnen: Ak ja, — Tyrkerne forstaar saa godt at udslette; men de lærer aldrig at bygge op. — —

Indgaaede Bidrag.

(Beløbene er angivne i Kroner).

Februar 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

Ved Fru Amalie Berntsen, Vejle, 60. Ved Frk. H. Forchhammer: a) Fra Lektor, Frk. Wulster, Ribe, 10. b) X., Sandefjord, Norge, 10,50. c) Fru Eppenstein, Jena, 10 Rubler = 13,36, ialt 33,86. Urmager Chr. F. Poulsen, Svendborg: Mærkesalg, 5. Efter-

slæt fra Hr. Meyer Benedictsens Møde i K. F. U. M., 3. Fru Proprietær Anna Mønsted, Fæveje, Trustrup, 50. Fru Brandt, Holsted Skole, Aunede, 2. Ved Spr. Jørgensen, Færup: Andel i Kvindeforeningens Missionsbasar, 135. Ved Fru Esther Broch, Danske Armeniervenners Damekreds: Overskud fra Aftenunderholdningen, 613. Ved Spr. Folmer Nielsen, Nyborg: Fra en Armenierven, 50. Søster Ane Daubjerg, Herning, 16. Ved Frk. I. M. Sick: a) Indsamlet i Pastor Grünfelds Menighedssamfund, Kbhvn., 23,12. b) Fabrikant Kemnitz, 5, ialt 28,12.

Ialt Kr. 995,98.

B. Solgte Postkort.

Ved Frk. Henni Forchhammer, 100.

Ialt Kr. 100.

Marts 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

Kollekt ved Frk. Jenny Jensens Møde i K. F. U. K., 275,80 + 10, ialt 285,80. Ved O. R. Sagf. C. Swendsen, Kbhvn.: 2. Forskud paa Arv i Enkefru Laura Olsens Dødsbo, 15,000. Karen Bang, Struer, 10. Ved Fru Nik. Olsen, Andelsmejeriet Ulstrup: a) Mærkesalg, 90. b) Fru Proprietær A. Wesche, Havnstrup, 10, ialt 100. Ved Pastor Bjerre, Taars: Fra Taars Menighed, 83,63. Efterslæt, 0,65. Fru Auholm, Hellerup: Mærkesalg, 10. Ved Fru Laura Jørgensen, Kerteminde: Mærkesalg, 50. Ved Frk. A. E. Mathiesen, Hellerup: a) Mærkesalg, 15, b) Gave, 3, ialt 18. Ved Frk. I. M. Sick:

Indsamlet af Fru Kirstine Pedersen, Kværby Skole, Brande, 120. Ved Pastor Johnsen, Præstholm, Boulstrup: Fra Hads og Ning Herreders Kreds, 800. Pens. Lærerinde Anna Jensen, Treder, Skævinge, 7,65. Ved Dagbladet Nordjylland, Aalborg: Mærkesalg, 32,75. Ved Sognepræst Jul. Poulsen, Fraugde pr. Marslev: Aarsbidrag fra Armenierkredsen i Fraugde Sogn, 56,50. Ved Fru M. Mayland Smith, Odense: Mærkesalg, 25. A. H. Thomsen, Søby pr. Æreskøbing, 20. Redaktør C. A. Fog, Kjellerup, 5. Ved Spr. Gram Nyegaard, Laurbjerg: Fru Købmand Tine Hagensen, 15. C. Ernst Bauer, Esbjerg, 10. Frk. Tinny Holm, Rønne: Mærkesalg, 20. Fru Henriette Jessen, Vamdrup, 10. Lærer Ragnar Andersen, Taarderup pr. Skellebjerg: Mærkesalg, 13,50.

Ialt Kr. 16,693,48.

B. Solgte Postkort.

Ved Frk. Henni Forchhammer, 132.

Ialt Kr. 132.

C. Solgte Haandarbejder.

Ved Frk. Elisabeth Andersen, Aarhus: Solgt ved Fru Anna Lund, Vedsted, 458. Fru Henrica Nielsen, Saxkøbing, 300. Frk. I. Sundahl, Køge, 99,50. Fru Agate Brandt, Holsted Skole, 82. Frk. Jenny Jensen, Lemvig, 88. K. M. A., 198, Frk. C. Raunholdt Jensen, Kbhvn., 145. Salg fra Depotet, 64,50. Børnehjemsarbejder, 261,05. Bazarfonden, 433,40, ialt 2,129,45. Solgt Haandarbejde ved Lærerinde, Frk. Bodil Hansen, 165. Ved Fru Rosenvinge, Odense, 1,444,50.

Barnet blev budt ud efter Højmesse, og saa gudsforladt var Menigheden da ikke, at der ikke skulde melde sig flere end een, som gerne vilde tage det til sig. Om Betaling var der aldrig Tale. Man maatte da gaa i en stadig Angst for at miste sine egne Børn, hvis man ikke kendte sin Pligt paa det Omraade.

Ja, det var den Gang. Da havde man nok at bide og brænde, nok at klæde sig med og nok at ligge og sidde paa. Da spillede det ingen Rolle, om man havde et Barn mere eller mindre.

Men nu forslog de fattige Rationer jo knap nok til ens egne Børn, og selv om man frygtede Gud og gav det fremmede Barn lidt med, saa man dog efter det Stykke Brød, det spiste, og saa var det, som om Barnets Øjne blev saa store og sultne, og der gik Svind i Maden, naar blot det saa paa den.

Og Pjalterne kunde jo ikke slaa til om Natten. Det fremmede Barn havde gerne det Uheld at trille ud paa det bare Gulv, og der laa det og forkølede sig.

Miss Shattuck tog Barnet ved Haanden og fandt en lille Plads hjemme hos sig selv, hvor det kunde sove. En Tallerken fik det ogsaa, og den blev fyldt tre Gange om Dagen.

Det var godt nok det; men der skulde saa mange, smaa Pladser til, og Trængslen blev større og større indenfor Missions-Anstaltens Mure; der var saa mange Børn, som var i Nød.

De, der havde mistet begge deres Forældre paa een Dag under Massakrerne, var endnu værre stillet; for de vidste ikke, hvor de skulde gaa hen. De gemte sig stille i en Krog for at dø eller løb omkring paa Gaderne og græd.

„Herregud! Det er jo Mariams Barn“, sagde en medlidende Nabokone og tog det ind i sin Flok. „Hvorfør løber du her alene omkring?“

„Fader er jo hugget ned.“ De Ord var næsten ikke til at faa frem; men det var heller ikke nødvendigt, det vidste enhver. Spørgsmaalet var, hvor Mariam var blevet af.

En Tyrk havde slæbt hende bort,

og Barnet, der skrigende klamrede sig til hende, havde han stødt bort.

Eller maaske vidste Barnet det slet ikke. Det havde gemt sig i Rædsel, og da det krøb frem igen, var Moder og lille Søster borte.

Og Mariam kom ikke mere til Syne. Ja, saa maatte hun vel være flygtet til Kirken, derfra kom jo ingen tilbage.

Jo, dog, en gammel Kone var sluppet levende derfra. Hun var kommet til at ligge under en hel Bunke Legemer, og der havde Ilden ikke naaet hende. Mærkværdig nok havde Røgen heller ikke kvalt hende, hun var kommet til Live igen, da hun blev slæbt ud.

Det løb lidt rundt for hende efter den Tid, man var ikke vis paa, om alting var gaaet til, saadan som hun fortalte.

Men hun sagde, at hun havde set Mariam. Hun havde staaet i forreste Række oppe paa Pulpituret med sit lille Barn trykket til Brystet. Men da saa Ilden steg og begyndte at gribe fat i Træværket, da var hun bleven vanvittig, og under forfærdelige Skrig

ialt 1,609,50. Ved Frk. Karen M. Glæsel, Fredensborg, 53,50. Ved Frk. Henni Forchhammer, Kbhvn., 20.

Ialt Kr. 3,812,45.

Bidrag modtages fremdeles med Tak.

Prokurist **Johs. Malmstrøm,**

Kasserer,

Slotsholmsgade 16, København K.
Telefon C. 10948.

Noter.

Vore Medarbejdere. I den Liste over vore Medarbejdere, som fandtes i sidste Nummer, var Fru *Olga Madsen*, Vejerslev Præstegaard, *Vils*, ved en Fejltagelse ikke taget med. Vi beklager Fejlen saa meget mere, som Fru Madsen længe har gjort og stadig gør et stort Arbejde for vor Sag.

* *

Af et Brev. En danskfødt Dame, der er gift i Tyskland og har levet der i mange Aar, skriver den 18. December 1924 til Frk. Forchhammer bl. a.:

„... De 10 Mark i dette Brev er tiltænkt Karen Jeppe og de armeniske Børn. De skal bringe Bud fra Tyskland til Armenien; de skal sige saa meget som, at vi

her i Krigens Aar intet kunde vide om, hvad der skete i Armenien, thi Grænserne var spærrede, og vi havde Bind for Øjnene; at vi slagne og elendige, som vi senere var, intet kunde gøre og kun havde Kraft at samle os selv; men at vi nu vil begynde famlende og usikkert at hæve Øjnene til andre slagne og sønderknuste, og, hvis vi er stærkere end de, række dem en hjælpende Haand. Gid jeg kunde tale for hele Tyskland; det kan jeg ikke, men jeg ved, hvor mange der er, der vil Fred, Retfærdighed og Menneskelighed, og som, hvis de vidste lidt mere Besked gennem Aviserne, ogsaa vilde sende deres Skærv til Armenierne.“

Den samme Dame skriver i Marts iaar: „Netop i disse Dage hørte jeg for første Gang *hernede* noget om Armenierne. En tysk Veninde af mig havde i Toget truffet en Dame, der i Tyrkiet havde taget Del i det tyske Missionsarbejde, og som nu — fordrevet derfra — rejste rundt og holdt Foredrag i forskellige religiøse Foreninger om de armeniske Tilstande. Min Veninde kom til mig dybt rystet over alt, hvad hun her for første Gang erfarede, forfærdet over, at det havde været muligt at holde os fuldkommen uvidende om disse Grusomheder og fuld af det faste Forsæt ikke mere at tabe denne Sag af Øje.“

* *

Generalforsamlingen. Styrelsen haaber, at en Del af Armenier-Sagens Venner Landet over vil faa Tid og Lejlighed til at overvære Generalforsamlingen den 9. Maj.

25 Aar. Den anden danske Institution, der arbejder for Armeniens Sag, K. M. A., fejrer den 13. Maj sin 25 aarige Bestaaen med en Festgudstjeneste i Frihavns-Kirken. Stiftsprovst Ussing og Pastor Willesen taler.

* *

Fru *Grünhagen*, der har arbejdet for K. M. A. i Aleppo ved Uddeling af Klæder og Besøg i Flygtningelejrene, vender tilbage til Danmark i Maj. Omtrent samtidig kommer den norske Frk. *Bodil Bjørn*, der har ledet et Børnehjem i *Alexandropol* (som nu er omdøbt og som Petrograd opkaldt efter Lenin), tilbage til Europa.

Armeniervennen

udgaar 6 Gange aarlig og koster 2 Kr. 35 Øre aarlig. Bladet kan bestilles ved **Indsendelse af Beløbet** under Adresse: Armeniervennen, København.

Udgivet af „De danske Armeniervenner“ under Redaktion af Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, Boldhusgade 6, København K., Tlf. C. 13602.

Trykt i Carl Bryrups Bogtrykkeri, Kbhvn. K.

havde hun først kastet Barnet ned i Flammehavet og var saa selv sprunget bag efter.

Men den Historie fortalte hun om saa mange Mariamer og Ichsaer og Chanumer. Hun havde vist set en Kvinde gøre saadan; men hun vidste ikke selv mere, hvem det havde været.

Imidlertid kom Mariam ikke tilbage, og Nabokonen havde mere end nok i sine egne tre. Hun havde for længe siden fortrudt, at hun havde taget sig af det forladte Barn; for „man kan jo ikke mere, end man kan.“

„Nej, naturligvis,“ sagde Miss Shattuck. Hun kunde heller ikke mere; men hun vidste, hvem der er de forældreløses Fader, og hun var usigelig vis paa, at Han nok skulde gøre Udvej for denne ene med.

Hun blev ved at tage de smaa ved Haanden og bringe dem hjem, og fik hun et Barn, der var for lille til at gaa tog hun det paa Armen. Hjem kom det.

Imens udsendte hun Nødraab paa Nødraab. Nogle fandt Vej fra Lønkamret op til Guds Trone, andre gik

ad skjulte Stier ud til Tyrkiets Grænser og derfra med Posten til Europa og Amerika. De to Sendebud virkede sammen, saa der var saa mange, der blev ramte i deres Hjærte og Samvittighed og spurgte sig selv: „Hvad har jeg gjort, at mine Børn ligger i varme gode, Senge og bliver mætte hver Dag, medens et andet Folks Børn skal ligge paa kolde Stengulve og ikke have noget at stille deres Sult med?“

Nogle gav Pengegaver. Andre gav mere, de gav sig selv.

I Tyskland lød Kaldet til en Mand, hvis Navn blev knyttet til den armeniske Sag, fordi den blev hans egen Livssag, og han satte alt ind paa den. Denne Mand var Dr. Lepsius.

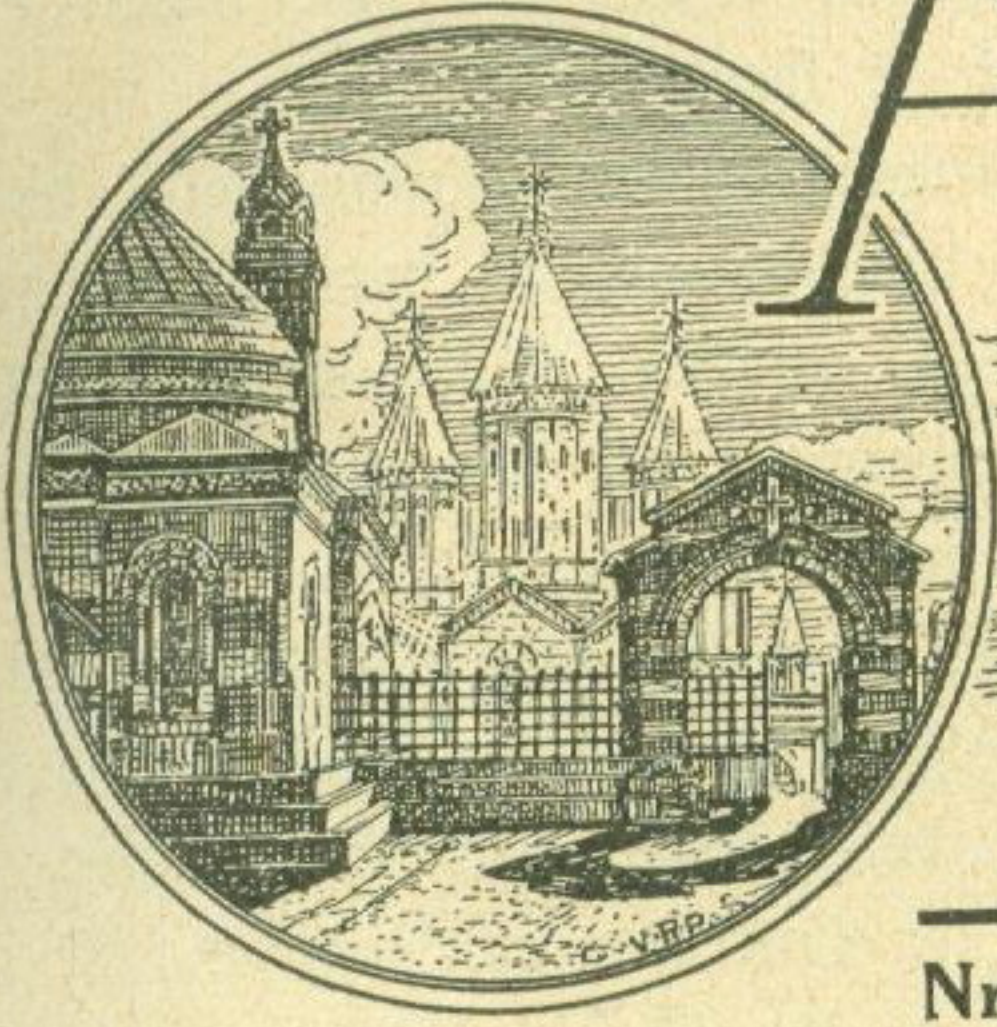
I Foraaret 1896 ankom hans Udsending, Hr. Eckart, til Urfa for der at oprette et Børnehjem. Han blev modtaget med stor Hjærtelighed af Miss Shattuck, der jævned Vejen for ham blandt alle de fremmede Mennesker og stod ham bi i et og alt.

De to havde den Lykke at kunne

mødes i gensidig Forstaaelse. Hr. Eckart forstod fra sin første Færd at bøje sig for Miss Shattucks større Indsigt og lære af hende. Og saaledes gik det til, at der gennem de mange Aar aldrig kom en Kurre paa Traaden mellem den tyske og den amerikanske Mission. De virkede i samme By med omtrent samme Arbejdsfelt, uden at der blev Tale om Konkurrence eller Misundelse imellem dem. For de havde begge rene Hensigter, de vilde kun hjælpe og ikke gøre Propaganda for nogetsomhelst.

Det var paa Tiden, at Miss Shattuck fik Undsætning. Over 200 Børn var allerede samlede indenfor Missionsanstaltens Mure, og mange flere ventede paa Optagelse. Det var ikke blot Urfas Armeniere, der saa hen til Miss Shattuck om Hjælp i Nøden, ogsaa fra de omliggende, mindre Byer, Biredjik, Adiaman og Severeck forelaa der hjærteskærende Breve med Beretninger om forladte Børn.

(Fortsættes).

ARMENIERVENNEN

Nr. 5-6

Maj-Juni 1925

5. Aarg.

Brev fra Aleppo.

Frk. Jenny Jensen skriver i et Brev til Styrelsen om Arbejdet derude bl. a.:

Unge armeniske Piger, tatoverede af deres tidligere muhammedanske »Besiddere«.

Vi sidder en hyggelig Aftenstund sammen, Frk. Jeppe, Digin Herome, — der forestaar Systuen — og jeg, og jeg lytter interesseret til deres Samtale, der drejer sig om de Besværligheder, der gaves den Gang, de begyndte Arbejdet. Det var jo et Pionerarbejde. Der er skabt noget helt nyt, og Gud har forunderligt velsignet Arbejdet.

Begyndelsen til Systuen var et Værelse, der højst kunde rumme en halv Snes Mennesker, og da der var 45 Piger, maatte de fleste sidde ude i Gaarden. Det var jo ikke saa heldigt i Sol og Hede. Det tog Tid, inden de fik Tag paa Stingene, og een Ting var vel det vanskeligste: Farverne!

Frk. Jeppe og Digin Herome støvede Torvet rundt. De var henrykte, naar de fandt nogle passende Farver; men de blev skuffet, naar disse efter

Vasken forandrede Kuløren uhyggelig meget. De blaa blev brune, de røde lysegrønne, de grønne graa.

Efterhaanden kom man over alle Vanskelighederne. En Dreng blev oplært til at tegne Mønstrene, og Systuen fik en dejlig stor Lejlighed midt inde i Byen. Et stort Skilt pranger foran Døren og viser, at her sælges armeniske Haandarbejder. Vi beskæftiger daglig omkring 150 Piger og Koner. Vore Arbejder sælges — og beundres — overalt.

Uden for Byen ligger Redningshjemmet, hvor enhver armenisk Mand og Kvinde, der har været hos Muhammedanerne, kan ty hen og finde Optagelse. Et stort kulturelt Arbejde gøres her. De to Verdener, den kristne og den muhammedanske, er vidt forskellige, og det spores paa dem, der kommer her. De fleste har

tilbragt en 8--9 Aar hos Arabere, Kurder eller Tyrkere, og den muhammedanske Verden har ofte stærkt Tag i dem. Men efterhaanden vaagner de op og bliver — om jeg maa sige — Mennesker igen. Hos nogle sker det hurtigere end hos andre.

Der gives hver enkelt en Hviletid, og saa begynder vi saa smaat at faa Interessen vakt. Det er os jo om at gøre, at de lærer at tale, læse og skrive deres Modersmaal, men der er ogsaa andre Fag.

Pigerne lærer at sy vore smukke Haandarbejder, og Drengene søger til Byen for at finde en Mester, hos hvem de kan lære et Haandværk, men vi har vort eget Snedkeri, hvor mange Drengene finder Beskæftigelse.

Det er et smukt Syn at se de store Drengene vandre af Sted om Morgenen og komme hjem igen om Aftenen. Der er saa Aftenskole for dem, og de bliver paavirket moralsk og kristeligt.

De er alle som smaa Børn i saa Henseende, og de lytter med Interesse til de bibelske Historier. Vi vilde forresten være taknemmelige for en Serie store bibelske Billeder, der kunde hænges op paa Væggen i Skolestuen. Vi kunde bruge 2 Serier. I vor Landsby har vi jo ogsaa en Del Børn.

Pigerne og Drengene samles hver Lørdag Aften til Sangøvelse. Jeg glæder mig over at høre dem synge deres smukke, tungsindige National-sange. Intet Under, at de er tungsindige! Hvor har deres Folk lidt, og hvor lider det endnu.

Enhver ny, der kommer her, maa fortælle sin Livshistorie, som jeg skriver ned, og enhver kan fortælle om uendelige Lidelser, som ogsaa staar præget paa deres Ansigter, der

er ældede før Tiden. Der er noget, der stadig kommer igen i Beretningerne: „Og saa var jeg der 7, 8 eller 9 *lange* Aar.“ Hvor ligger der meget i det ene Ord „lange“. Hvor har ikke hver Dag været lang og trang for de smaa misbrugte og forsømte Børn.

En Ting, der ogsaa skærer En i Hjertet, er de brændemærkede, tatoverede Børn. Alle Pigerne uden Undtagelse, der kommer fra Araberne eller Kurderne, er tatoveret over hele Ansigtet og paa Halsen. Smertefuldt har det været for dem. De bliver lagt ned paa Gulvet, og deres Plageaander sætter sig oven paa dem og slaar spidse Naale, der er bundet sammen, ind i Kødets. En sort Vædske blandes med Blodet, og Farven er desværre

ægte nok. Lægen har forsøgt at brænde og skære Mærkerne bort, men Resultaterne er ikke gode.

Nu forsøger Børnene det med en klog Kone, der bruger Citronsyre. En smertefuld Omgang. Men hvad vil de ikke gøre for at blive fri for de frygtelige Mærker og Tegn paa, at de har været i Muhammedanernes Vold.

Særlig for de unge Piger, der har Slægtninge i Amerika eller andre Steder og agter sig derhen, er det svært. Her i Landet kan det ogsaa være galt nok. Af Forsømmelser og Mishandlinger har de Stakler jo ogsaa faaet slemme Sygdomme. Af tuberkuløse Tilfælde har vi flere. De smaa Knægte har jo i de fleste Tilfælde været Hyrder og har maattet være

ude blandt Faarene Nat og Dag, hvordan Vejret end var. Ingen Pleje har de faaet.

Ogsaa Syfilis er almindelig blandt de nyankomne. Vi har en fast ansat Læge, og der bliver straks taget en Blodprøve, og der gøres alt for at helbrede dem.

Ja, der er Arbejde nok! Men et velsignet Arbejde er det at faa Lov at være noget for de Stakler. Jeg takker Gud, at han sendte mig hertil, og jeg føler mig *hjemme* her.

De smaa Drengene, der underholdes fra Danmark, har jeg ikke set uden paa Billeder, da de er ude i Landsbyen. Efter Sommerferien kommer Pigerne ogsaa nok en Tur derud.

Jenny Jensen.

Regnskab for „De danske Armeniervenner“ 1924.

INDTÆGT	Kr. ø.		UDGIFT	Kr. ø.	
Beholdning	20.011	51	Udsendt til Frk. Karen Jeppe (incl. Rimesse for solgte Haandarbejder)	35.114	57
Gaver	23.884	07	Udsendt til Fru Inga Nalbandian, Genève.	1.214	80
Solgte Haandarbejder	12.825	35	Udsendt til Den armeniske Liga	527	00
Solgte Postkort	167	00	Portoudgifter	335	00
Solgte Bøger («Armeniens Time»)	25	00	Tryksager	303	18
Indvundne Renter	809	17	Forskellige andre Udgifter	840	81
			Beholdning	19.386	74
			Kr.	57.722	10

Bladets Regnskab.

INDTÆGT	Kr. ø.		UDGIFT	Kr. ø.	
Beholdning	569	13	Trykning af Bladet	1.312	19
Abonnement	3.208	79	Anmeldelse til Postvæsenet	406	16
			Portoudgifter	325	00
			Kontorhjælp og forsk. andre Udgifter ..	190	75
			Beholdning	1.543	82
			Kr.	3.777	92

Foreningens Formue udgjorde pr. 31. Decbr. 1924:

Bank- og Kassebeholdning Kr. 20.930 56
 Kr. 5000 4½ % Fynske
 Kreditforeningsobligati-
 oner à Kr. 83.25 = 4.162 50 25.093 06
Kr. 25.093 06

København, den 15. Marts 1925.

Johs. Malmstrøm,
 Prokurist, Styrelsens Kasserer.

Ovenstaaende Regnskab har vi revideret og befundet overensstemmende med Foreningens Bøger og Bilag.

De kontante Beholdningers samt Værdipapirers Tilstedeværelse har vi konstateret.

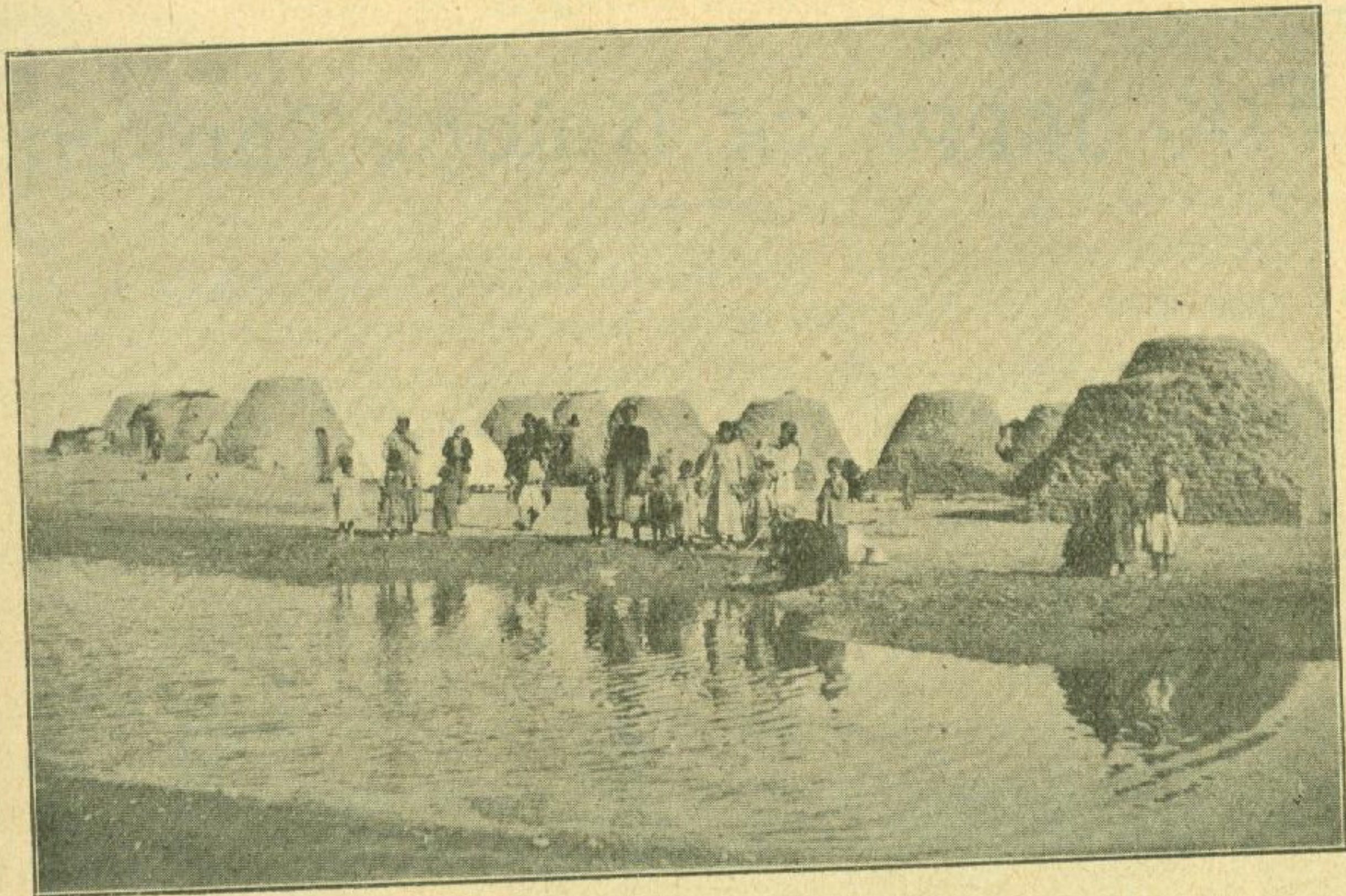
København, den 1. Maj 1925.

E. Baggesen, *Henry Riis-Magnussen,*
 Bogholder. statsaut. Revisor.

Fra Kolonien ved Rakka.

Frk. Petersen fra Jubeil paa Besøg.

I et Brev til Frk. Sick fortæller K. M. A.s Udsending, Frk. Karen Marie Petersen, om et Besøg i Frk. Jeppe's Landbrugskoloni:

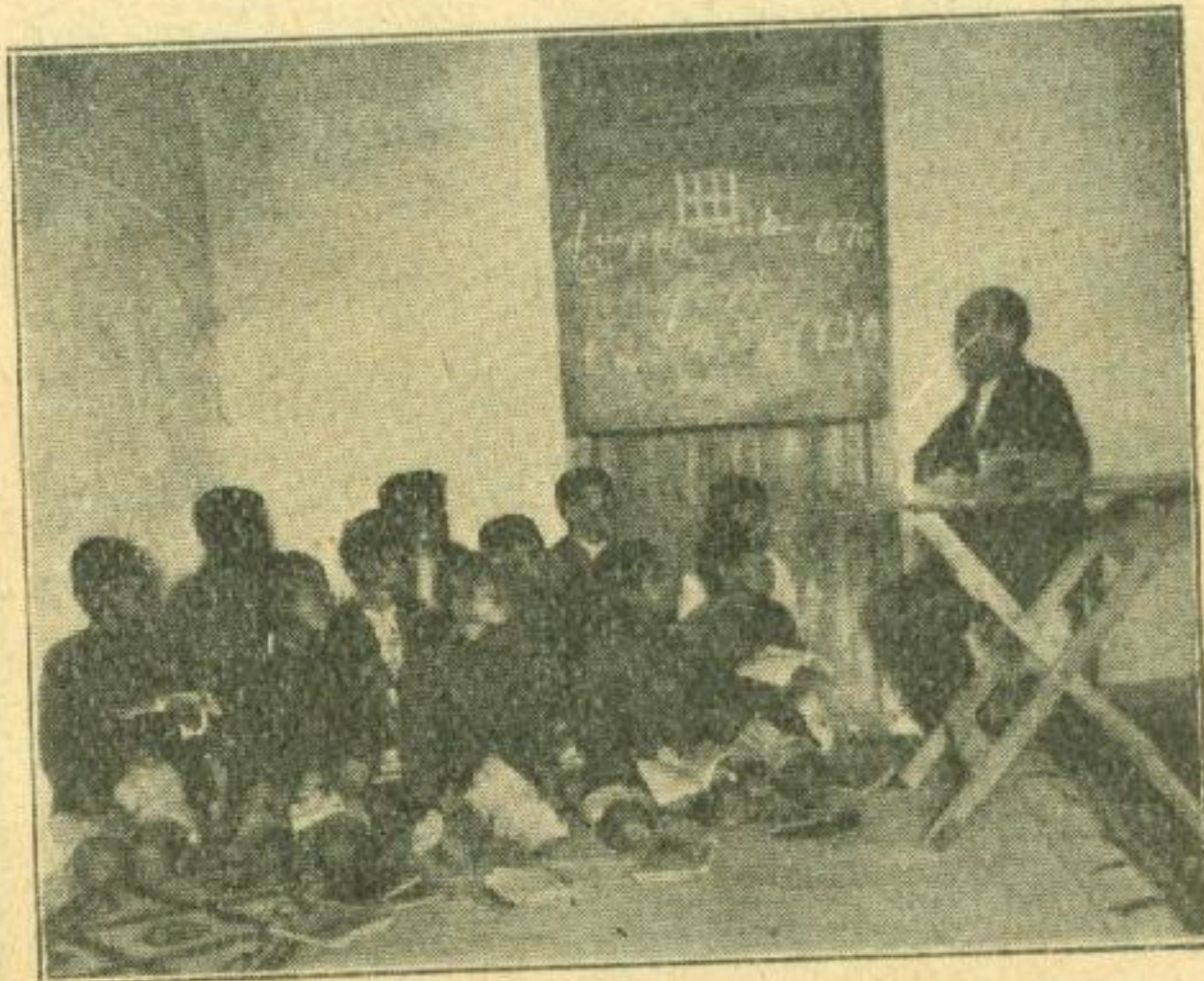
Fra »Kolonien« (fotograferet af Frk. Karen Marie Petersen).

I Midten af April besøgte jeg Frk. Jeppe i Aleppo og fik dermed opfyldt et længe næret Ønske om at besøge Kolonien ved Rakka, som jeg havde læst en Del om i »Armeniervennen«.

Det var heldigt for mig, at jeg kunde faa Følgeskab, idet Frk. Jeppe selv skulde derud; ellers vilde jeg have tabt Modet ved at køre Time efter Time gennem den øde, steppe-lignende Egn, hvor man kun nu og da saa en Faarehyrde med sin Flok, eller nogle vildt udseende Beduiner.

Det glædede mig umaadeligt at se Kolonien. Jeg synes, det er en god Begyndelse, som lover godt for Fremtiden. Armenierne er flittige og arbejdsomme; lad os haabe, at de uforstyrret kan faa Lov til at beholde det nye Fristed og nyde Frugten af deres Arbejde.

Det var interessant for mig, at Nashim Pasha, netop mens jeg var der, kom paa Besøg. Han gjorde Indtryk af at være en venligsindet og indflydelsesrig Mand, som er forstandig nok til at se, at det er en

Armeniske Børn fra Skolen i Landbrugskolonien.

Fordel for ham at faa sin Jord opdyrket af Armeniere i Stedet for at lade den ligge hen til Beduinerne. En saadan Mands Beskyttelse betyder meget, og jeg kan forstaa Frk. Jeppe's og Misaks Glæde over hans Venskab; uden at vide det, kan han blive et Redskab i Guds Haand. Det er godt, der er nogen, der har haft Mod til at være Banebrydere, og bliver Høsten god, vil sikkert mange følge efter. Hvilket frit og fredeligt Liv er det ikke i Sammenligning med Livet i de usunde, tætpakkede Flygtningelejre i Beirut og Aleppo.

Den i Frk. K. M. Petersens Brev omtalte armeniske Kvinde. En Muhammedaner havde taget hende i sit Hus, hvor hans første Hustru og tre Døtre sultede hende — i 3 Maaneder fik hun ikke Vand — og holdt hende indespærret. En Dag stak de hende med Knive over hele Legemet og piskede hende, saa hun aborterede. De brækkede hendes Næse og prøvede at grave hendes Øjne ud, saa hun blev blind. Til sidst skar Mandens Broder hende en Flænge i Halsen og begravede hende levende.

Da den ulykkelige Kvinde blev givet fri, maatte hun efterlade den lille Dreng hos Muhammedanerne.

Paa Vejen hjem kørte jeg fra Rakka med en armenisk Kvinde og hendes Søn; de skulde optages i Redningshjemmet. Hendes Oplevelser er det forfærdeligste, jeg nogensinde har

Kvinder og Børn fra Kolonien (fotograferet af Frk. Karen Marie Petersen).

hørt. Det skulde have været Dem og ikke mig, der sad med hende ved Eufrats Bred, og medens vi ventede paa Færgen hørte hendes Lidelsehistorie. Deres Pen vilde kunne have skildret hendes Lidelser, saa Verden forstod, at der endnu i vore Dage er Kvinder, der lider og pines i de muhammedanske Hjem, saa det er alt for tidligt at trække den hjælpende Haand tilbage.

Karen Marie Petersen.

Generalforsamlingen.

Under Ledelse af Skoleinspektør *Nyholm* afholdt „De danske Armeniervenner“ sin aarlige Generalforsamling den 9. Maj Kl. 8 i K. F. U. K.s Bygning. Der var mødt en Række Repræsentanter for de større Kredse ude om i Landet.

Formanden, Hr. *Åge Meyer Benedictsen*, bød de tilstedeværende velkommen med Beklagelse af, at saa faa var mødt, og holdt derefter en længere Tale, der formede sig som en indgaaende Redegørelse baade for de danske Armeniervenners Arbejde hjemme og ude og for det armeniske Folks hele frygtelige og mørke Stilling. Han fremhævede, at lige saa tomt og udsigtslukket, som Aaret havde været for Armeniens Sag, lige saa lyst og fremgangsrigt var den lille Gerning gaet for Lindring af Nøden i det sprængte Folk, som D. D. A. havde søgt at udføre. Vor Kraft var i voksende Udfoldelse, vore Midler var om end forsvindende overfor de frygtelige Krav, saa dog større end nogensinde før. Ved den Arv, der var tilført vort Arbejde, og ved den smukke Kreds-Indsamling i Efteraaret var det lykkedes at fæstne vor Stilling. Vi havde fuldtud kunnet holde vore Forpligtelser til vor Station i Aleppo og styrke vor Udsending, *Karen Jeppe*, ved i Marts at sende hende en Hjælper, *Frk. Jenny Jensen*.

Der tænkes, naar *Frk. Jeppe* til Efteraaret kommer hjem, afholdt en Basar i København og Møder omkring i Landet. Naar hun ved Jule-tid rejser tilbage, vil hun tage en tredje Udsending, *Frk. Karen Bjerre*, med.

Kassereren, Prokurist *Malmstrøm*, fremlagde derefter det reviderede Regnskab, som enstemmigt godkendtes.

Til Bestyrelsen genvalgte de to afgaaende Medlemmer, *Formanden* og Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*. Nyvalgt blev: *Frk. Elisabeth Andersen*, Aarhus, *Frk. Henni Forchhammer*,

København, og Fru Skoleinspektør *Nyholm*, Ballerup.

Til Revisorer genvalgte Revisor *Riis-Magnussen* og Bogholder *E. Baggesen*.

Efter Generalforsamlingen samledes de tilstedeværende til en hyggelig Sammenkomst, ved hvilken man drøftede Foreningen og dens Arbejde.

Frk. Jeppe og Koloni-Tanken.

I et Brev til Grosserer Daell, dateret den 21. April, skriver *Frk. Jeppe* bl. a.:

Udenfor *Frk. Jepses* Hus i Kolonien. *Nashim Pacha* (med Vandpiben) paa Besøg.

Jeg er ude paa et Besøg i Kolonien, og saa har jeg da omtrent lagt op nogle Dage, inden jeg igen tager fat. Der er jo meget at ordne og betænke ogsaa her; vi skal bygge i Aar, for Optagelseshjemmet skal jo herud, i hvert Fald da en Del af det. Det bliver dejligt, naar vore unge kan vokse op som Bønder.

Jeg er i det Hele saa glad for hele Koloniserings-Sagen; det bliver værre i Barak-Lejrene fra Aar til Aar. Børnene er frygteligt underernærede og forsømte, og de Voksnes Ansigtssudtryk bliver mere og mere haabløst. Der *maa* gøres noget, og det eneste, der er noget Forslag i, er Land-Kolonisation. Men der behøves et godt Rygstød, naar det skal spænde godt af paa enhver Maade.

Naar jeg nu faar grundigt hvilet ud i Sommermaanederne, vel sagtens i Schweiz, saa skal jeg til at tage fat paa mit Program, at faa de forskellige Selskaber, der interesserer sig for denne Sag — og det er slet ikke

saa faa, — til at samvirke under Folkenes Forbunds Førerskab. De tre Bogstaver: „S. D. N.“ — det er jo „Firma“-Mærket — har en ikke ringe Indflydelse. Der udvises en overordentlig Opmærksomhed fra Regeringernes Side, baade den franske og den arabiske. Det er jo Bogstavernes Skyld, ellers skulde vi nok faa noget andet at mærke. Flyver en Aëroplan forbi, sænker den sig altid ned over vore Landsbyer og omkredser dem. Alle Officerer tager ind i „det hvide Hus“, *Pachaer*, og hvem der ellers betyder noget, i lige Maade. Saadant noget har en overordentlig Indflydelse her paa Egnen. Jeg er særdeles glad ved den Stilling, vor Koloni her har vundet; vi er allerede i Stand til virksomt at støtte et Par andre, mindre armeniske Landsbyer her i vor Nærhed. Man betragter uden videre alle armeniske Landsbyer som mit Værk, enten jeg har rørt en Finger for dem eller ej. Saa meget bedre for dem.

Karen Jeppe.

De danske Armeniervenner i 1924.

Formandens Tale ved Aarsmødet den 9. Maj 1925.

Min Velkomsthilsen til Medkæmpende og Venner af vor store Sag. Det er med lidt Forstemning, at jeg ser, hvor faa af vore Venner, der har fulgt vor Indbydelse. Maaske det endnu ikke ret er gaaet op for alle i vore Kredse, at „De danske Armeniervenner“ nu er en Forening, der skal styres ved Samstemning af dens Medlemmer. Vi haaber i den svage Tilslutning ogsaa at se et Tegn paa, at den nuværende Ledelse har et godt Om-dømme og ejer Tillid. Under de givne Forhold tror jeg ogsaa, at vi har gjort vort Arbejde saa taaleligt.

For det Folk, vi har lovet at hjælpe af vor bedste Evne, for det armeniske, har det forløbne Aar været mørkt og udsigtsløst, ikke en Sten er lagt til den Bygning, hvor Retten skal genrejses.

Men i hele den Virkekreds, hvortil vi hører, er der udover Landene arbejdet for at lindre de Landflygtiges Liv, og for os, den danske Afdeling af denne Gerning, har det været et godt og frugtbringende Aar.

Efter at vi gennem moden Overvejelse har opgivet den Form for Indsamling, der i forrige Aar bragte os en betydelig, men for dyrt købt, Hjælp, har vi i det forløbne Aar helt omordnet vort Arbejde, idet vi udover vort hele Land har spændt et Net af frivillige Medhjælpere, der alle har lovet os i det mindste én Dag om Aaret, Armeniens Dag i Danmark, nu fastsat til 3die Søndag i Oktober, paa én eller anden for Medhjælperne tilgængelig Maade at samle ind til vort Arbejde i sin Kreds. — Ved den første Armenierdag 19. Oktober 1924 virkede næsten 100 Kredse, stærkt støttede af vore gamle af Karen Jeppe selv dannede Hjælpecentre, der nu alle har samlet sig om vor fælles Overledelse.

Der indkom ialt 16,000 Kr. Det vil sige, at hver Kreds gennemsnitlig bragte 175 Kr.

Siden ifjor har vi formaaet at knytte nye Medarbejdere til os og gaar ind i et nye Arbejdsaar med 165 Kredse

og deres Tal stiger stadig. Saa vi har Lov at haabe paa et godt Resultat næste Gang.

Aaret har desuden bragt os Udbetaling af den store Arv, som Enkefru Olsen testamenterede vort Arbejde, med de 5000 Kr., vi tidligere har faaet, har vi nu ialt modtaget cirka 26,000 Kr. efter hende. — Jeg synes vi skylder her paa vor Generalforsamling at ære denne hjertevarme Kvinde ved at rejse os op i Ærbødighed for hendes Minde.

Vi staar nu pengeligt saa stærkt, at vi uden Bekymring kan se den nærmeste Fremtid i Møde, men ved vor øjeblikkelige Velstand hæfter der store Forpligtelser. Vi har slet ikke Lov til at puge Penge sammen, de er givne til at bruges i den brændende Ulykke, vi er ude for at hindre. Med en rimelig Opsparing til Afværgelse af pludselige uafviselige Krav og Støtte til en rolig Afvikling af vor hele Gerning, hvis den skulde blive nødvendig, bør vore andre Midler *bedst* mulig og *hurtigst* mulig bruges paa vor Arbejdsmark, hvor vore Midler i Forhold til den tusindfoldig skrigende Nød er som nogle Vanddraaber til en tørstende.

Vor Gerning i det forløbne Aar har været fortsat at støtte Karen Jepses, vor navnkundige Udsendings, Værk i Aleppo, ved at lønne hende personlig — sørge for Systuens og Værkstedernes Gang, støtte et Børnehjem og Uddeling blandt de hjælpeløst fattige i Flygtningeskaren.

Men dernæst har vi nu i Foraaret til vor store Glæde kunnet føjet Karen Jeppe i hendes Ønske om en god Medhjælp, thi Arbejdet har ofte tynget hende for stærkt og hendes Helbred er langt fra godt. Den Kvinde, som Karen Jeppe mest ønskede at faa ud, Frk. Jenny Jensen, der før Verdenskrigen i over 12 Aar har arbejdet i Armenien ved et Børnehjem, indvilligede i at gaa ind i vort Arbejde som Medhjælp for Karen Jeppe i Aleppo. Hun har nu bragt sin rige

Erfaring, sine Kundskaber og sin Arbejdsvilje til os og vi er lykkelige derover. Først i Marts, efter et Møde med vor Sags Venner her i København, rejste Jenny Jensen over til Syrien, hvor hun nu er i fuld Virksomhed til megen Lettelse for Arbejdets Gang dér. — Medens Jenny Jensen særlig vil lede Arbejdet for de unge i Aleppo, kan Karen Jeppe med frigjort Viljekraft hellige sig det løfterige Virke for at oprette Landbrugskolonier ude ved Eufratfloden og derigennem give de Landflygtige Udsigt til faste Hjem og frie Livsvilkaar.

Vi har desuden lovet nu til Vinter, naar Karen Jeppe efter sit ventede Besøg her vender tilbage til Aleppo, at medgive hende endnu en Hjælperke, en ung Pige, der skal uddannes til Arbejdet. Til dette har Frk. *Karen Bjerre*, Datter af Pastor K. Bjerre i Skydebjerg paa Fyn, tilbudt sig. Vi har taget mod hendes Tilbud, og hun vil nu i Tiden indtil Udrejsen tage Undervisning i de Færdigheder, som Karen Jeppe mener tilraadeligt, Spædbarnspleje, Sygepleje, fransk Sprog, Skrædersyning o. s. v. Alt dette vil jo forøge vore aarlige Udgifter ikke saalidt.

Som vore Venner ved, har vi hvert Aar siden den philarmeniske Liga i 1920 stiftedes i Paris, støttet denne, hvis Sæde er i Genève, med et Bidrag paa 500 Svejtsfrancs. I Aar, i vor Velstand, har vi fordoblet Summen og sendt den arbejdende Komité ialt 1000 Kr. Ikke alene fordi vor Styrelse mener, at de Penge er vel anvendte for at holde Glød i det sluknende Baal og minde „Europa“ om dets Forræderi mod det ulykkelige Folk, men især fordi Testator til os, Enkefru Olsen, havde udtalt som sit udtrykkelige Ønske, at en Del af de Penge, hun overlod os, blev anvendte til politisk Kamp for Armenien, har vi følt os drevne til denne Handling.

I Styrelsen har vi dernæst taget under Overvejelse, om vi skulde yde Karen Jeppe en større Pengesum som et Grundlag for en ny Koloni. De, der nu er til, er stiftede for svenske og jeg tror engelske Gaver. Dette vil blive drøftet med Karen Jeppe nu til Efteraaret.

Fra Dr. Lepsius har vi faaet Meddelelse om, at han er i fuld Virksomhed for at genoprette sit fordums store Arbejde for Armenien. Han har

med stor Iver søgt at hjælpe Karen Jeppe i hendes omfattende Gerning. I taknemmeligt Minde om hendes store Arbejde i hans Tjeneste og i en Ærestrang til at drive ogsaa tysk Hjælp frem til det mishandlede Folk, har han allerede kunnet sende hende adskillige tusinde Guldmark til at redde ranede Kristne ud af muhammedanske Hænder og hjælpe dem paa Vejen frem. Dr. Lepsius meddeler os, at det er hans Hensigt, saa snart han blot kan formaa det, at aabne — enten i Tyskland eller i Svejts — en Skole, hvor en Del unge Armeniere kan uddannes til Lærere for de splittede Koloniers Børn, der nu aandeligt talt driver om i Mørke og let helt forsumper. — Vi synes i vor Styrelse, at vi meget gerne vil yde denne Gerning vor Støtte.

Saa bør jeg endelig minde Dem om, at til Efteraaret vil mit ret store Arbejde om Armeniens Historie fra Oldtid til nu foreligge. Størstedelen af Bogen er rentrykt, men da Foraars-tiden og Sommer er en uheldig Bogtid, har vi besluttet at udsætte Udgivelsen til Oktober Maaned. Det bliver en statelig Bog, smukt udstyret, omtrent 16 store Oktavark og fuld af Billeder. Det bliver den eneste sammenhængende Folkehistorie over Armenien, der nogenlunde udførlig behandler de nyeste Begivenheder. — Den er som et Træ med spinkel Stamme, men med løvfuld og rig Krone.

Gid denne Bog, der har kostet mig stort og langt Arbejde, maa blive vor fælles Sag til Styrke og Klaring!

Den vil jo foreløbig koste os en Del Penge, men vi har Lov at haabe, at de delvis vil vindes ind direkte ved Salget af Bogen, delvis, ja, endnu mere ved den Indflydelse paa adskilliges Tænkemaade, den skulde udøve.

Til Efteraaret, vel næppe før Oktobers Slutning, venter vi Karen Jeppe herhjem, og vi vil bruge den gode Lejlighed til et nyt Fremstød for vor Sag. I København vil med vor udmærkede Støtte, Frk. Ingeborg M. Sicks, Hjælp en stor Bazar blive afholdt — og Møder rundt om i Landet skal lyse op over vor Arbejde.

Som samlet Udtalelse tør jeg vel sige, at der er baade Vilje, Udsyn og Kraft i vort lille danske Arbejde for Armenien. Vort Flag fra vor lille Hjælpekude vajer med.

Vor Ledelse takker inderligt alle dem, der har gjort dette muligt.

Helt anderledes og dybt forstemmende er det at vende sig til Baggrunden for vor hele Gerning: „Det armeniske Folks Stilling“.

Den frygtelige Efterkrigstid, Skuffelser, Splittelse af Folket, hjælpeløs Tilstand, hvileløs Flakken, har naturligvis afspejlet sig i heftige indbyrdes Kampe om de bedste Veje og Midler for at naa taalelige Livskaar.

Under en Skæbne, der i sin Gru har knust eller fuldkomment omstyrtet alle faste Meninger, alle ellers rimelige Forudtagelser og jævne Veje frem er det store nationale Kærneparti i Armenien, hvortil vi Udlændinge hovedsagelig har søgt Tilknytning og Føling — det saakaldte Forbund — Tasjnaksutiun — kommet i heftig Modsætning til det konservativt ængstelige Købmandsparti — der blot arbejder for Øjeblikkets Sikring og Tarv og skyer alle vidtrækkende Planer i forstaaelig Angst for atter at komme ind i Ulykke — og endnu bitrere er Følelsen mod den lille Gruppe af armeniske Kommuniste, der ved Sovjetstyrets Hjælp og under dets Ledelse er komne til Magten i den lille, en kort Tid frie Republik — Erivan — Dele af det fordums russiske Armenien.

Disse to Yderfløje, de Konservative, der blot kæmper for Dagens Fred og Arbejdsstilhed uden alle politiske Haab og Drømme og det haandfaste russisk-orienterede Demagog-Parti i Erivan staar foreløbig sammen mod al Udformning af en national armenisk Politik. Hvor sørgelig set fra et højere Synspunkt end denne Stilling er, maa vi fremmede Venner af det hele Folk bøje os derfor og forstaa, at vi uden noget Vilkaar maa indrette vore Kræfter og vor Hjælp herefter — og lade Tidens Vindændring om at fylde de slappede Sejl.

Det eneste, vi nu kan gøre, er at hjælpe rent humant og sørge for at hvad der er levnet af armenisk Blod, armenisk Aand og Sprog faar Lov at leve og udfolde sig.

Det altomfattende Spørgsmaal for Armeniens Venner er stadig, hvordan kan vi bedst bringe Folkets landflygtige Masser bedre Livsvilkaar. Ialt lever vel i urolig, pinefuld Hjemløshed 700,000 — især i Landene til

alle Sider af deres røvede Fædreland, men iøvrigt spredte ud over vor Jord.

Mange af disse er komne i en vis Hviletilstand, har med den for os ubegribelige Sejghed og Handlekraft skaffet sig Livsvilkaar i Landflygtigheden — men mangfoldige andre lever endnu et usselt Flygtningeliv i Barakker, Lejre af al Art — udsatte for Nød, Sygdom og arbejdsløs Hentæren. Modet er ved at svigte, Udsynet ved at lukkes. — En stadig mere mager og nølende Hjælp udefra er endnu utallige Tusinders hele Livsmuligheder.

I Grækenland, som paa virkelig storsindet Maade i sit Omraade har modtaget og hjulpet til rette Tusinder af armeniske Flygtninge midt under sin egen Nød og Ydmygelse, er der samlet saa mange, at de tynger Landet, og der maa skaffes Udveje til at føre disse overflødige andetsteds hen.

Man regner, at her er ialt 50,000 Flygtninge, der maa skifte Boplads. Men hvorhen?

Det naturligste vilde være at føre de nødstedte til det armeniske Land ved Erivan, der er de mellem Landsmænd, men der er næppe Plads til dem.

I Forstaaelse med hinanden, for at oprive al Fremtid for et frit Armenien, har Moskvastyret og Tyrkiet saadan ophugget det armeniske Land, at kun de fattigste og svageste Egne er blevet under armenisk Haand. I det tidligere russiske Armenien var 28% Agerland, i den tiloversblevne Stump kun 8%. Det rige Kars har Tyrkerne tilbageerobret og beholdt, og Landet om Araksfloden, Nachtjevan, Ordenbad har Tyrkerne mod al historisk og menneskelig Ret revet til sig og med Bolsjevikernes Samtykke beholdt. Blot i dette Stykke Land kunde „de svævende“ 50,000 let have fundet Bolig og Fremtid paa egen Grund.

Der ligger under britisk-arabisk Højhed en herlig Landstrækning, Mossulomraadet, nord øst for Mesopotamien.

Dette Land er over 1000 danske Kvadratmile og har for Tiden ikke 300,000 Indbyggere. Det er et af de frugtbareste og rigest udrustede Lande i det tidligere tyrkiske Asien. Under lovbundet og forstandigt Styre kunde her leve nogle Millioner af Mennesker blot Vejnet, Transportvilkaar og Sikkerhed ordnedes.

Endnu staar der Strid med Tyrkerne om Nordgrænsen, hvor Naftakilder driver den gensidige Begærlighed op. Men det vilde være lykkeligt, om der herinde kunde skabes et foreløbigt Arbejds- og Hvilepunkt for en Del af Armeniens forjagne Skarer.

Det var en Opgave for Armeniervennerne i alle Lande at tage det Spørgsmaal op, dèr at opbygge et foreløbigt Hjemsted for kristne Flygtninge.

Naar vi lever i en Tid, hvor Europas Magter tillader en slagen og farlig Fjende som Tyrkiet at udjage af sit mægtige og svagt befolkede Omraade 4 Millioner Kristne, der har Aartusinders Bo-Ret, for at give Plads for næppe 250,000 Tyrker, som i Mag kan tage Jord og Herligheder i Besiddelse efter de bortjagne, synes det fra vor Side et ikke urimeligt Ønske, om en Stump af disse Lande, der har visnet under Tyrkiets plumpe Haand, nu kunde faa Lov at blomstre op til Gavn for de udjagne. Men ogsaa her hindrer vel „politiske Beregninger“!

Det vilde være tungsindigt, om den eneste Udvej for de armeniske Flygtninge var at finde en fattig Fred

i et eksotisk-amerikansk Land — under Fare for dèr at miste det sidste Fremtidshaab, deres armeniske Sprog og Følelse.

Vor hele Stræben er at hjælpe det armeniske Folk til vente paa Rettens Sejr, der maa og skal faa sin Dag.

Vi vil ikke fortvivle overfor det triumferende Tyrki med sit Rov — Armeniens dødsstille Land — i sit Fang. —

Den, der kun magter at kue og dræbe, aldrig at rejse og hjælpe, vil ogsaa selv visne.

Indgaaede Bidrag.

(Beløbene er angivne i Kroner).

April 1925.

Gaver til Arbejdet.

Baron E. Dirckinck Holmfeld, 50. Berlingske Tidendes Indsamling, 82. X, 2. Ved Sognepræst T. Eriksen; Paaskeoffer fra Asserballe Menighed, 70. Ved Overretssagfører C. Swendsen, København, Restbeløb fra Fru Laura Olsens Dødsbo, 6290,52. Ved Forfatter Åge Meyer Benedictsens, Kollekt ved Møde i Gethsemanekirkens Krypt, 41,18. Lærerinde, Frk. Marie Carstensen, Gentofte, Mærkesalg, 5.

Ialt Kr. 6,540,70.

Maj 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

X. i H, 25. Fru Sigrid Kurck, Skaane, 7,65. J. Ferslev, Kastelsvej 8, Mærkesalg, 10. Proprietær Knud Jessen, Ullemose pr. V. Skerninge, 105. Kristian Pedersen, Thise pr. Manna, 25. Fra Ordrup private Forberedelsesskole, 2. Ved Fru Olga Madsen, Vigerslev Præstegaard, Vils, 35. Axel Abelskov Tandt, Stige, Odense, 20. Overassistent J. Kastberg, Nykøbing F., 2,65. Ved Sognepræst Carl Hansen, Gjerrild; Fra Gjerrild-Hensund Menigheder, 31.

Ialt Kr. 263,30.

B. Solgte Haandarbejder.

Ved Frk. Elisabeth Andersen, Aarhus, a) Fru Nyholm, Ballerup, Novbr. 1924, 99. Jan. 1925, 242,25. Maj 1925, 399. Tilsammen 740,25. b) Frk. Karen Bjerre, Aarup 284,50. c) Frk. C. Raunholdt Jensen, Kbhvn., 235. d) Frk. Signe Veel Jeppe, Lyngby, 200. e) Frk. Johanne Sundahl, Køge, 580,75. f) Fru Gram Nygaard, Laurbjerg, 87,80. g) Fru Nyholm, Ballerup, 261. Tilsammen 2389,30. Ved Fru Meyer Benedictsens 100.

Ialt Kr. 2,489,30.

Bidrag modtages fremdeles med Tak.

Prokurist **Johs. Malmstrøm,**
Kasserer,

Slotsholmsgade 16, København K.
Telefon C. 10948.

Misak.

Et Livsbillede fra Armenien.

(Fortsat).

Af Karen Jeppe.

Der var nok at tage fat i, og Hr. Eckart gik straks i Gang med at finde passende Huse og faa dem indrettede til Optagelse af Børnene. Det lykkedes at leje nogle Bygninger, der laa i Nærheden af hinanden, ikke langt fra den amerikanske Mission. Fem Gaarde blev ialt indrettede til Børnehjem, to for Drengene og tre for Piger. Miss Shattuck hjalp ham med at finde passende Husfædre og Kvinder til at besørge det underordnede Arbejde, og endelig kom den store Dag, da de „tyske“ Børn kunde skilles fra de „amerikanske“ og drage over i de nye Hjem, der alle under eet benævnedes „Lepsius' Hus“.

En smuk Foraarsdag sad Ohannes Effendi, Husfaderen i det ene af de tyske Drengerbørnehjem, ved et lille

Bord i den indre Gaard i den amerikanske Missionsanstalt. Foran ham, op langs den ene Væg, stod 50 Drengene opstillede i Række efter deres Højde. Deres Navne skulde skrives op, og samtidig fik de Nummer, efter som de stod til, saa det gik nogenlunde efter Alder. Nummer 1 kunde maaske være 12—13 Aar, Nr. 50 kunde slet ikke staa selv, han laa i sin Vugge og blev talt med.

Nu var Ohannes Effendi naaet til Nr. 30, en Dreng paa 7—8 Aar med spillende Øjne, men øjensynlig noget betaget af Ceremonien.

Han svarede rask nok, at han hed Misak, at hans Fader hed Hagob og havde været Murer. Men da han blev spurgt om sin Alder, kom han i Forlegenhed. Han vidste ikke, hvor

gammel han var, og det vidste de fleste andre heller ikke. Ohannes Effendi kiggede ham ind i Munden, som om han købte en Hest eller Ko, og noterede saa: „8 Aar.“

Det sidste Spørgsmaal derimod klarede Misak flot, han vidste godt, at hørte til i „den store Kirke“ og altsaa var Gregorianer.

Da alle Drengene var skrevet op, tog de hinanden i Hænderne to og to, og Ohannes Effendi gik i Spidsen og førte dem i Procession til deres nye Hjem. De to Hjælpekoner, der kaldtes „Mairik“, kom bag efter, hver med et lille Barn paa Armen, og allerbagerst gik de to største Drengene med Vuggerne.

Alle Børnenes Øjne skinnede af Forventning, og de blev sandelig ikke skuffede, da de endelig standsede, og den tunge Jernport, der skjulte deres nye Hjem Herligheder, aabnedes for dem. Var det mon den renvaskede, flisebelagte Gaard under Vinløvstaget, med Vandbassinet og den lille Have i Midten, der smilede mest til dem —

Frk. Jeppe beder om brugt Tøj!

Idet vi paa Armeniernes Vegne hjerteligst takker for de mange Tøjpakker, vi allerede har modtaget fra venlige og medfølede Læsere, meddeler vi, at alt muligt brugt Tøj vedblivende er særdeles kærkomment, baade til de Armeniere, der paa forskellig Maade direkte er knyttede til Frk. Karen Jeppe Virksomhed i Optagelseshjemmet og i Landbrugskolonien, og til de elendige Børn og Voksne, der stadig henslæber Livet i de usunde Baraklejre. Ethvert Stykke kan bruges, blot det er rent!

Vi opfordrer vore Læsere til at afse deres aflagte Klæder til dette Formaal. Det er en overordentlig vigtig Hjælp, der derved ydes de nødlidende Armeniere — lige saa god som rede Penge.

Pakker med Tøj bedes sendt direkte til De danske Armeniervenners Kontor, Holbergsgade 4, København K. (eller afleveret sammesteds Søgnedage 1—3).

Noter.

„De danske Armeniervenner“s *Medarbejdere* Landet over har i Juni alle modtaget et *Danmarks-Kort* med Angivelse af de Pladser, hvor der er Mænd eller Kvinder, som har meldt sig som Venner og Støtter af Foreningens Arbejde.

Det er Styrelsens Haab, at Kortet vil gøre sit til, at Medarbejdernes Skare yderligere øges, saa *Armenierdagen* til Oktober kan give endnu større Udbytte end ifjor.

Idéen til Kortet som til Agitationen i det hele taget er udgaaet fra Grosserer *Daell*. Den ledsagende Skrivelse er underskrevet af *Formanden*.

* *

K. M. A. har i Anledning af 25 Aars Jubilæet udsendt et rigt illustreret Flyveblad om sit Arbejde for Armenierne.

I Flyvebladet fortælles om de 10 Udsendinge, der i Aarenes Løb har virket gennem „*K. M. A.*“ Den sidste Udsending, Frk. *Kulager-Petersen*, har aabnet en Poliklinik i Flygtningelejren i Beirut.

K. M. A. har i øvrigt i Anledning af Jubilæet udsendt en lille — af Fru *Ama-lia Lange* forfattet — Bog, der under Navnet: „Blandt armeniske Flygtninge“ giver en Skildring af Armeniernes Kaar i de sidste 5 Aar.

* *

De danske Armeniervenners Kontor, Holbergsgade 4, København, er fremtidig aabent Kl. 1—3.

Near East Relief holder sit Aarsmøde i Haag den 1. og 2. September. Ved Mødet har Styrelsen for „De danske Armeniervenner“ besluttet at lade sig repræsentere ved vor Formand, Hr. *Åge Meyer Benedictsen*. Omtrent samtidig vil Armenier-Ligaens Ledelse samles til Møde i Genève.

* *

Formandens *Sommeradresse* er Videvang pr. Troldhede.

Armeniervennen

udgaar 6 Gange aarlig og koster 2 Kr. 35 Øre aarlig. Bladet kan bestilles ved **Indsendelse af Beløbet** under Adresse: Armeniervennen, København.

Udgivet af „De danske Armeniervenner“ under Redaktion af Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, Boldhusgade 6, København K., Tlf. C. 13602.

Trykt i Carl Bryrups Bogtrykkeri, Kbhvn. K.

eller var det Tuma Chanum, Ohannes Effendis kønne, venlige, unge Kone, der stod med sin lille Datter, Rakel, ved Haanden og bød dem Velkommen?

De fik en ubændig Lyst til at springe omkring og se sig rigtig mætte paa det altsammen og til at udforske, hvad der var i alle Værelserne, der i to Etager omsluttede Gaardens 3 Sider. Men det var jo før i Tiden, man bar sig saadan ad. Nu blev man staaende, hvor man stod, indtil nogen sagde, at man skulde gaa et andet Sted hen.

Det første Sted, de fik Lov til at betræde, var Vaskehuset. De skulde gøres ordentlig rene og klædes om, førend de kunde komme ind i de pæne Stuer.

Misak blev skrubbet efter alle Kunstens Regler, og Sæbeskummet flød i Strømme ned ad ham. Ind i Øjnene kom det da ogsaa; men det mærkede han næsten slet ikke, saa stor var Forventningen. Den blev da heller ikke skuffet. Han fik flunkende nyt Undertøj, en blaa Kjortel, en rød Trøje med et dejligt, indvævet Mønster i glade Farver og fine, røde Sko.

Mariam Mairik hjalp ham at faa Tøjet paa. „Staa dog stille, Misak!“ formanede hun. Ja, det kunde hun sagtens sige. Han havde staaet og siddet stille saa skrækkelig længe, og det var jo dog saa spændende altsammen. Egentlig skulde han ud paa Gaden nu og vise de andre Dreng sine Herligheder; men det kunde der jo ikke være Tale om. Saa vilde han da i det mindste gaa paa Hænder over Gaarden. Det gjorde han, og han udstødte et helt umotiveret Glædeshyl, inden han gik ind i Værelset ovre paa den anden Side af Gaarden.

Men saa kom Ohannes Effendi ud i Døren. „Hvordan er det, du opfører dig, Misak? Kom ind og sæt dig ordentligt!“

Heldigvis var der saa meget at se paa i Værelset; det overvandt Misaks Fortrydelse over den megen væren stille. Der var saa pænt derinde med straalende røde og blaastribede Tæpper paa Gulvet til at sidde paa, et stort Billede paa Væggen og i det

ene Hjørne en lille, brun Kasse paa udskaarne Ben.

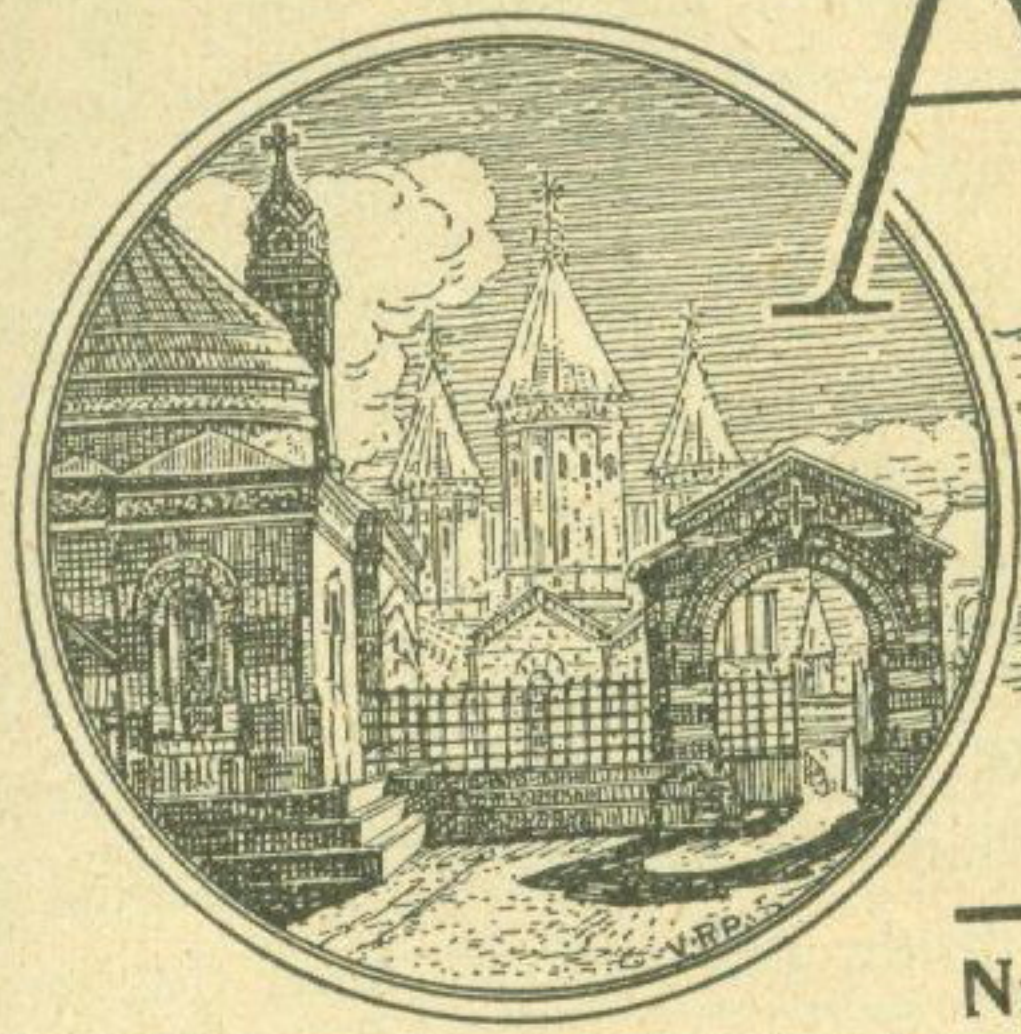
Nu blev Skyggerne derude meget lange, og Misak var lige ved at falde i Søvn; men saa kom der noget nyt. De blev ført ind i et andet Værelse, og der stod Rækker af skinnende blanke Tintallerkener med ligesaa blanke Skeer bagved, opstillede paa pæne, blaatavlede Duge. Og ude fra Køkkenet duftede det saa dejligt. Drengene syntes, det varede altfor længe, inden de fik deres Pladser anvist.

De maatte have Taalmodighed en rum Tid endnu. Ohannes Effendi stillede sig hen i den ene Ende af Spisestuen, tog sin Fez af og bad en lang Bordbøn. Mon det Amen dog aldrig kom? — Endelig! Der gik et Lettelsens Suk igennem Forsamlingen.

Naa, sikken en Suppe, der kom. Den blev hilst med lydelige Bifaldsraab.

„Stille ved Bordet!“ lød Ohannes Effendis Stemme.

(Fortsættes).

ARMENIERVENNEN

Nr. 7-8

Juli-August 1925

5. Aarg.

Det armeniske Folk.

I „Politikens“ Kronik for den 9. August 1925 skrev Fridtjof Nansen om det armeniske Folks Lidelser, idet han opfordrede Vestens Folk til at komme Republiken Armenien til Hjælp med et Pengelaan:

Fra den brun-brændte Sardarabad-Ørkens ubarmhjertige Solbrand kom vi til en Landsby omgivet af grønne, løvrige Haver og frugtbare Marker, som bliver vandet fra Kanaler, hvor sol-brændte Unger badede og sorte Bøfler svaledede sig med kun Hovederne over Vandfladen.

Vi standsede i Skyggen af Akacierne; Folkene kom ud fra Lerhytterne, og med deres aldrig svigtende Gæstfrihed bød de de Fremmede Vand og Mælk til at lække den uslukkelige Tørst, og de bød herlige Abrikoser, Kirsebær og Morbær. For det meste daarligt klædt, tildels i Pjalter og barbenede; de er venlige, men uden Smil, med værdig Holdning og et behersket, noget tungsindigt Udtryk i de mørke Ansigter, ikke sjældent kunne med fine intelligente Træk, men gerne med et vist halvsemitisk Præg, særlig de smalle, lidt krumme Næser. Men imellem kan der være enkelte blonde, næsten nordiske Typer.

Vi spurgte, hvor mange Mennesker der var i denne Landsby. De svarede, at nu var der kun halvanden Tusind; men før var der tre og et halvt Tusind — to Tusinde blev myrdet og bortført af Tyrkerne for tre Aar siden under sidste Krig. De sagde det uden en Trækning, som om det gjaldt sidste Aars Høst; det var jo saa almindeligt; de nævnte ikke en Gang, at alt Kvæget var røvet og bortført, og at største Delen af Byen fremdeles laa i Ruiner.

Det er det armeniske Folks Historie. Har noget Folk paa Jorden gennem-

levet en saa uendelig Række af umenneskelige Lidelser? Men har ogsaa noget Folk vist en sejgere Livskraft, en mere ukuelig Livsvilje gennem Tidernes grusomme Omskiftelser?

Bosatte ved Foden af selve Arken-Bjerget, den mægtige Vulkankegle Ararat, som med sin hvide Kuppel rager halvfemte Tusind Meter op over Højsletten, mener Armenierne, at deres Land er Kulturens Vugge. Sikkert er, at de som Folk har en ærværdig Alder. Mere end et Aartusind før Europas nuværende Nationer saa deres første Begyndelse, blev Armeniernes Rige grundlagt. Allerede i det 6. Aarhundrede f. Kr. hører vi om Armeniernes Konge Tigranes som Perserkongen Kyros' kraftige Forbundsfælle og Vaabenbroder.

Klemmt inde mellem de store Verdensriger: — Assyrien, Babylonien, Persien, det græsk-makedoniske Rige, det romerske, det østromersk-græske, Parthernes, Arabernes, Seldshukidernes, Mongolernes, Tyrkernes Riger, og til sidst Rusland — blev Armenien alt fra de første Tider et Knudepunkt for Begivenhederne i Østen, en Gennemgangsvej for Folkenes Hærmasser, som paa deres Tog mod Vest og mod Øst Gang efter Gang lagde Landet øde.

Til sine Tider et mere eller mindre uafhængigt Folk — som omkring Begyndelsen af vor Tidsregning, og under Bagratidernes Dynasti i det 9. til det 11. Aarhundrede — saa gennem lange Aarhundreder under fremmed Aag — Perserne, Partherne, Araberne,

Grækerne, Russerne, Tyrkerne — og med større og mindre Mellemrum lige til de sidste Aar blev deres Land hærget og deres Byer lagt i Ruiner af Persere, Seldshukider, Mongoler, Tyrker o. fl.

Til alle Tider har Armenierne, som i Virkeligheden er et Fredens Folk, maattet leve i Krig, og aldrig er der blevet undt dem Ro til fredelig Udvikling. Det er karakteristisk, hvad en Armenier sagde til mig: Kun to Gange i hele vor Historie har vi haft saa meget som fem og tyve Aar med uafbrudt Fred, og begge Gange blomstrede vor Kultur. Sidste Gang var under Bagratiderne i den gamle Hovedstad Ani, som nu ligger forladt i Ruiner paa tyrkisk Side af Grænsen.

Men trods den uafslædelige Ufred har dette mærkelige Folk udviklet en egen national Kultur af høj Rang. Det er utvivlsomt et af de Folk, som tidligst antog Kristendommen, allerede i det 3. Aarhundrede. De har deres egen nationale Kirke, den gregorianske, med Hovedsæde i deres aandelige Midtpunkt Etsjmiadzin, og de har trofast opretholdt denne Kirke gennem alle Tidernes Skiften; de har deres eget Skriftsprog og deres egen fremragende og særprægede Litteratur.

Nu er deres gamle udstrakte Land blevet splittet mellem de tre Nabo-riger. Det er bare en lille Del af det, paa den armeniske Højslette Nord for Ararat, som nu danner den armeniske Republik, forenet med Rusland. En anden Del tilhører Persien, mens den største Del af det gamle Land er underlagt Tyrkerne, hvis politiske Opfattelse synes at have været træffende udtalt i den tyrkiske Ministers Ord: At „den eneste Maade at rydde det armeniske Spørgsmaal ud af Verden paa, er at udrydde Armenierne“. Og

det maa ogsaa siges, at der gennem de senere Aartier har været udfoldet en energisk Virksomhed for at gennemføre denne Lære, som jo er i saa god Overensstemmelse med Tyrkernes Traditioner; et Folk, som til alle Tider har vist en stor Dygtighed til at slaa ned og ødelægge, men mærkelig liden Evne til at bygge op.

Hvilke Strømme af Blod har ikke det armeniske Folk udgydt om igen og om igen, mens Europas moralsk for-tørnede Magter har forsøgt at standse det røde Blod med støvet Papir.

Ved Massakrerne i Halvfemserne blev flere Hundrede Tusind Armeniere myrdet; men hvor mange der er udryddet og bukket under i og efter den sidste Krig, er der ingen, der véd.

Hvad er det for et Folk, som er blevet saadan trampet under Fødder? I alle de Riger, Armenien gennem Tiderne har været forbundet med, har Mænd fra dette lille begavede Folk spillet en fremtrædende Rolle. Det østromerske Rige i Byzans havde i det 8., 9. og 10. Aarhundrede fremragende armeniske Hærførere, ja, mange af Kejserne var Armeniere. Ogsaa i Tyrkiet og i Rusland i senere Tider har ledende Hærførere og Statsmænd været Armeniere, foruden den Række af dygtige Mænd i lavere Stillinger, som f. Eks. i Rusland er kommet fra Armenien. Det er paafaldende, hvilken Rolle dette lille Folks Mænd i Virkeligheden har spillet i Historien, og alligevel, af alle Jordens Kulturfolk er det armeniske det mest mishandlede. Om igen og om igen er Løfter brudt, og Armeniens Sag skamløst sveget.

Hvad der tidligere svækkede Armeniernes Sag og gjorde den næsten uløselig, var deres spredte Udbredelse over et alt for stort Landomraade. Som deres egentlige Hjem maa vel helst opfattes det armeniske Højland Nord for Ararat og Landet Syd for Ararat rundt Van-Søen. Men desuden var Armenierne spredt over hele det østlige Lille Asien, grænsende mod Nord til Sortehavets Kyster med Byerne Trebisonde og Samsun, mod Vest til Angora og Kilikien, mod Syd til Syrien og Mesopotamien.

Kun i det armeniske Højland (væsentlig det nuværende russiske Armenien) og i Strøgene omkring Van-Søen dannede Armenierne Fler-tallet af Befolkningen, mens de i de

andre Strøg var underlegne i Antal, omend de gerne dannede den dygtigste, driftigste og mest velstaaende Del af Befolkningen, af hvilken Grund de ofte er daarligt lidt af de andre Folkeslag, særlig af de i Kultur dybt underlegne Tyrker, Kurder og Tartarer, som let kom i Afhængighedsforhold til de foretagsomme armeniske Købmænd og Bankmænd.

At Armenierne ikke naaede at faa et dybere Fodfæste i de Lande, de beboede, og danne en større Del af Befolkningen, maa vel skyldes de oprevne Forhold, hvorunder de stadig levede, og den uafsladelige Ufred, som saa ofte drev dem fra deres Hjem og berøvede dem mange af de dygtigste Kræfter. Paa den Maade var der efterhaanden blevet samlet anselige og velstaaende armeniske Kolonier i alle de større Byer i den „nære Orient“, som Konstantinopel, Smyrna, Tiflis, Baku, Astrakan, ja, ogsaa i Moskva, og andre af Europas Byer.

Armenierne har faaet Ord for at være særlige drevne Købmænd og Aagerkarle; vi kender jo det gamle Ord, at der skal fire Jøder til for at snyde en Græker, men fire Grækere til for at snyde en Armenier. Enkelte siger ogsaa, at der skal fire Armeniere til for at klare en Perser.

Men dette Armeniernes Ry vilde være ensidigt, hvis det skulde opfattes som karakteristisk for det hele Folk. Det er vel saaledes, at i deres Udlændighed i Byerne har Armenierne til Dels med stort Held kastet deres Dygtighed paa Handel og Købmandskab; men i deres Hjemland er Armenierne driftige og dygtige Landmænd og Gartnere, foruden at de er fremragende Haandværkere. Desuden har de, som nævnt, frembragt en egen, særpræget Litteratur, med en Række nationale Forfattere, Digtere og Videnskabsmænd. Ved deres egen højtstaaende Kultur skiller de sig paafaldende ud fra de omkringboende Folk, hvoraf de fleste staar paa meget lavere Kulturtrin. Mest beslægtet i saa Henseende er Georgierne.

Det var sikkert mere velment end Statsmands-Kløgt, da man efter Wilsons Forslag ved Freden i Versailles (i Sèvres-Traktaten) vilde oprette et stort Armenien som Hjem for det armeniske Folk og vilde lade det omfatte foruden det armeniske Højland

ogsaa Landene omkring Kars, Erzerum, Trebisonde, Erzindjan, Musj og Van-Søen — et Land paa henimod 150,000 Kvadratkilometer — saa vide Strækninger, med en saa faatallig armenisk Befolkning, at det armeniske Folk vilde have sprængt sig i Forsøget paa at holde det sammen, bortset fra, at de ved en Folkeafstemning sikkert vilde være kommet i et haabløst Mindretal.

Men var Mændene i Versailles for gavmilde paa Papiret mod det armeniske Folk, saa svigtede de dets Sag desto grundigere i Handling; og ved Skæbnens blinde Spil fik det mindre end intet. Det Land, som i Dag udgør Republiken Armenien, har et Fladeindhold af omkring 25,000 Kvadratkilometer; det er kun en lille Brøkdel af det, som blev fastslaaet ved Sèvres-Traktaten, ja, det er mindre end det tidligere russiske Armenien, idet det til Tyrkiet har mistet det værdifulde og frugtbare armeniske Land mellem Kars og Ararat, omkring 15,000 Kvadratkilometer, paa den anden Side Floderne Arax og Arpa Tsai, som nu danner Grænsen mod Tyrkiet.

Men der er da i alt Fald den Fordel ved Tingenes nuværende Tilstand, at Befolkningen i den armeniske Republik er helt overvejende armenisk, med en stærk Nationalfølelse, og Republikens dygtige Styre ser det som sin store Opgave at samle al Kraft paa at udvikle Landets rige Muligheder og gøre det til et virkelig nationalt Hjem for et dygtigt og driftigt armenisk Folk, og et samlende Hovedsæde for den armeniske Kultur.

Dette er en Opgave, som har al Udsigt til at skulle lykkes, hvis bare Folket endelig en Gang kan faa tilstrækkelig Tid til fredelig Udvikling, uforstyrret af røveriske Overfald fra krigerske Naboer. At dette maa ske nu, vil staa som historisk Nødvendighed for enhver, som har lidt Kendskab til det armeniske Folk og dets Lidelses-historie, hvis man da skal kunne bevare en Smule Tro paa det mindste Fnug af Retfærdighed i Verdensstyrelsen.

Hvad dette Folk og dets ihærdige Styre i Løbet af de tre sidste Aar har udrettet med utrolig smaa Midler til Udvikling af Forholdene i det sørgeligt hærgede Land, er i Sandhed mærkeligt. Men for i fuldt Maal at kunne udnytte Landets store Muligheder og skabe taalelige Kaar for de til-

strømmende Flygtninge, tiltrænges der Kapital ved et Laan udefra, som med Lethed kan tilbagebetales paa forholdsvis kort Tid af den frugtbare Jordbund.

Her er der en Anledning til at gøre godt igen lidt af det meget, som er forbrudt mod det armeniske Folk. Ved virkelig Handling, uden nævneværdigt Offer, kan Europa nu give dette Folk og dets mange Flygtninge en Hjælp,

som vil være af Betydning for Folkets hele Fremtid, og som vil opveje Bunker af tidligere Tidens Papirresolutioner.

Vil Europas Samvittighed vaagne? Vil Vestens Folk kunne sige nej? Vil de Magter, hvis Forbundsfæller Armenierne var, og for hvis Sag de udgød deres Blod, vil de kunne sidde rolige og lukke Pungen til?

Fridtjof Nansen.

Et Retfærds-Krav.

Alverdens Armeniervenner retter Henvendelse til Ententemagterne.

I Henhold til Versailles-Fredens Artikel 259 — bekræftet ved Artikel 58 i Lausanne-Traktaten — blev den Sum — 5 Millioner tyrkiske Pund i Guld eller i danske Kroner 85 Millioner — der i sin Tid deponeredes af den tyrkiske Regering i den tyske Rigsbank som Sikkerhed for den første tyrkiske Seddeludstedelse efter Krigens Udbrud, overtaget af de allierede Magter og overført til Bank of England.

En Konvention, undertegnet i Paris den 23. November 1923, bestemte, at det paagældende Beløb skulde bruges til Erstatninger for den Skade, Personer tilhørende de allierede Natinner havde lidt i Tyrkiet. I Jauuar iaar blev der nedsat en Kommission med det Formaal at fastsætte og fordele Erstatningsbeløbene.

De 5 Millioner Guldpund skaffede den tyrkiske Regering i første Række ved Rov fra sine armeniske Undersaatter. Under „Deportationerne“ frarøvede Regeringen de armeniske Borgere deres faste Ejendomme og Løsøre, Bankdeposita og Kontanter. Man betragtede ganske simpelt de deporterede og dræbte Armenieres Gods som herreløst og konfiskerede det til Fordel for den betrængte Statskasse. Det Guld Ungtyrkerne deponerede i Berlin, blev uden Tvivl først og fremmest taget af de fra Armenierne røvede Ejendomme. Den 26. September 1924 indgav engelske Politikere som Asquith og Baldwin (den nu-

værende Konseilspræsident) et Memorandum til deres Regering, i hvilket de udtalte som deres Overbevisning, at det tydeligt fremgik af alt det foreliggende, at hele den deponerede Sum eller i hvert Fald Størstedelen deraf hidrørte fra det armeniske Rov. Blandt Beviserne derfor er de højst interessante Vidnesbyrd, der efter Freden blev afgivet af den tidligere Generalguvernør i Vilayetet Erzerum, Tahsin Bey.

Nu da det er bestemt at anvende den deponerede Sum til Godtgørelse for den i Tyrkiet lidte Skade, er det et elementært Krav, at de Armeniere, der led mere under Krigen end noget andet Folk i Verden, *i det mindste* faar Lejlighed til at være med til at nyde godt af deres egne Penge.

Der er Huller nok at fylde med de Penge. Nansens Plan om at overflytte en Del af de hjemløse armeniske Flygtninge til Sardarabad-Sletten ved Erivan er hidtil ikke realiseret, fordi det har været umuligt at skaffe de dertil fornødne Midler.

Den før omtalte Erstatningskommission i Paris modtog nu indtil den 2. August Skadesanmeldelser fra Ententemagternes Undersaatter. Samtidig er der indgivet Henvendelser fra snart sagt Alverdens Armenierkomiteer om ikke at vise det armeniske Martyrfolk den Haan af formelle Grunde at lade den allermest skadelidte Nation, den armeniske, ude af Betragtning ved Fordelingen af de deponerede Millioner.

Efter Aftale med „Near East Relief“ har baade „De danske Armeniervenner“ og „K. M. A.“ indsendt Andragende til Erstatningskommissionen. Det hedder i Henvendelserne til Slut: „I den Overbevisning, at den høje Kommission vil forstaa, hvad Retfærdigheden byder og tage det armeniske Folks hjælpeløse Tilstand i Betragtning, beder vi Dem bruge al deres Indflydelse for at formaa de respektive Regeringer (Englands, Frankrigs, Italiens og Japans) til at raade Bod paa en Del af den Uret, der er tilføjet det armeniske Folk, ved at give Tilladelse til at bruge de deponerede Midler eller i hvert Fald en Del af dem til at hjælpe de armeniske Flygtninge til at blive bosat i deres eget Land.“

Det var ogsaa Meningen at formaa de forskellige „ex-neutrale“ Regeringer til at støtte Henvendelserne fra de private Armenierkomiteer med Henvendelse direkte til de paagældende Stormagter. Det synes dog i hvert Fald paa dette Tidspunkt, saa vidt man har kunnet faa oplyst ved Henvendelse underhaanden paa kompetent Sted, at være vanskeligt at faa den danske Regering til at gøre et positivt Skridt til Fordel for Gennemførelsen af det mishandlede armeniske Folks Retfærdigheds-Krav.

—n.

Det græske Patriarkat.

Stridighederne mellem Tyrkiet og Grækenland er i hvert Fald foreløbig bilagt. I Stedet for den Patriark, hvis Valg gav Anledning til Uoverensstemmelsen mellem de to Regeringer, er der nu valgt en ny Patriark, Hans Hellighed Vassilios III.

Den nye Patriark er født i Skutari (Konstantinopels asiatiske Forstad) i 1850, men har de senere Aar levet dels i Bulgarien, dels i Nikias.

Vassilios III vil trods alt residere i det gamle Patriarkat i Fanar, men han er, som Forholdene ligger, nødsaget til at holde sig fjernt fra al Politik og undlade at interessere sig for de græske nationale Opgaver i Orienten.

Mosul-Spørgsmaalet.

Beretningen fra Folkeforbundets Kommission.

I August Maaned forelaa Rapporten fra den af Folkeforbundet nedsatte neutrale Undersøgelseskommision vedrørende Mosul-Spørgsmaalet, og ved Folkeforbunds-Raadets Møde i September skal Byens og dens Omegns Skæbne definitivt afgøres.

At der overhovedet er blevet et Mosul-Spørgsmaal, skyldes i høj Grad den Uenighed, som kort efter Verdenskrigens Afslutning manifesterede sig mellem de Allierede og først og fremmest mellem Storbritannien og Frankrig; takket været deres indbyrdes Kiv blev Sévres-Freden mellem de Allierede og det fuldstændigt slagne Tyrki kun „en Lap Papir“ og Kemal Pacha kunde slaa Grækerne, der blev ladt i Stikken af det England, som havde lokket dem ud paa Eventyr. Det nye nationalistiske Tyrki, der støttede sig til Resterne af den tyrkiske Hær, som Ententen ikke havde sørget for at afvæbne, fremtvang Lausanne-

Traktaten, som lod Spørgsmaalet om Vilayetet Mosuls Skæbne uafgjort. Det bestemtes blot, at hvis Parterne ikke kunde blive enige direkte, skulde Folkeforbundet have Afgørelsen.

De direkte Forhandlinger mellem Storbritannien og Tyrkiet sprængtes efter et Par Dages Forløb saa uhjælpeligt, at Spørgsmaalet derefter straks overgik til Folkeforbundet. I September i Fjor udnævnte dettes Raad saa den neutrale Kommission, bestaaende af den svenske Gesandt af Wirsén (under Verdenskrigen svensk Militærattaché i Konstantinopel og kendt som en udpræget Tyrkerven), den belgiske Oberst Grev de Paulis og den tidligere ungarske Udenrigsminister, Grev Teleki, til at undersøge hele Problemet „paa Aa-stedet“.

Resultatet af disse Efterforskninger er blevet et højst interessant Dokument, som med den største videnskabelige Grundighed gør Rede for

alt, hvad der kan have Interesse for Spørgsmaalet. Undersøgelsen strækker sig helt tilbage til det 9. Aarhundrede f. K., og skildrer indgaaende det Land, om hvilket gennem Tiderne Babylo-nierne, Assyrierne, Perserne, Grækerne, Romerne, Araberne og Tyrkerne har kæmpet.

Tyrkerne var altsaa de sidste anerkendte Herrer over det Vilayet, hvori Resterne af det gamle Ninive ligger, og da Angora-Regeringen aldrig har anerkendt den sidste Sultans Afstaaelse af Landet, er den nedsatte Kommision kommet til det Resultat, at det rent juridisk tilhører Tyrkiet. Men naar man ser bort fra adskillige for den engelske Administration ikke helt smigrende Bemærkninger, er Resten af Rapporten lige til den naar til et subsidiært Forslag til den endelige Afgørelse, gunstigt for Landets Tilslutning til Irak. Etnologisk set er, siges der, Forholdene et Virvar; Kurderne og Araberne er imidlertid i stort Flertal, og de ønsker ikke at komme under Tyrkiet, saa lidt som de helt mod Nord udover Vilayetets gamle Grænse boende assyriske Kristne (Nestorianerne) og Jøderne. Tyrkerne er i absolut Mindretal og bor oven

Misak.

Et Livsbillede fra Armenien.

(Fortsat).

Af Karen Jeppe.

Aah! De var lige ved at sprænges af indestængt Fornøjelse. Godt, at de skulde til at spise nu, saa kunde de sagtens tie stille; Munden havde andet at tage vare paa.

Endelig kom de da ud i Gaarden og gav sig til at lege. Ohannes Effendi kom et Par Gange ud og tyssede paa dem, men det hjalp slet ikke noget. Og saa var der en, der blev skubbet om og faldt saa uheldigt, at han stødte Hovedet mod Kanten af Bassinet. Blodet flød ned ad Ansigtet paa ham. Saa blev de alle kaldt ind.

Forhøret var og blev frugtesløst; der var ingen, der havde gjort det. Ohannes Effendi blev i daarligt Humør og gav sig til at skænde. Men saa kom Tuma Chanum ind med den lille Rakel og sagde, at de syntes,

der skulde være Fred den første Aften, og saa drev Uvejret over.

Den brune Kasse blev trukket frem. Ohannes Effendi satte sig foran den, og nu kom der de dejligste Melodier ud af den. Misak blev saa overvældet, at han fik Taarer i Øjnene. Saa sang de en Sang til, og det var dejligt.

Men efter Sangen tog Ohannes Effendi en tyk Bog frem og begyndte at læse noget op, som ikke interesserede Misak det mindste. Det var langt og drøjt at komme igennem, og endnu værre blev det, da han rejste sig op, tog sin Fez af, foldede Hænderne og med lukkede Øjne holdt en lang, lang Tale. Misak var begyndt at nikke, inden det forløsende Amen kom.

Men saa blev han lysvaagen igen,

for nu var det jo, de skulde se Sovekamrene. De var nær ved at stille alt det andet i Skygge med de blaa-tærnede Betræk med de muntre, røde Striber og de snehvide Lagener. Drengene blev staaende stille en Stund og betragtede i Andagt Herlighederne. Saa fik hver sin Plads anvist.

Ohannes Effendi kom og lærte dem, hvordan de skulde lægge deres Kjortler og Trøjer sammen, inden de selv lagde sig. Da de saa var i Seng, og alle de smaa mørke Hoveder laa der paa Rad paa de hvide Puder, formanede han dem til at takke Gud for alt det gode, han havde givet dem. „Og saa forresten, Børn, er det strengt forbudt at snakke, naar I er kommet i Seng. Nu skal I sove. God Nat!“

Ak, man kunde aldrig faa snakket ud. Misak laa i Seng sammen med en lille Dreng i samme Alder. Han hed Asadus og var fra Biredjik. De havde haft saa meget at fortælle hinanden; det maatte de nu opsætte til en anden Gang.

i Købet i den sydlige Del af Vilayetet, som der af Hensyn til Overrislings-Systemet ikke kan være Tale om at afstaa til Tyrkiet, medens Mosul er en saa godt som rent arabisk By. Det har ogsaa sin Betydning, at Mosul i det tyrkiske Sultanats Dage altid blev regeret fra Bagdad, det nuværende Iraks Hovedstad. Hvad de økonomiske Forhold angaar, taler alt for Tilknytning til Irak. Kommissionen kommer derfor til det Resultat, at denne bør realiseres, forudsat at England gaar ind paa at beholde Mandatet over dette Land endnu i 25 Aar i Stedet for som nu aftalt kun i 4. Vil det ikke det, mener Kommissionen, at Landet bør deles og den nordlige Del med Mosul tilfalder Tyrkiet som den Stat, der i saa Fald vil byde de mest stabile Forhold.

Unægtelig en mærkelig Afgørelse, der vilde udlevere de assyriske Kristne og Kurderne — for hvem der kræves ret vidstrakt Selvstyre, hvis de skal forblive under Irak — til deres Dødsfjender, som lige har anrettet Blodbad paa deres Stammefrønder i Tyrkiet!

Man forstaar derimod meget vel Rapportens Betragtninger for saa vidt angaar Mosuls nære Tilknytning til

Irak, og der er heller ingen Tvivl om, at uden Englands Beskyttelse vilde Irak meget hurtigt blive udsat for et tyrkisk Angreb (og saa er endda den nuværende foreløbige Grænse mellem Angora-Republikken og Mesopotamien strategisk set den mest fordelagtige for Irak). Kommissionen drejer derfor Spørgsmaalet om i en helt anden Gade, idet det centrale bliver Forholdet mellem England og Irak. Det var oprindeligt Meningen, at Irak-England Traktaten skulde have været i Kraft i 20 Aar (Art. 18 i Bagdad-Traktaten af 1922), men til alt Uheld blev Aaremaalet senere nedsat til fire. Der er dog vel ingen, der tænker sig, at England efter de fire Aars Forløb ganske vilde have givet Slip paa Irak (Nord-Mesopotamiens Olie-Kilder er af den allerstørste Betydning for England, hvis Kul ikke mere spiller en saa afgørende Rolle), og de engelske Skatteborgeres Haab om at alle Forpligtelser i Mesopotamien skulde ophøre om et Par Aar var derfor i Virkeligheden ikke helt vel begrundede.

„The Near East“ fremhæver i en ledende Artikel i et af de sidste Numre, at Kommissionen burde være

kommet til et definitivt Resultat i Stedet for at lade Grænsedragningen afhænge af et helt nyt Moment, men de ledende engelske Blade hævder dog, at England maa opfylde Betingelsen om Irak-Mandatets Forlængelse, hvis Folkeforbundet forlanger det. Armeniens Venner maa haabe, at det vil lykkes at finde en Ordning, der muliggør Mosuls Tilslutning til Irak under engelsk Beskyttelse. En hvilken-somhelst anden Ordning vil betyde Nestorianernes Udryddelse, ny Magtforøgelse for Tyrkerne og yderligere Stigning i Kemalernes Overmod.

Man gør dog vel i at huske, at selv den mest utvetydige Kendelse fra Folkeforbundet, alle traktatmæssige Forpligtelser til Trods, ingenlunde giver Sikkerhed for en fredelig Ordning. Hvem garanterer for at Tyrkiet bøjer sig for Folkeforbundets Kendelse? Begivenhederne har tydeligt vist og Tyrkerne har sikkert tilfulde lært, at Forholdene i For-Asien kun ordnes ad een Vej — Magtens!

H. F. U.

Den gode Seng gav ogsaa Misak noget at tænke paa. Saa blødt havde han ikke ligget, siden han sov i Hovagims Arm. Der kom noget op i Halsen paa ham, som han syntes maatte kvæle ham, og saa saadan en fortærende Længsel efter Hovagim. Kunde han dog blot have set ham og hørt hans Stemme en Gang til, bare een Gang!

Men saa var det, han lige paa en Gang saa Hovagim med et stort Hul i Hovedet. Han laa midt i en Bunke andre døde, og der flød Blod rundt omkring. Hvad var dog det? Misak vilde lige til at skribe, men saa vaagnede han helt og kom i Tanker om, hvor han var, og han laa og stirrede stift lige ind i Natlampen, indtil alle de døde forsvandt lidt for ham.

Saa kom der andre Billeder. Det var Chanum, der gik hen ad Gaden med Kevork paa Armen og ham selv ved Haanden. Der var saa uhyggeligt; næsten alle Gadedøre stod aabne, og inde i Gaardene laa der tykt med Snavs og Pjalter og forkullet Træ-

værk, og der var ingen Mennesker at se. Nu naaede de deres egen Port og gik ind i Gaarden. Men var det deres eget Hus? Jo, Brønden var, hvor den skulde være, og Æslets Stald og Døraabningerne; men det gabede saa tomt, man kunde blive helt bange for det.

Nu satte Chanum Kevork ned til Misael og bad ham lege med ham et Øjeblik, mens hun gik ind i Huset. Det gjorde han ogsaa, men saa var det, han havde set en stor, mørkebrun Plet et Sted, og lige med det samme stod det ham klart, hvor den var kommet fra. Saa tog han Kevork paa Armen og løb ind til Chanum; han turde ikke blive derude et Minut længere.

Chanum var ikke i Stuen, men ude i Køkkenet i en mørk Krog fandt han hende. Hun stod og tog noget ud af et Hul i Muren, noget, der glimrede, og som hun hastigt skjulte under sine Klæder. Saa tog hun en Sten op fra Jorden og lukkede Hullet med.

Nu vendte hun sig om og blev

helt forskrækket, da hun fik Øje paa Misael og Kevork. Men hun forstod jo godt, at de havde været bange derude, hun selv var saa uhyggelig til Mode i det tomme, vansirede Hus. Hastigt tog hun dem med sig for at gaa bort.

I Gadedøren mødte de den ældste Broders Kone, hun kom grædende listende langs Muren med sine seks Børn bagefter sig. „Ja, du gaar vel til Krikor, Chanum“, sagde hun. „Ak, Gud! Mine Brødre er døde. Hvad skal der blive af mig med de Børn? Havde Tyrkerne dog blot ogsaa dræbt os“.

Nu var de i Krikors Hus. Ham selv saa de ikke straks, han holdt sig endnu skjult om Dagen. Men de to Svigerinder sad der tillige med Bedstemoderen. Hun tog jo kærligt nok imod sin Datter, og det samme gjorde Krikors Hustru, der var en ganske ung, blid Skabning; men den ældre Broders Kone mumlede noget om, at de ikke selv havde noget at spise eller at ligge paa.

Saa var der jo kommet lidt Mad til dem og nogle Pjalter, de kunde

De 5000 Kroner til Frk. Jacobsen.

Som det vil erindres udbetalte „De danske Armeniervenner“ for en Tid tilbage 5000 Kr. til Frk. Maria P. Jacobsen, det danske Børnehjem i Sidon i Syrien, til Lindring af Nøden blandt de allerfattigste Armeniere. Vi har før bragt en Beretning fra Frk. Jacobsen om Anvendelse af en Del af disse Penge. Nu er der til et Medlem af vor Komité i et Privatbrev indgaaet følgende Oplysninger om Anvendelsen af Restbeløbet, som synes at have gjort ualmindelig god Nytte:

„Det vil sikkert glæde Dem at høre, at jeg har faaet begyndt paa *en Klinik og et Suppekøkken* nede i Sidon; der lever ca. 500 Armeniere i Sidon, mange gamle og ensomme, ogsaa en Del Familier, men det er næsten umuligt for en Mand at finde Arbejde, saa Børnene, Konen og han selv ofte saa godt som sulter. Efterhaanden tog den ene Mand efter den anden ud til Landsbyerne for at prøve paa at finde Arbejde der, men der er Mænd, der ikke er hørt fra i 6 Maaneder, mens Børnene og Konen

sultede hjemme. Der er mange Enker med 2, 3 eller 4 Børn, nogle af Kvinderne lykkes det at finde Arbejde maaske et Par Gange om Ugen i syriske Hjem, men det kan de umuligt leve af. De mange Stakler saa elendige ud, mange kunde daarligt gaa, saa svage var de.

Jeg havde endnu nogle af de Penge, „De danske Armeniervenner“ sendte mig, K. M. A. sendte mig nogle, og saa begyndte vi i Februar. Vi aabner 3 Gange om Ugen, behandler alle de syge, giver dem Medicin og uddeler Suppe og Brød til de mest trængende, og det har været til stor Hjælp og Velsignelse. Ja selv de Gamle, som vi ikke troede kunde leve Vinteren igennem, er forandrede, de er stærkere, kommer nu rene og pæne, for noget Tøj har jeg ogsaa kunnet give dem; de straal af Glæde og Taknemmelighed, og de nedbeder Velsignelse over de Venner, som har sendt dem Hjælp.

Jeg havde tænkt at lukke Suppekøkkenet i Sommer, men hvordan kan jeg — *alt* bliver dyrere, og Arbejde findes ikke, mange *kan* ikke arbejde. Saa jeg fortsætter i den Tro, at Gud vil give os, hvad vi behøver

Børnene her hjælper til, og de er saa lykkelige over at kunne gøre lidt for andre.“

Postgiro Nr. 2954

Efter manges Ønske har vi nu faaet aabnet en Girokonto.

Alle Beløb til De danske Armeniervenner (ogsaa Betaling for Bladet) indbetales derfor nu lettest paa Konto:

Postgiro Nr. 2954

De danske Armeniervenner
Holbergsgade 4. København K.

Portoen for Giro-Indbetaling er betydelig lavere end paa Postanvisning, idet den kun andrager

for indtil 25 Kr.	5 Øre
over 25 Kr. indtil 100 Kr.	10 -
over 100 Kr.	20 -

dække sig til med. Chanum og Krikor havde altid sørget for, at han fik noget med. Ellers havde det set galt ud for ham; for den Kone var saa slem til at støde ham væk og sparke til ham. Alt, hvad hun kunde faa Fingre i, stoppede hun i sine egne Børn.

En Dag havde der været en voldsom Strid iblandt Kvinderne, og der var faldet drøje Ord paa alle Sider; men saa havde Krikor sagt sin Mening: „Chanum er min eneste Søster. Mit Hus er hendes Hus, og I to“, her fik Svigerinderne et hvast Blik, „har at rette Jer efter hende.“

Ja, det var nu godt nok; men Broderen holdt med sine Kone, og desuden var Mændene paa Arbejde om Dagen, saa kunde Kvinderne uforstyrret kives.

Krikor var en af de allerførste, der vovede sig ud af Armenierkvarteret og viste sig paa Torvet. Uden at agte paa Kvindernes Graad og Bønner, var han gaaet ud en Morgen. Saa lang en Dag havde der vist aldrig været, man talte næsten ikke et Ord

med hinanden, og Angsten stod malet paa alles Ansigter. „At han kunde gaa ud til de Bøddler! Naturligvis saa de ham aldrig mere“. Men henimod Aften kom han, og han bragte Mad til dem.

Nogle Dage senere var den anden Broder fulgt efter, og nu var deres Hus vel et af dem, der var bedst forsørget i den Gade. Kvinderne spandt og broderede, og de kunde godt være blevne mætte allesammen; men det forslog jo ikke, naar de ikke undte hinanden Maden.

Misael var og blev de andre en Torn i Øjet. Kevork var saa lille, og han var da Chanums Barn; men hvad skulde de have den fremmede for? Chanum kunde jo give ham til Børnehjemmet.

Men Chanum vilde ikke. Hun huskede godt den Bevægelse og det Blik, hvormed Hovagim havde givet hende Misael, og det stod for hende, at Kevork vilde dø, hvis hun skilte sig ved ham.

Kevork saa saamænd alt andet end godt ud. Han var saa tynd og bleg,

og han kunde sidde stille saa længe ved Siden af Chanum og se paa en Flue eller en broget Klud.

Hvorfor skulde hun ikke ogsaa beholde Misael hos sig? Hun havde givet Krikor sine Smykker, og det var med de Penge, han igen havde begyndt sin Forretning. Hun havde Ret til at være der med sine to Børn.

Og alligevel blev hun træt af at kæmpe imod, hun begyndte at tale med Misael om Børnehjemmet. Al den gode Mad og de pæne, nye Klæder, han der skulde have, gjorde Indtryk paa ham, hans Tanker begyndte at gaa i den Retning.

Og dog var han ret uforberedt, da hun en Foraarsdag kom op paa Taget til ham og sagde, at nu skulde det være. Misael havde slet ikke haft Tid. Han havde samlet Græs og Blomster, der groede deroppe paa Taget. Dem var han ved at koge i et Potteskaar, saa nu kunde der ikke være Tale om det, i hvert Fald ikke før Græssuppen var færdig. Det var først ved Hjælp af en Kringle, at hun fik ham af Sted.

Moder og Søn.

*Khatoon Jekhian fra Harzeg ved Kharput,
33 Aar.*

Khatoons Mand blev i Trængsels-tiden 1915 kastet i Fængsel og døde under en frygtelig Tortur. De havde fire Børn, en Datter og tre Sønner, den yngste var kun 1½ Aar gammel. Alle Mænd i Landsbyen var dræbt eller taget til Soldater, og de stakkels, værgeløse Kvinder og Børn var pris-givet de raa Gendarmer.

Regeringen befalede, at i Løbet af fire Dage skulde alle Indbyggerne være parat til at drage bort. Maalet kendte de ikke.

Den stakkels Enke maatte nu sælge det meste af sine Ejendele til Spotpris og drage afsted med lidt Forraad og Sengetøj, som hun havde læsset paa et Æsel, hvorpaa ogsaa Børnene red.

Det varede ikke længe, før Dyret blev taget fra hende, og de maatte alle vandre videre til Fods. De blev drevet fremad med Piskeslag og døjede frygteligt under den brændende Sol. Et Par Timer fra Djerablus faldt Kurder over Karavanen og røvede Armeniernes faa Ejendele og forøvede meget andet ondt. De voksne Døtre blev revet fra de fortvivlede Mødre og ført bort. Hellere vilde de have set dem døde end i Røvernes Hænder.

Khatoons ældste Søn, Harootune, blev ogsaa ført bort af en Kurde, og en anden tog hende samt en Søn og en Datter med sig til sit Hus. Det mindste Barn havde hun maattet ladet ligge halvdød ved Landevejen. Khatoon og Børnene blev behandlet som Slaver.

Hun oplevede saa siden, at hendes Datter blev solgt til en Kurde og gift med ham. Det stakkels Barn døde efter et Aars Forløb. Khatoon selv og hendes Søn blev snart derefter

angrebet af Tyfus og var meget daarligere. Da hun begyndte at komme sig, erfarede hun, at hendes Søn var kastet ud levende og opædt af Hundene. Hun selv blev solgt til en Kurde og gift med ham. Hun levede med ham 8 Aar og fik 3 Børn.

Hendes Søn, Harootune, voksede op som Hyrde hos den Kurde, der havde bortført ham. Han var Dag og Nat blandt Faarene, hvordan Vejret end var, og maatte være glad ved at faa saa meget Brød, at han lige kunde stille sin Sult. Han længtes efter sin Slægt og sit Folk og vilde gerne lære et Haandværk.

Han mødte sin Moder hemmeligt et Par Gange og forsøgte at overtale hende til at flygte med sig. Hun syntes dog ikke, at hun kunde forlade sine Børn med Kurden.

Harootune flygtede saa alene til os, men vendte dog under Dødsfare to Gange tilbage til Kurder-Landsbyen for om muligt at faa Moderen med. Første Gang lykkedes det den tapre Dreng at udfri to armeniske Drengene, som han bragte uskadt til vort Hjem. Den anden Gang kom han glædestraalende og præsenterede sin Moder, han til Slut havde faaet til at forlade

Nu var de i den amerikanske Missionsanstalt. Det vrिमlede derinde af Børn og Kvinder, man skulde ikke synes, der kunde være Plads til blot en eneste til.

Oppe i et af Værelserne tog Miss Shattuck imod. De vilde kysse hendes Haand, men hun afværgede det og lod Chanum sætte sig. Hun fortalte nu alting om Misael og bad, om han kunde finde Optagelse i Børnehjemmet.

„Selvfølgelig“, sagde Miss Shattuck, „den Slags Børn, som aldeles ingen Slægtninge har, er jo selvskrevne til det“.

Hvad der derefter skete, stod uklart for Misael. En Dame havde skrevet hans Navn op; men hun havde sagt, at han skulde hedde Misak. Misael var forkert. Saa kyssede Chanum ham og gik sin Vej, mens han blev ført ind i et Værelse til nogle andre Drengene.

Det var altsammen, som om det slet ikke var ham, det skete med, men en hel anden. Det ene Ord af Miss Shattuck havde forandret hele Verden for ham, saa han fandt det

ganske naturligt, at han nu ogsaa fik et nyt Navn.

Misael, der havde leget i Hovagims Arme, som havde været Chanums Søn og havde haft en hel Mængde Onkler og Tanter og Fætttere, en hel stor Familie, han var vel død.

Misak levede; men han var kun et Nummer i et stort Samfund, hvor han kunde blive glemt, hvad Øjeblik det skulde være. Ingen var ansvarlig for ham, han havde jo „ingen Slægtninge“. Miss Shattuck, som var det klogeste og bedste Menneske, der var sil, ja, som maaske egentlig var i Familie med Vorherre, hun havde tagt det, saa maatte det være sandt.

Allerede den næste Dag havde Miss Shattuck ført alle Drengene ud paa Aleppovejen for at tage imod en fremmed. Og de fik at vide, at den høje, unge Mand, der var ankommet, hed Hr. Eckart, og at han var kommet for at indrette nye Huse til dem.

Det glædede de sig alle til; for der var en forfærdelig Trængsel indenfor Missionsanstaltens Mure, det var helt

svært at passe paa, at de alle fik Mad, endsige da ellers blev rigtigt forsørgede.

Der blev Forvirring i Misaks Hjerne, naar han tænkte paa alle de Dage, inden han var havnet i det tyske Børnehjem. Skikkelserne dansede saa underligt om imellem hinanden og blev mere og mere utydelige. Han var lige paa Nippet til at falde i en dyb Søvn, da en lydelig Snøften i hans umiddelbare Nærhed førte ham tilbage til Virkeligheden. Han vendte sig om og fandt Asadur opløst i Graad.

„Han har vel heller ingen Slægtninge“, tænkte Misak, og saa tog han ham kærligt om Halsen. Saadan laa de en Tid og græd sammen, Øjnene blev tungere og tungere, tilsidst sov de begge to ind paa den vaade Hovedpude med Armene om hinandens Hals.

Misak var dog ikke den eneste, hvis Tanker den Aften gik tilbage til Fortiden. Der var mange, der mer eller mindre bevidst følte, at de begyndte paa et nyt Livsafsnit, og som derfor regnede af med det, der laa bag ved dem.

de tre Børn for at følge sin armeniske Søn.

Khatoon har nu lidt efter lidt levet sig ind her og hjælper til i Køkkenet. Hvor er Ansigtsudtrykket forandret, siden hun kom; man ser dog nu af og til et Smil. Efterhaanden lever de ankomne op igen og bliver atter til Mennesker!

Jenny Jensen.

Indgaaede Bidrag.

(Beløbene er angivne i Kroner).

Juni 1925.

Ved Kristeligt Dagblad, 140. Ved O. Frandsen, Øtoftegaard: Fra Udsalget i Høje Taastrups Præstegaardshave Grundlovsdagen, 200. Ved De Ferslewske Blade, 28. Ved Spr. E. I. Hagensen, Halbæk: Fra Syforeningen i Halbæk og Udby, 50. Ved Spr. Th. Holme, Melby: a) Fra Kvindekredsen i Melby, 52, b) Børnenes Udsalg ved Basar i Præstegaardshaven, 33, c) Fru Sognepræst Holme, 5, tilsammen 90. M. P., Hillerød, 5. A., Ballerup, 5. Vald. Bendixen, Humble, 7,65.

Ialt Kr. 525,65.

Den, der tog det alvorligst, var vel nok Ohannes Effendi, og det var jo intet Under; for han tog et stort Ansvar paa sig, og han var sig det vel bevidst. Men han var tillige vis paa, at det var Gud, der havde ført ham indtil dette Punkt.

Det var da ogsaa Ham, der havde udfriet ham af hans Fjenders Haand den Gang, da han laa under Risbunken og saa tydelig kunde se den Mand, der stod foran ham med Øksen i Haanden, parat til at hugge ham ned, saa snart han fandt ham.

Ohannes Effendi havde bedt af hele sin Sjæls Kraft om Udfrielse, og han havde afgivet det Løfte, at hvis han blev bevaret i denne Nød, skulde hele hans Liv været viet de forældreløse. For det forstod han jo nok paa de Skrig og Klager, der fyldte Luften rundt om ham, at dem blev der nu mange af.

Ja, og saa var det vidunderlige sket, at Tyrken opgav at kaste Risnipperne til Side, gik sin Vej ud i Gaarden og fortalte de andre, at der ingen var derinde i Skuret.

Juli 1925.
Ved Spr. Gram, Nyegaard: Forpagter Gudiksen, Løistrup, 1. Kaptajn V. Erdmann, Lindevej 5, Kbhvn., 25. Fru Kapt. Petersen, Folkekuranstalten ved Hald, Mærkesalg, 20. Pastor N. Hjort, Hvalsø, 10. Fru Pastorinde A. Boas, Nyord, 5. Ved Fru Louise Raaen, Aalborg, Mærkesalg, 20. Fru G. Kristjansson, Forhaabn. Allé 9, Kbhvn., 5. Frk. Helga Beck, I. A. Schwartzgade 28, Kbhvn., 5. N. P. Jensen, Salderup pr. Tejsing, 25.

Ialt Kr. 116.

Bidrag modtages fremdeles med Tak.

Prokurist **Johs. Malmstrøm**,
Kasserer,
Slotsholmsgade 16, København K.
Telefon C. 10948.

Noter.

Den 22. August afrejste „De danske Armeniervener“s Formand, Hr. *Åge Meyer Benedictsens* til Near East Reliefs Armenien-Møde i *Stockholm*. Mødet skulde, som nævnt i sidste Nummer, have været holdt i Haag, men blev af Hensyn til den kirkelige Verdenskonference forlagt til den svenske Hovedstad. I Mødet deltager 2 Repræsentanter for Armenien.

* *

Efter Udsendelsen af det i sidste Nummer omtalte Kort over Danmark med Angivelse af de Steder, hvor Komitéen har Tillidsmænd, har vi faaet følgende nye Medarbejdere:

Hørdum: Pastor E. Bavnhøj.
Ejerslev ved Nykøbing M.: Lærer Vald. Pedersen.
Thyborøn: Lærer Th. A. Malthe.
Sdr. Resen, Karup: Skræddermester A. Mølgaard.
Kibæk: Fru Apotheker Nielsen.
Grenaa: Fru A. Yde-Poulsen.
Æbeltoft: Fru Emma Thyssen.
Fredsø ved Nykøbing M.: Hr. M. Nørsgaard.
Stoby pr. Ulfborg: Forst. Jens Kjær.
Hellerup: Fru A. Schleiss, Strandvej 37.
Melby: Fru Pastorinde Holme.
Udby, Nr. Aaby: Fru Laura Lind.
Ringe: Fru Meta Albretsen.
Humble: Valdemar Bendixen.

Armeniervennen

udgaar 6 Gange aarlig og koster 2 Kr. 35 Øre aarlig. Bladet kan bestilles ved **Indsendelse af Beløbet** under Adresse Armeniervennen, København.

Udgivet af „De danske Armeniervener“ under Redaktion af Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, Boldhusgade 6, København K., Tlf. C. 13602.

Trykt i Carl Bryrups Bogtrykkeri, Kbhvn. K.

Ohannes Effendi tvivlede intet Øjeblik om, at det havde været Guds Haand, der havde lagt sig imellem ham og Tyrken og havde slaet hans Fjende med Blindhed. En umaalelig Glæde fyldte ham. Ikke blot var han blevet udrevet af Dødens Gab; men det havde ogsaa vist sig, at hans Tro ikke havde været forgæves.

Ogsaa hans Fader var reddet, og da Uvejret var trukket over, samledes de endelig igen i det tomme Hus.

„Er I her alle?“ spurgte den gamle Mand bevæget og betragtede sin Flok. — „Ja, vi er her alle, der mangler ingen“.

Da faldt han paa Knæ og prisede Gud med høj Røst, og de andre stemte i med. Det var en af Livets største Dage. Det var, som om Blodet havde været strøget paa Dørstolpen. Dødsenglen var gaaet forbi.

Ohannes Effendi havde været Statsfunktionær og havde fra dengang Venner blandt Tyrkerne. De skyndte sig at sende Mad og Klæder til Familien, og deres Hus var et de første, Miss Shattuck besøgte. Faderen

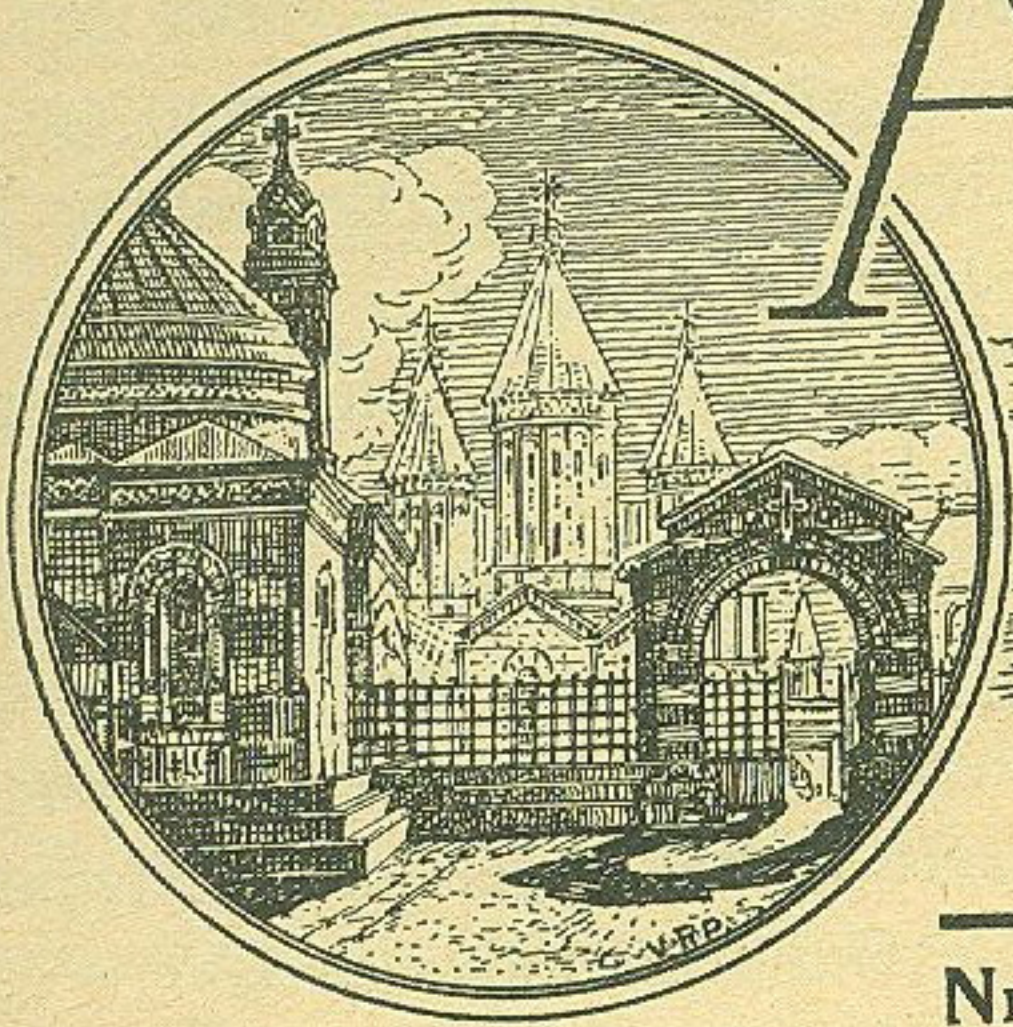
var en af de førende Mænd indenfor den lille, protestantiske Menighed og Miss Shattucks personlige Ven. Hun var glad og bevæget, da hun fandt baade ham og hans to Sønner i Live.

Ohannes Effendi ihukom sit Løfte og blev en af Miss Shattucks Medhjælpere, og da Børnehjemmene blev oprettede, var det en Selvfølge, at han fik Ansættelse som Husfader i et af dem; der var kun faa Mænd i Urfa, der var saa godt uddannede som han.

Solen var allerede staaet op, og man var begyndt at røre paa sig i Børnehjemmet, men Misak vaagnede ikke, skønt Morgenklokken ringede alt hvad den kunde lige udenfor Sovestuens Vinduer. Der stod en Drøm paa Tærskelen og holdt ham fast i Søvn. Den fortalte ham, at han gik midt i en Æselskaravane, og at det var alle Æslernes Klokker, der gjorde det Spektakel.

Men tilsidst blev Æslerne dog for nærgaaende, han matte slaa om sig for at bjerge sig for, og det værste var, at der stod en Flok Drengene og lo ad ham af fuld Hals.

(Fortsættes).

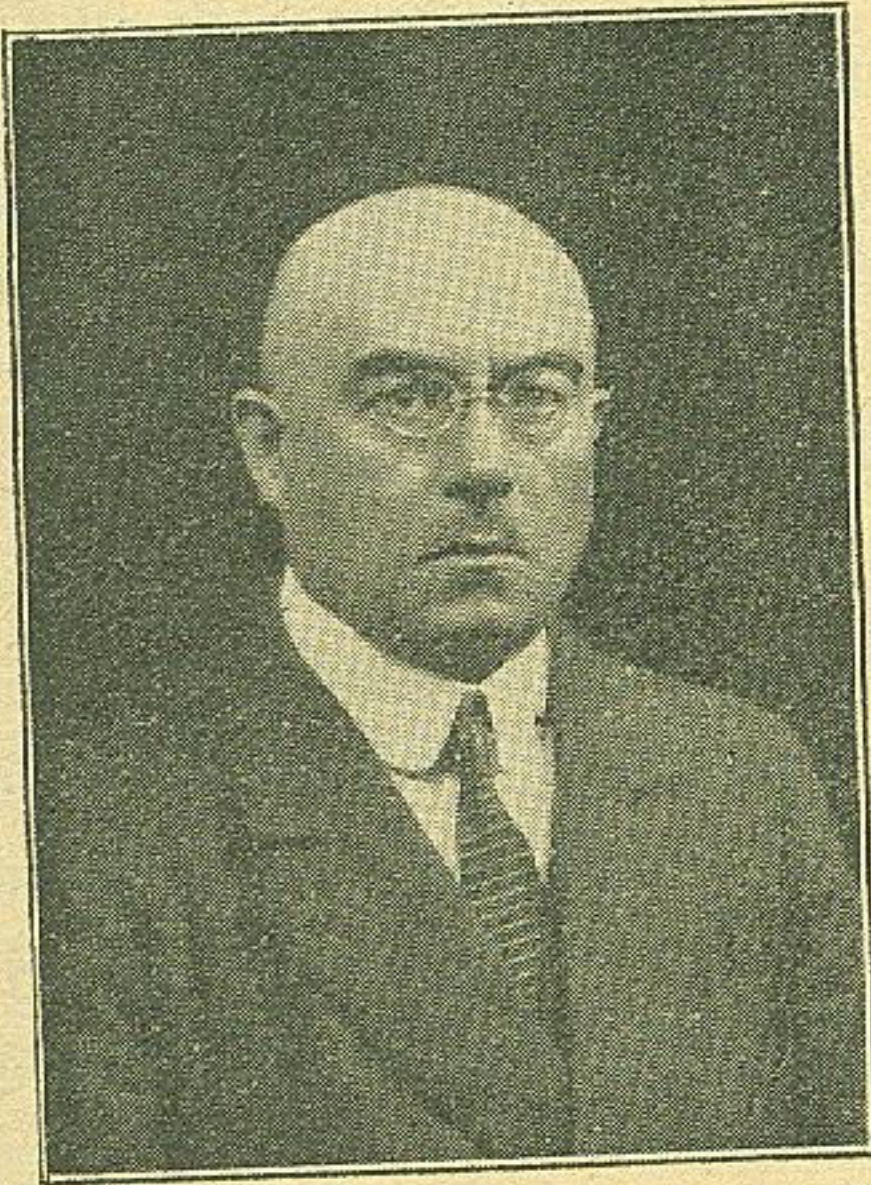
ARMENIERVENNEN

Nr. 9-10

Septbr.-Oktbr. 1925

5. Aarg.

Eks-Præsidenten.

Alexandre Khatissian.

Ved Mødet i Stockholm som ved Folkeforbunds-Forsamlingen i Genève var Armenierne repræsenterede af den tidligere Præsident for det armeniske Statsraad, den nuværende fungerende Formand for den armeniske Delegation i Paris, *Alexandre Khatissian.*

Skulde man bruge en i dansk Politik anvendt Karakteristik om Khatissian, vilde man kunne sige, at man ligesom føler, at han staar med begge Ben dybt plantet i Armeniens Jord. Han er en rolig og lidenskabsløs praktisk Politiker, ikke en Ven af højtflyvende Tirader, en Arbejds Mand.

Khatissian var igennem en Aarrække (1906—1916) Første-Borgmester i Transkaukasiens største By Tiflis. Sit demokratiske Sindelag og sin Nationalitet til Trods forstod han ypperligt at komme til Rette med de russiske Centralmyndigheder. Oprindeligt Læge kastede han sig efterhaanden alene ind i Kommunalpolitik og senere ogsaa national armenisk Politik. Han blev Formand for det store kaukasiske By-Forbund, og nød i denne Egenskab

Tillid hos alle de mange kaukasiske Folkeslags Repræsentanter.

Da Sovjetfolkene fik Magten i Armenien, maatte Khatissian fortrække. Han havde forinden, i Slutningen af 1920, opfyldt den sørgelige Pligt at slutte den ydmygende Fred med Tyrkerne, nu maatte han fortrække fra sit Fædreland. Bolchevikkerne turde intet ondt gøre ham — dertil var han for populær — men de meddelte ham, at hvis ikke han tog af Sted inden en nærmere angiven Frist, vilde han blive ekspederet over Grænsen.

I Paris har Khatissian siden utrætteligt virket for Armeniernes Sag. Overalt er han anset for sin Klarhed og Ro, for sin tilforladelige Fremtræden.

Politisk set tilhører Khatissian det gamle armeniske socialistisk prægede (i sin Tid revolutionære), men stærkt nationale Parti Tachnachzoutioun.

Den konservative armeniske Fløj var repræsenteret ved den tidligere Baku Sagfører, Dr. *Papadjanian*, der i sin Tid var Medlem af Dumaen og en af de Kommissærer, der under Kerenskis Regimente ledede Kaukasien. Papadjanian fik, sit politiske Standpunkt til Trods, sidste Aar Lov til at rejse til Moskva — et Bevis paa, at Sovjet-Folkene for saa vidt angaar de armeniske Politikere, der ikke blander sig i selve Ruslands Sager, fører en tilbageholdende og afventende Politik.

Den tredje armeniske Repræsentant i Genève, Publicisten *Pachalian* er fra Konstantinopel, men har i en Snes Aar levet i Paris, hvor han er Generalsekretær i det store Velgørenheds-Arbejde. Han er en fin Skribent og en charmerende Taler, der har Venner i alle armeniske Kredse.

Armenien-Dagen.

Den bliver iaar Søndag den 18. Oktober.

Den Dag, Armeniens Venner bruger til Agitation for deres Sag, nærmer sig igen. Den 3. Søndag i Oktober samles vi alle Landet over i Arbejde for Armeniernes Sag!

Vi overlader de enkelte Kredse og Medarbejdere at følge den Vej, de anser for den bedst mulige for at opnaa et godt Resultat. Vi haaber paa ved fælles Kræfter at naa et smukt Resultat til Gavn for Sagen og til Ære for Danmark!

Vi mener at burde henlede vore Venners Opmærksomhed paa, at det *ikke* er tilladt at indsamle Bidrag paa Gader og Stræder eller at sende Ind-

samlere fra Hus til Hus for at sælge Mærker eller Flag. En saadan Tilladelse vil, da Formålet for Dagen ligger udenfor Landets Grænser, ikke kunne faas. Derimod er det tilladt at indsamle ved Møder, Bazarer og Sammenkomster, ved Salg af Mærker til Sagens Venner eller Medlemmer af Organisationer, som kan tænkes at stille sig velvilligt overfor Formålet, ved Afholdelse af Koncerter og Foredrag, ved Opraab i Bladene og Udsendelse eller Fordeling af Meddelelser om, hvor til Bidrag til Sagen kan indsendes, kortsagt paa alle mulige Maader, paa hvilke man ikke henvender

sig *aktivt* og *direkte* ved Indsamlere til en Offentlighed, som ikke kan antages at have særlig Forbindelse med Sagen.

De Medarbejdere, der maatte ønske

yderligere Oplysning om Tvivlsspørgsmaal denne Sag vedrørende, kan forespørge „De danske Armeniervenner“s Sekretær, Overretssagfører H. F. Ulrichsen, Boldhusgade 6.

Karen Jeppe's Sag i Folkeforbundet.

Af Delegeret i Folkeforbunds-Forsamlingen,
Frk. Henni Forchhammer.

Det har hvert Aar været spændende, hvorledes det vilde gaa med Karen Jeppe's Sag i Genève. Men mens det hidtil væsentlig har drejet sig om, hvorvidt hun vilde faa Penge til at fortsætte med, var der iaar Vanskeligheder af en anden — og i Virkeligheden farligere Art.

Ved et Møde i Raadet ligefør Forsamlingen begyndte, efter at den britiske Udenrigsminister *Chamberlain* i meget anerkendende Ord havde anbefalet, at Sagen skulde sættes paa Forsamlingens Dagsorden, udtalte den franske Førsteminister *Painlevé*, at han fuldt ud kunde slutte sig til den Ros, der var udtalt over Kommissionen i Aleppo og især Frk. Jeppe's menneskekærlige Arbejde, og at den franske Regering altid vilde give et saadant Arbejde sin Hjælp og Beskyttelse, men paa den anden Side maatte man være klar over, at i et Land under Mandat (Syrien er som bekendt under fransk Mandat, d. v. s. det bestyres af Frankrig paa Folkeforbundets Vegne) maatte Mandatmagten føre Kontrol med alt Arbejde, der gøres i Landet. I Særdeleshed maatte man sikre sig, at Personer, der udførte Arbejde af den Art der her var paa Tale, selv om de handlede i den bedste Hensigt, ikke overskred deres Bemyndigelse og kom ind paa det administrative eller økonomiske Omraade. Endvidere var den af Frk. Jeppe omtalte Kolonisationsplan nærmest femte Udvalgs Sag, og i dette Udvalg vilde den franske Repræsentant afgive en Erklæring om, at denne Plan var en Sag, der udelukkende var undergivet Mandatmagts Kompetence.

Der var altsaa Ugler i Mosen, og det forlød underhaanden, at det ikke alene var Karen Jeppe's Kolonier, men

ogsaa hendes Arbejde for at befri armeniske Kvinder og Børn, der var truet!

Et Par Dage efter kom Karen Jeppe selv til Genève. Det var en Lykke, at hun netop iaar var i Europa, og inden Sagen kom for i Udvalget havde hun en Række Samtaler med flere af de franske Delegerede, særlig med Repræsentanten i 5te Udvalg, og hun havde Lejlighed til at opklare forskellige Misforstaaelser og klarlægge sin Stilling. I Forhandlingerne deltog ogsaa Hertuginen af *Atholl* — Medlem af den britiske Delegation — der skulde være Ordfører i Sagen, og ogsaa jeg beskæftigede mig fra Begyndelsen meget med dette Spørgsmaal.

Det lykkedes ogsaa tilsidst ved Imødekommenhed fra de franske Delegeredes Side at finde en Form, der kunde tilfredsstille det franske Synspunkt uden at ødelægge Karen Jeppe's Stilling, og da Sagen kom for i Udvalget, gik den glat igennem, uden at den franske Repræsentant følte sig foranlediget til at komme med den Erklæring, *Painlevé* havde bebudet. Men hvorledes det skulde være gaaet, hvis Karen Jeppe ikke selv havde været der, begriber jeg ikke, hendes Personlighed imponerede dem aabenbart, og desuden var hun den eneste, som kunde afgøre, om hun kunde være tjent med det, der blev bestemt.

Desværre kom Karen Jeppe ikke til at tale i Udvalget. Det var Meningen, men saa tog det forrige Spørgsmaal paa Dagsordenen meget mere Tid end beregnet, det tyndede ud baade med Medlemmer og Tilhørere, af hvilke mange var kommet særlig for at høre hende; alle var trætte, ogsaa Karen Jeppe selv, og saa mente man, det var klogest at

gøre kort Proces. Hertuginen af *Atholl* talte smukt og varmt baade i Udvalget og i Forsamlingen, og den nedenfor gengivne Resolution blev enstemmigt vedtaget.

Som man vil se blev Bevillingen, som hidtil har været delt lige mellem Aleppo og Konstantinopel, iaar fordelt saaledes, at Karen Jeppe fik Hovedparten. Arbejdet i Aleppo har sikkert ogsaa meget mere Betydning.

Resolutionen lød saaledes:

„1. Forsamlingen godkender de Beretninger, der er aflagt af Dr. Kennedy og Frk. Karen Jeppe. Den udtrykker sin store Paaskønnelse af det Arbejde, de og deres Hjælpere har udført.

2. Da den Kommission til Beskyttelse af Kvinder og Børn i den nære Orient, der blev oprettet i Overensstemmelse med Resolutioner vedtagne af første og anden Forsamling, i Virkeligheden bestaar af to særlige Afdelinger, henholdsvis i Konstantinopel og i Syrien, beslutter Forsamlingen, at disse skal adskilles, og at særskilte Beløb skal bevilges til Dr. Kennedy i Konstantinopel og til Frk. Jeppe til Beskyttelse af Kvinder og Børn i Syrien.

(Nr. 3 bestemmer, at Arbejdet i Konstantinopel skal fortsættes et Aar endnu).

4. Forsamlingen beslutter at under den Magts Overopsyn, som har Mandat i Syrien, skal Frk. Jeppe endnu et Aar fortsætte sit Arbejde for Beskyttelse af Kvinder og Børn. Den beder Mandatmagten vedblive at give Frk. Jeppe sin Hjælp og Beskyttelse.

5. Forsamlingen beslutter at bevilge en Sum paa 45.000 fr. (Guldfrank) til Frk. Jeppe's Arbejde og en Sum paa 30.000 fr. til Dr. Kennedys Arbejde for 1926.

De vil have at indsende Beretning om deres Arbejde til næste Forsamling.“

Naar der staar, at Karen Jeppe endnu et Aar kan fortsætte sit Arbejde, skal dette sikkert ikke forstaaes saadan, at hun kun maa blive ved et Aar endnu. Det tilkommer ialtfald næste Aars Forsamling at tage Bestemmelse herom. I det hele tror jeg, at Karen Jeppe og alle, der har Interesse for hende og hendes udmærkede Arbejde, maa være godt tilfreds med Sagens Udfald.

Henni Forchhammer.

Mødet i Stockholm.

Vor Formand fortæller om International Near East Association's Møde i Stockholm den 24—26 August.

Den store sammensluttede Forening af alle de amerikanske og europæiske Kredse, der arbejder for Hjælp til de nødlidende Kristne i Orienten havde ved sin Generalsekretær Hr. Gordon Berry kaldt til Møde i Stockholm i Dagene fra 24.—26. August.

Man ønskede at mødes for at vise hverandre, hvordan Arbejdet overhovedet stod, og høre paa hvad Maade det bedst kunde fremmes. Endnu er Nøden stor. Især tynger det uløste Spørgsmaal, hvordan disse mange landflygtige Tusinder kan faa en taaleligere, sikrere Fremtid. Grækerne, der i deres frie Fædreland har et Hjem at finde, selv om de første Aar vil blive strænge for mange, er uendelig meget lykkeligere stillet og vil snart kunne klare sig uden fremmed Hjælp, men frygteligt er stadig Spørgsmaalet, om hvad der skal gøres med de henved 400,000 Armeniere, der jagede ud af deres Hjemland forgæves venter paa at faa deres menneskelige Ret tilbage. Vel har de fleste fundet et foreløbigt Ly, men Fremtiden ligger usikker og truende mange Steder, og adskillige Tusinder lever fra Dag til Dag til Pine for sig selv og de overbebyrdede Værtsfolk — eller hos hadefulde Fjender som i Konstantinopel.

At man netop havde valgt Stockholm, laa i, at det store kirkelige Verdensstævne holdtes dør i de Dage, og man vilde fra Hjælpeforeningernes Side gerne paakalde den kirkelige Verdens Opmærksomhed og sætte den i mere levende Forbindelse med Arbejdet i Orienten.

Det skulde især opnaas ved til Ære for Deltagerne i Verdensstævnet at holde et „Kærlighedsmaaltid“ — en Golden-Rule Middag — og dør tale til dem om de Ulykkelige Sag.

Møderne indenfor Forbundet afholdtes paa „Grand Hotel“, hvor den øverste Leder af det store amerikanske Hjælpearbejde Near East Relief, Hr. Vickrey, i sin Salon samlede de udsendte fra andre Hjælpekredse.

Foruden Amerika, som var repræsenteret af Vickrey, Gordon Berry og

flere andre, mødte for Armenien selv Formanden for dets Delegation i Paris, *Alexandre Khatissian*, den første Præsident for Republikken i Kaukasus, det lille befriede armeniske Omraade, som siden blev slugt af Sovjetrusland. I Øjeblikket er Khatissian derfor kun Repræsentant for den udjagne nationale Regering, men bag ham staar den langt overvejende Del af Landets magtløse Befolkning. For de om i Europa og Østen spredte Armeniere mødte Ingeniør Osjin Agathon, Søn af den bekendte Agathon Bev, Armenier fra Ægypten og Medorganisator af det største indre armeniske Hjælpearbejde, „Union générale de bien-faisance“.

For Schweiz mødte Pastor Krafft Bonnard fra Genève, for Belgien kalvinisk Præst Huiziel, Englands Armeniervenner sendte Buxton, en kendt Politiker og Kender af Armenien, for Sverige og som en Slags Værtinde mødte Baronesse Kurck. Danmark havde to Talsmænd for K. M. A.'s Arbejde, Baronesse Schaffalitzky og Frk. Inger Christensen, og undertegnede Formand for „De danske Armeniervenner“. Frankrig var ikke med, og ved Sygdom var Dr. Lepsius hindret i at møde og fortælle om det nybegyndte tyske Arbejde.

Uden at ville gaa i Enkeltheder skal det blot fortælles, at Møderne paa Hotellet efter Indledningstalen af Hr. Vickrey, der understregede den stigende Vanskelighed ved selv i det rige Amerika at skaffe de nødvendige Pengemidler, hovedsagelig optoges af de forskellige Foreningers Beretninger fra Arbejdsmarken.

Langt overstraalende alt er det amerikanske Arbejde, og dog er dette dalende i Omfang og Kraft, dels er Nøden ikke længer saa skrigende som i de første frygtelige Aar efter Krigen, dels er Offerviljen synkende. Med stedse større Vanskelighed samles de nødvendige Midler. Endnu har „Near East Relief“ over 20.000 Børn i egne Børnehjem i Orienten, deraf de 11.000 i Kaukasus-Republikken;

men desuden støttes i brudte Hjem eller Flygtningelejre 21.000 smaa og over 27.000 voksne Mennesker; især Armeniere faar Hjælp paa forskellig Maade. Deteret Fald fra 110.000 Børn og et ukendt Antal af Voksne, som Amerikanerne først havde i deres Varetægt.

Ved Vickreys lykkelige Tanke, „Kærlighedsmaaltidet“, der slog godt Rod i Staterne, passer for Følelse og Forhold dør, løstes en ny Offervilje; den store, flydende Gæld paa 800.000 Dollars betaltes, og et godt Overskud til de daglige, mægtige Udgifter blev tilbage. Det aarlige Udgiftsbeløb grænser op mod 15 Millioner Kroner!

De er rige i Amerika; men vi Europæere maa indrømme, at de ogsaa forstaar at undvære lidt til de ulykkelige.

Efter denne mægtige Virksomhed blegner vore europæiske Indberetninger, der alle i Omfang er begrænsede og svage.

Smuk er den svejtsiske Form med et Flygtningehjem i Genève og et Pensionat og Skole for armeniske Børn, Dreng og Piger, i Begnins.

Pastor Krafft Bonnard fremhævede den Vanskelighed det var at modtage unge, lærelystne Armeniere, fordi Midlerne stadig skortede, og mente, at det kunde være en Fællesopgave for alle Foreningerne at støtte saadanne udvalgte unge fra de forskellige nationale Virksomheder ved at sende dem til hans Omsorg i Genève, hvor de kunde faa faglig Undervisning billigt og godt. Her, mente han, burde ogsaa Stedet være til Uddannelse af Lærere og Lærerinder for Flygtningelejrenes Børn og Unge. Han havde i Begnins armeniske Lærerkrafter til denne Opgaves Løsning.

Danmarks Arbejde for Armenien er ikke helt ringe. Vi er tre Kredse, „De danske Armeniervenner“, „Industrimissionen“ og K. M. A.'s armeniske Virksomhed. Tilsammen gives der saa meget fra Danmark, at vi forholdsvis staar højt i Rækken af de nationale Selskaber. „De danske Armeniervenner“ har jo ogsaa den Glæde at have som Udsending den Kvinde, Karen Jeppe, som har faaet en saa stor Stilling i „Folkenes Forbund“'s Arbejde for Armenien. Vi mærkes og paaskønnes, selv om vi skal og maa videre. Sveriges Arbejde er i stærk og god Vækst.

Indberetningerne sluttede med Khatissians Rapport. Især gik den ud paa at forberede Nansen-Kommissionens Forslag til „Folkenes Forbund“, Planen om at skaffe Plads til de ulykkeligste, „svævende“ Landflygtige, som ingen Steder har kunnet finde Plads og Gæstevenlighed.

Khatissian viste, at henved 50.000 Landflygtige var i stadig Usikkerhed, forstødte og tilovers. Han viste, at der var ingen virkelig Løsning udover det simple at give det udjagne og mishandlede Folk dets eget Fædreland tilbage, eller i det mindste saa store Dele deraf, at der blev Ly og Arbejdsmark for de forjagne. Det gælder da især om at faa de røvede tidligere russiske Besiddelser knyttede til den lille Erivan-Republik, Landskaberne Kars, Ardahan og Surmalú, hvor med Lethed over 100.000 Mennesker kan faa Jord og Hjem. Saa længe alt Retsind sover, maa man nøjes med det Forslag, Nansen vil fremkomme med efter sin Undersøgelse af de stedlige Forhold: Overrisling af øde Strækninger indenfor Sovjetrepublikkens Omraade, hvor saa de mest nødstedte kan faa Plads.

Med al den Modvilje, der end i Europa maa herske ved at føre armeniske Kristne ind i Sovjetregeringens Omraade, er der for Tiden ingen anden Udvej til at redde Liv og folkelig Udvikling for disse flakkende Mennesker.

Et andet Spørgsmaal blev draget frem: Muligheden for at hjælpe nogle af de mangfoldige unge, der med den ringe Modstandsevne, de har, er blevne Ofre for Tuberkulosen. De taaler ikke det barske, vaade Klima i Mellemeuropa eller Frankrig. Ogsaa her tilbød Krafft Bonnard med Hjælp i Penge fra andre Kredse at indrette et Sanatorium i Svejts for unge Armeniere.

Vickrey mente paa Amerikas Vegne, at der ikke kunde samles Midler dertil; det var langt billigere at skaffe Helbredelse i Østen end at prøve paa at sende de syge til Europa, og Penge til at hjælpe de unge, der var i Europa, kunde næppe skaffes.

Spørgsmaalet blev dog staaende som aabent.

Den sidste Mødedag, Onsdag den 26. August, viste Nansens Kommission os

den Velvilje at kundgøre det Forslag, den nogle Uger senere vilde forelægge „Folkenes Forbund“s Plenarmøde i Genève. Nansen foreslog her at foretage et Overrislingsarbejde i mindre Stil, det større Østen for Erivan i Serdárabad havde han, urolig for Omkostningernes Omfang, henlagt; men ved Zengebåd og Kirr, nordvest for Hovedstaden, kunde 30.000 Hektarer frugtbargøres, og det kunde give Plads for ialt henved 30.000 Mennesker, 15.000 Stakler, der var erhvervs- og stedløse i Landet, og 15.000 af de mest fortvivlet stillede landflygtige, ca. 10.000 fra det overfyldte Grækenlands Udmarker nær Saloniki, og de ca. 5000 aller mest beklagelsesværdige, der sidder i Lejr ved Konstantinopel.

Kommissionen bad „Armeniervenerne“ udtale sig om, hvorvidt de vilde og kunde støtte dette Forslag med Penge. Den hele Udgift vilde efter Beregning blive 6 Millioner Guldrubler; men desuden krævede Sovjetstyrelsen i Erivan, at hvert Individ, der udefra fik Bostedsret i Landet, skulde medbringe 100 am. Dollars. Den hele Sum, der var nødvendig, beløb sig derfor til ca. 20 Millioner danske Kroner.

Nansen mente, at Foreningerne maaske kunde bære de 6—7 Millioner, Resten nemlig selve Vandingsudgiften, skulde saa søges tilvejebragt gennem Laan ved „Folkenes Forbund.“

Med Enstemmighed vedtoges efter en længere Meningsudveksel at give Nansens Forslag al moralsk Støtte, men at frasige sig al Evne og Vilje til med Penge at støtte Forslaget, ikke alene fordi man ikke magtede stort udover de Forpligtelser, hver Kreds havde paataget sig, men ogsaa fordi det forekom urimeligt og uforsvarligt, at Regeringerne, for hvis Politik Armenierne led saa frygteligt, ogsaa skulde smygge denne sidste lille Byrde af sig og kaste den til de svage. Endelig var Summen saa lille — 20 Millioner Kroner for *alle* Folkeforbundets Magter — at det var næsten usømmeligt at dele den.

Der vedtoges følgende Resolution:

1. Den internationale Sammenslutning for det nære Østen ønsker varmt, at Nansens Forslag maa kunne virkeliggøres saa snart som muligt.

2. Dette Forslag udgør et af de væsentligste og mest brændende Krav, især fra de landflygtige i Syrien, Grækenland og Konstantinopel, der venter paa dets Virkeliggørelse.

3. „Sammenslutningen“, der som saadan ingen Midler raader over og kun moralsk kan virke paa de nationale Foreninger, *kan* ikke paatage sig nogen finansiel Forpligtelse overfor Virkeliggørelsen af Forslaget.

4. „Sammenslutningen“ udtrykker Ønsket om, at „Folkenes Forbund“ vil tage Nansens Forslag op og uden Opsættelse undersøge de bedste Midler til at rejse de nødvendige Penge og Garantier ved en Forstaaelse mellem Regeringerne.

Den eneste Festlighed og Samvær udenfor de lange og rét anstrængende Møder var Near East Reliefs „Golden Rule dinner“ Tirsdag Aften den 25. August i Grand Hotels storladne Vinterhave.

Med stor Beredvillighed modtog den økumeniske Forsamling Indbydelsen, og henved 600 Gæster af alle Nationer fylkedes ved de opdækkede Borde, hvor en østerlandsk, saare enkel og *velsmagende* Anretning bød Gæsterne — Oliven, armenisk Pilaf, Frugtkompot, Isvand, Kakao og tørt Brød — under saare enkle Former.

Hele Idéen — „Kærlighedsmaaltidet“ til Minde om det store Bud „Hvad du vil, at andre skal gøre mod dig, gør det selv mod andre“ — forklaredes fra Podiet, hvor Værtsfolk og særlig indbudte sad. Ikke blot var det en god Maade at faa Mennesker til at give andre ved selv at undvære lidt Overflod; men selve den moralske Værdi, Tanken paa Pligten overfor Næsten, var højnende.

Der var smuk og god Stemning, køn Musik, maaske lidt for mange og lange Foredrag; thi de var kun med Nød og næppe til at forstaa i Gaardens slette Lydbane; men nogen Eftertanke, nogen Genklang gav vel Festen i de mange til Alvor stemte Sind, der var forsamlede. Armeniens Sag førtes stærkt frem.

Det hele Stockholmsmøde gav alle Deltagerne bedre Udsyn over de østlige Kristnes Stilling og brændende Krav og styrkede vor fælles Virkevilje.

Åge Meyer Benedictsens.

Fra Folkeforbunds- Forsamlingen.

Nansen-Planen og dens Modtagelse i Genève. Mosul-Spørgsmaalet.

Den sjette Folkeforbunds-Forsamling var i det hele præget af Arbejde — Hverdagensgraa og ensformige Arbejde. Men over Forsamlingen hang Genève-Protokollens Uhygge og Frygten for, at Sikkerhedspagt-Forhandlingerne ikke skulde føre til et Resultat. Det politiske Brændepunkt er iaar ikke Genève, men Locarno, hvor de interesserede Stormagters Udenrigsministre skal raadslaa om Muligheden for at sikre Europas Fred.

For den, der første Gang kommer til Genève under Folkeforbunds-Forsamlingen, er det alligevel en Oplevelse af Rang. Her ser man paa eet Brædt snart sagt Alverdens kendte Politikere — iaar var de allerfleste europæiske Udenrigsministre mellem de Delegerede. Her tales der kun om Politik, tænkes der kun paa Politik. Klart og tydeligt ser man de krydsende politiske Tendenser: paa den ene Side Frankrigs Lyst og Vilje til at fastslaa Folkeforbundets Rolle og øge dets Betydning, paa den anden Side den konservative engelske Regerings tilbøjelighed til at sætte Bremsen i, naar den mener, at man er ved at komme længere ud end holdbart. Paa den ene Side det engelske Verdensrige og dets asiatiske Interesser, paa den anden Side Sovjet-Ruslands revolutionære anti-engelske Propaganda og dets utvivlsomme Spillen under Dække med de Tyrkere, hvis Chauvinisme og Nationalstolthed ikke kender nogen Grænse.

Af særlig Interesse for Armenierne var 5. Kommissions Drøftelse af Nansens Kolonisationsplan, der skulde aflaste Grækenland og Konstantinopel for en lille Snes Tusinde af de ulykkeligst stillede armeniske Flygtninge.

Den femte Folkeforbunds-Forsamling vedtog i 1924 en Resolution, der gentog, at Forsamlingen nærrede den dybeste Sympati for Armeniernes

Sag og i hvilken den derefter opfordrede det internationale Arbejdsbureau i Genève til sammen med Dr. Fridtjof Nansen at undersøge Muligheden for at bosætte armeniske Flygtninge i Kaukasus eller andet Sted.

Den Undersøgelseskommission, der blev sendt til Armenien, kom til at bestaa af Nansen, en fransk Landbrugs-specialist, *M. Carle*, en engelsk-ægyptisk Ingeniør Mr. *Dupuis* og en italiensk Udvandrings-specialist *Lo Savio*.

I sin Rapport fastslog Kommissionen, at der i Grækenland endnu er 45000 armeniske Flygtninge, af hvilke 11000 nærer et brændende Ønske om at emigrere, og i Konstantinopel i daarligere Forhold i Flygtningelejre 5000 Personer. I en Parentes bemærker Kommissionen, at der flere Steder i Lilleasien endnu er romersk-katolske Armeniere (i Sivas, Erzerum og Cæsarea). Endvidere er der i Syrien ca. 100,000 armeniske Flygtninge.

Kommissionen stiller sig derfor følgende to Opgaver:

1) snarest at finde Plads til de 15000 Flygtninge fra Konstantinopel og Grækenland og

2) i Almindelighed at fremme Muligheden for Armenieres Bosættelse i den armeniske Sovjetrepublik, som det eneste Hjemsted, Armenierne for Tiden kan vende sig til.

Beretningen omtaler derefter det definitive Drænings- og Overrislingsprojekt, der omfatter tre Distrikter i Nærheden af Erivan (Kirr, Kara-Su og Zangabassar) paa tilsammen 33000 Desjatiner. Udgifterne ved Arbejderne beløber sig til ca. 6 Millioner Rubler, og naar det bliver fuldført, vil der rigeligt blive Plads til 25000 Kolonister. Emigrationsprojektet vil, da Kolonisterne til Bygninger og Værktøj skal raade over 3 Millioner Rubler, ialt foruden Rejseomkostningerne beløbe sig til 9 Millioner Rubler. Den armeniske Regering er villig til at give Kolonisterne alle mulige Lettelser i

deres Skatte- og Militærforhold og til at garantere det til Planens Gennemførelse nødvendige Laan.

*

Den Nansenske Plan blev straks henvist til 5. Udvalg (sociale og humane Forhold). Frk. *Henni Forchhammer* var Danmarks Repræsentant i Udvalget, hvor hun talte for Planens Realisation, og fik ogsaa Sæde i det nedsatte Underudvalg. Forhandlingerne lededes af den norske Statsminister *Movinckel*, og alle Medlemmerne hørte med Interesse Nansens og Carles Forklaringer og Redegørelser. I Udvalget holdt *Albert Thomas*, der ved den andetsteds omtalte Banket havde lovet at støtte Planen, en Tale af overordentlig Interesse. Der var hos en Del Delegerede nogen Frygt for at fremme Projektet, fordi det vilde styrke Sovjetregeringen i Armenien og derigennem indirekte Sovjet-Konfederationen. Det fremhævedes i den Anledning fra Sagens Venner og ogsaa fra Armeniens Repræsentanter, der fik Lov at tage Ordet som særlig tilkaldte, at Armenien i Virkeligheden er ret uafhængigt af Moskva, og at det store Flertal af Armeniens Befolkning skønt langt fra bolchevikisk betragter den armeniske Regering som et Udtryk for Folket. Thomas benyttede Lejligheden til i stærke Ord at karakterisere de ledende Bolcheviker — *Tchitcherins* Uforsømmethed, *Krassins* Upaalidelighed og *Litvinoffs* Brutalitet — men konkluderede netop paa denne Baggrund i, at det var absolut nødvendigt at hjælpe Armenierne, idet alle sekundære politiske Betæneligheder maatte vige for de Løfter, man havde givet det ulykkelige Folk.

Modstand mod Planen var der egentlig ikke fra nogen Side, men Hertuginde af *Atholl*, Englands Delegerede i 5. Udvalg, var betænkelig — sikkert paa Baggrund af den forannævnte Kendsgerning, at Rusland og Tyrkiet mere eller mindre arbejder sammen i Forasien.

Trods alle Betæneligheder blev Forslaget ført videre. 5. Udvalg var gunstigt stemt, og i den Resolution, der blev Resultatet af Forhandlingerne, nøjedes man ikke alene med at udtrykke Sympati for Planen, men overdrog Raadet at udnævne en Kommission paa 3—5 Medlemmer med

Fuldmagt til at udføre Planen og i den Anledning træffe de nødvendige Aftaler med de interesserede Regeringer og med Finanscredse.

Valget af Kommissionsmedlemmerne spiller naturligvis en væsentlig Rolle. Det er dog et godt Tegn, at Nansen er opfordret til at være den ene — forhaabentlig bliver de andre Medlemmer ligeledes oprigtige Venner af Kolonisationen.

Naar Planen er naaet saa langt og naar der nu er stor Mulighed for et Resultat til Gavn for Armeniernes Sag, skyldes det Nansens Energi, Albert Thomas overbevisende Argumenter, Grækenlands naturlige Ønske om at blive aflastet og — ikke mindst — Folkeforbundets onde Samvittighed, den almindelige Følelse af, at hele Verden har svigtet Armenien i en saadan Grad, at der dog maa gøres noget for ligesom at udslette Sporene af Forræderiet.

De armeniske Repræsentanter fremhævede Gang paa Gang Betydningen ikke alene af Projektets Gennemførelse, men ogsaa af den Diskussion, der fandt Sted og som ligesom holder Saaret aabent, minder Verden om at der stadig er et armenisk Spørgsmaal.

*

Den anden Gang, da den nærmere Orient var paa Dagsordenen i den sjette Folkeforbunds-Forsamling, var da Mosul-Spørgsmaalet var for Raadet.

Folkeforbundsraadets Møder er offentlige. De afholdes i en af Kommissionssalene i Nationernes Palæ — en Veranda med Glasvægge, hvor der i sin Tid, da „Palæet“ var et Hotel, har været Restaurationsspisesal.

Om Formiddagen havde Raadet beskæftiget sig med de berømte Danzig-Postkasser. Om Eftermiddagen var Mosul-Spørgsmaalet for.

Raadsmødet lededes af den franske Politiker *Loucheur*. Om Bordet sad saa kendte Statsmænd som *Scialoja* (Italien), Lord *Robert Cecil* (England), *Benesh* (Czekkoslovakiet) og Udenrigsminister *Undén* fra Sverige. De to Parter — England og Tyrkiet — var repræsenteret af Koloniminister *Amery* og af *Tewfik Roudchy Bey*.

Forbundsraadets, der meget vel forstod Spørgsmalets vanskelige Karakter og gerne vilde vinde om ikke andet saa Tid, havde nedsat et Underudvalg, der indstillede til Raadet

at *udsætte* den endelige Grænsedragning og først spørge den permanente internationale Ret i Haag, hvor vidt Raadets Kompetence strakte sig. Den var nemlig blevet bestridt af Angora-Regeringen. Betydningen af Henvendelsen til Haager-Retten er dog problematisk — den tyrkiske Repræsentant begyndte straks med at fastslaa, at Tyrkiet ikke vilde respektere Rettens Afgørelse, hvis den gik ud paa at give Raadet den fulde Kompetence. Han hævdede, at der i sin Tid fra engelsk Side var givet Løfte om, at Raadet kun skulde være Mægler, saa den endelige Afgørelse ikke kunde træffes udenom Parterne, og fastslog, at Tyrkiets Nationalforsamling kun vilde føle sig forpligtet ved de af den ratificerede Overenskomster.

Tewfik Bey talte snart i svulmende stolte Ord, snart støttende sig til de mest spidsfindige juridiske Fortolkninger. Amery var rolig og behersket og ligesom vejede hvert enkelt Ord. Efter Tyrkerens Udfordring bemærkede han højtideligt, at hvis Tyrkiet løb fra alle Aftalerne om Spørgsmalets Afgørelse, betragtede England sig fra samme Øjeblik som løst fra alle Forpligtelser i denne Sag.

Da Diskussionen truede med at blive endog meget skarp, greb *Loucheur* ind og konstaterede, at Raadet enstemmigt vedtog Tremandsudvalgets Forslag om at forelægge Kompetence-Spørgsmaalet for Haager-Retten. England akcepterede, Tyrkiet protesterede. *Loucheur* lovede hurtig Behandling — i Overensstemmelse med det af Amery, som henviste til de tyrkiske Deportationer og Massakrer i Grænsedistriktet, ytrede Ønske.

Tyrkiets Optræden ved Raadsmødet er et yderligere Indicium for, at Mosul-Sagen bliver løst ved Magt og kun ved Magt. Det forlyder jo allerede, at Tyrkerne har truffet omfattende militære Forholdsregler.

*

Den udsatte kristne Befolkning i Mesopotamien havde sendt sine Repræsentanter til Genève. Udsendinge fra Nestorianerne forsøgte at faa Folkeforbundets store Mænd i Tale for at lægge dem paa Sinde, at man ikke igen maa ofre et kristent Folks Vel paa den tyrkiske Militarismes Alter. Langt kom Nestorianernes Udsendinge ikke — de maatte nøjes

med et Par pæne Ord fra de Delegerede, de mødte i Folkeforbundets Forhal. De kom til at dele Skæbne med den russiske Invalid — den berømte General, der i Spidsen for sit Rytterregiment gennemførte den Operation, som bragte Forbindelse mellem den engelske Hær i Mesopotamien og de russiske Tropper Syd for Kaukasus — der bankede paa Folkeforbundets Dør for at bede om Støtte til de Tusinder af lemlæstede Russere, der kæmpede for samme Sag som Frankrigs og Englands Soldater, men som nu er uden Fædreland, uden Støtte og Hjælp fra den Stat, for hvis Vel de gav deres Førlighed.

H. F. Ulrichsen.

Folkevandringen 1923—25.

»*Times*« bringer en Række interessante Oplysninger om de store — og for Europa beskæmmende, brutale — Folke-Ombytninger mellem Grækenland og Tyrkiet.

Før den første Balkan-Krig beboedes det nuværende Græsk-Makedonien af 513.000 Grækere, 475.000 Tyrkere, 119.000 Bulgarer og 98.000 Jøder.

Efter Lausanne-Traktaten er Tallene nu: 1.277.000 Grækere, 77.000 Bulgarer, 2.000 Tyrkere og 91.000 Jøder m. m. Mindst er Forandringen i Vest-Thrakien, altsaa Distrikterne op til den tyrkiske Grænse i Europa; men selv her er Grækerne dog nu i absolut Flertal, nemlig 189.000 af tilsammen 304.000.

Den stærke græske Befolknings-Tilvækst stammer for langt den overvejende Del fra Lilleasien; i 3000 Aar havde de Paagældendes Forfædre været bosat dér, og for Landets Fremgang og Trivsel var de af afgørende Betydning. Alligevel gav de europæiske Stormagter Tyrkerne Lov til at forjage dem.

Der er her Tale om en Folkevandring — en tvungen Folkevandring — af saa mægtige Dimensioner, at den vil sætte Spor i Landene omkring Ægæerhavet ikke blot for nogle Aar, men maaske for al Fremtid.

Frk. Jeppe beder om brugt Tøj.

Idet vi paa Armeniernes Vegne hjerteligst takker for de mange Tøjpakker, vi allerede har modtaget fra venlige og medfølede Læsere, meddeler vi, at alt muligt brugt Tøj vedblivende er særdeles kærkomment, baade til de Armeniere, der paa forskellig Maade direkte er knyttede til Frk. Karen Jeppe's Virksomhed i Optagelseshjemmet og i Landbrugs-kolonien, og til de elendige Børn og Voksne, der stadig henslæber Livet i de usunde Barakleje. Ethvert Stykke kan bruges, blot det er rent.

Vi opfordrer vore Læsere til at afse deres aflagte Klæder til dette Formaal. Det er en overordentlig vigtig Hjælp, der derved ydes de nødlidende Armeniere — lige saa god som rede Penge.

Pakker med Tøj bedes sendt direkte til De danske Armeniervenners Kontor, Holbergsgade 4, København K. (eller afleveret sammesteds Søgnedage 1—3).

For Armenien.

En interessant Manifestation i Genève.

Den internationale philarmeniske Liga samlede den 16. August en smuk Buket af Folkeforbunds-Forsamlingens Mænd for at slaa til Lyd for Armeniernes Sag og først og fremmest for den Ide, Armeniernes ledende Mænd gik i Brechen for, Nansens Plan om Kolonisationsforetagendet i den armeniske Sovjet-Republik.

De Delegerede — og en Del Presse-mænd og andre interesserede — samledes paa Hotel des Bergues — det diplomatiske Centrum i Genève, hvor næsten alle de politiske Frokoster og Receptioner holdes og hvor en Række Delegationer — ogsaa den danske — har til Huse. Man spiste først Middag — det var *Krafft Bonnard*, Sjælen i Ligaen,

der præsiderede, og ved hans Side sad *Fridtjof Nansen*, saa Formanden for den sjette Folkeforbunds-Forsamling, Kanadieren *Dandurand* og derefter Eks-Præsident *Khatissian* og Direktøren for det internationale Arbejdsbureau i Genève, den kendte franske socialdemokratiske Politiker *Albert Thomas*.

Til Stede var en hel Række kendte Folkeforbunds-Delegerede — af Danske *Dr. P. Munch* og *Frk. Forchhammer* —, *Frk. Karen Jeppe* og en Mand, der mere end nogen anden kender den sidste Menneskealders Tyrki og dets Politik, i sin Tid en saare mægtig Mand i Konstantinopel Russeren *Dr. Mandelstam* (den Gang første Drogman ved Ambassaden), der har skrevet et højst interessant Værk om det ottomanske Riges Skæbne og nu er ved at udgive endnu en Bog om Orient-Problemerne, blandt hvilke han særlig vil tage fat paa det armeniske Spørgsmaal.

Ved Bankettens Slutning begyndte Talerne — og der blev sagt mange overbevisende og begejstrende Ord. Fra alle Sider indrømmede man, at Armenierne skændigt var svigtede af det Europa, paa hvis Hjælp og Støtte de med saa stor Ret havde stolet.

Hr. Krafft Bonnard talte varmt og manende — vi i København kender jo fra hans Besøg hans fremragende Evner som og Taler Agitator. Saa fulgte en af Hædergæsterne, *Dr. Nansen*, der — paa Engelsk (men oversat til Fransk af et af Genève-Komitéens Medlemmer) — gennemgik Hovedlinierne i sit Projekt og udtalte som sin Forvisning, at dets Realisation vilde være et Skridt i den rigtige Retning og af den allerstørste Betydning.

Dr. Pachalian var den første Armenier, der talte. Som en af Nansen-Planens Fædre takkede han „den store Nordmand“, der havde lagt sig i Selen for at hjælpe en Del af de ulykkeligste armeniske Flygtninge. Han fremhævede, at alle Armeniens Repræsentanter uanset politisk Farve, ja selv de mest Konservative, med Begejstring fylkede sig bag Nansen, til Trods for, at Overrisslingsprojektet i første Række vilde komme Sovjet-Armenien til Gode. Nansen saavel som senere *Thomas* og som *Khatissian* og *Pachalian* gjorde det under den Motto, at *Regeringer*

skifter, *men Folket bestaar*. Smukt og varmt takkede *Pachalian* det græske Folk for dets store Gæstevenskab, og det i en Tid, hvor Grækerne selv var ude for Ulykker af et Omfang, der vilde have knuget mangt et Folk til Jorden.

Khatissian talte om det armeniske Spørgsmaal fra den sørgelige Dag, den 2. December 1920, da han var med at undertegne Freden med Tyrkerne og afstaa de Distrikter omkring Kars, der nu er affolkede — den armeniske Befolkning flygtede skyndsomst til Armenien — akkurat som de armeniske Vilayeter.

„Man har,“ fortsatte *Khatissian* „hidtil kun budt os *Ord* og atter *Ord*. Nansens Plan er Begyndelsen til *Handling*. Vi akcepterer den med Glæde.“

Paa Grækernes Vegne takkede Udenrigsminister *Rentis'* Repræsentant, *Hr. Maklas*, i en elegant og charmerende Tale. For 100 Aar siden var Grækenlands Stilling omtrent som Armeniens nu, sluttede han, Oprejsningens Dag kommer for Armenien som den kom for Grækenland.

Ogsaa Armeniernes gode Ven, den belgiske Delegerede *Brouckère*, Italieneren *Ciraolo*, *Dr. Mandelstam* og Folkeforbunds-Forsamlingens Leder *Dandurand* talte.

Stærkest af alt virkede dog *Albert Thomas'* Ord. De virkede som et Festfyrværkeri af sprudlende Intelligens. Snart talte han bidende ondt om Magternes daarlige Samvittighed i den armeniske Sag, snart kraftfuldt og logisk-politisk om de bedste Veje for at naa en Løsning i hvert Fald paa det foreliggende Udsnit af Sagen. Det Frø, der nu forhaabentlig skal saas i Asien, vil en Dag bære Frugt til Gavn for Armenien og Armenierne.

Thomas Ord var af den største Betydning. Det internationale Arbejdsbureau skal være med at gennemføre Kolonisationen, og de franske Politikere spiller for Øjeblikket Hovedrollen i Genève.

Mødet paa Bergues var ikke spildt. Der blev ikke alene talt, der blev ogsaa den Aften knyttet nye personlige Baand mellem Armeniens og Armenier-Vennernes Repræsentanter og ledende Politikere fra en Række Lande.

H. F. U.

Bogen om Armenien.

En af de allerførste Dage udkommer Hr. Åge Meyer Benedictsens Bog om Armenien. Dermed vil Skandinavien faa en virkelig Haandbog i Armeniens Historie, et monumentalt Værk, som vil være af den allerstørste Betydning for Arbejdet for Armeniernes Sag.

Bogen bliver paa 325 Sider med 80 Illustrationer og et udmærket Kort. Udstyrelsen bliver helt igennem 1. Klasses!

„Armeniervennens“s Redaktion gaar ud fra, at en Mængde af vore Venner og Medarbejdere Landet over og andre interesserede i Skandinavien straks vil sikre sig et Eksemplar af Bogen, der vil kunne faas for 6 Kr. 50 Øre eller ca. Halvdelen af, hvad et Værk af det Omfang normalt koster i Boghandelen. x.

Indgaaede Bidrag.

(Beløbene er angivne i Kroner).

August 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

Ved Frøken Henni Forchammer: a) Martin Nelson, Minneapolis 5 Doll. = 21,65. b) Eget Bidrag 10 Doll. = 43,30. Lærerinde L. Jakobsen, Læborg Skole, Vejen, 100. Emilie Madsen, 6. X i H., 20. Marie Poulsen, Ryslinge, 100. Langballe, Junget, Roslev, 20. Th. Holme, Melby, 40. Agathe Brandt, Aunede, 12,35.

Ialt Kr. 363,30.

B. Solgte Postkort.

Ved Frøken Henni Forchammer, 50.

Ialt Kr. 50.

September 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

Pens. Lærer Peder Jakobsen, Holsteinsgade 18, Odder, 20. Güntelberg, Engtoftevej 6, 10, Sygeplejerske Frk. Rohde Fedder, Hjørring, 10. Pastorinde A. Boas, Nyord, Stege: Bortlodning af et Sengetæppe, 20. Ved Pastor M. Knudsen, Gadbjerg: Indsamlet i Gadbjerg, 20. Frøken A. Bøgelund, Slangerup, 20. G., 50. Ved Spr. Witt-Hansen, Malt: Høstoffer i Malt og Tolding Kirker, 50. Ved Frk. Elisabeth Andersen, Aarhus: Kontingent fra Aarhuskredsen for 1925, 450. Fru Marie Frederiksen, K. Helsing: a) Mærkesalg, 30. b) Eget Bidrag, 3. Ved Spr. Martin Hansen, Visby: Andel i Høstoffer i Visby Kirke, 18. Ved Spr. A. P. Skouborg, Tolstrup, Brønderslev: Andel i Høstoffer i Tolstrup—Stenum—Ø. Hjermit-slev, 22. Ved Fru M. Anholm, Hellerup: Mærkesalg, 5,10. Indkommet ved „Kristeligt Dagblad“, 37,18. Indkommet ved „De Ferslew-ske Blade“, 10. Ved Frk. A. E. Mathiesen,

Hellerup, 15. Ved Th. A. Malthé, Thyborøn: Mærkesalg, 27.

Ialt Kr. 817,28.

B. Solgte Haandarbejder.

Ved Frøken Elisabeth Andersen, Aarhus: Solgte Haandarbejder ved: Pastor Møller, Hatting, 60. Fru Pastorinde I. Nyegaard, Laurbjerg, 152. Fru Henrica Nielsen, Saks-købing, 310,95. Fru Dr. Andersen, Lemvig, 114. Frk. Sunddahl, Køge, 147,50. Fru C. Larsen, Regensen, Sorø, 17. Frk. H. Forchammer, 100. Fru M. Albretsen, Ringe, 285,25. Frk. Signe Veel Jeppe, 200. Komtesse Danneberg-Samsøe 254,50. Fru M. Albretsen, Ringe, 400. Solgt fra Depotet, 550.

Ialt Kr. 2,591,20.

Bidrag modtages fremdeles med Tak.

Prokurist **Johs. Malmstrøm,**

Kasserer,

Slotsholmsgade 16, København K.

Telefon C. 10948.

Bidrag kan ogsaa indbetales paa Konto:

Postgiro 2954.

De danske Armeniervenner,
Holbergsgade 4, København K.

Noter.

Paa Grund af den *overvældende Mængde aktuelt* Stof har vi til vor Beklagelse denne Gang maattet lade Feuilletonen — »*Misak*« — udgaa. * *

Armeniervenerne i Ballerup. Paa Fru Skoleinspektør *Nyholms* Initiativ er der den 9. Oktbr. stiftet en Lokal-Forening under „De danske Armeniervenner“ og med Navnet: „Armeniervenerne i Ballerup og Omegn“. Bestyrelsen bestaar af Fru *Nyholm* (Formand), Translatør *Hammerich* og Snedkermester *Michelsen* fra Ballerup, Frk. *Karen Jensen* (Pederstrup) og Fru Lærer *Munch* (Maaløv).

Ved Foreningens første Møde, Søndag den 18. Oktbr., skal Overretssagfører *H. F. Ulrichsen* tale om Armenier-Spørgsmaalet. Mødet afholdes Hotel Ballerup Kro Kl. 8.

Vor Sekretær, Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, der af Pastor *Krafft Bonnard* var indbudt til at besøge de svejtsiske Armeniervenner, opholdt sig 16.—22. September — under Folkeforbunds-Forsamlingen — i Genève og fulgte Diskussionen i 5. Kommission om Nansen-Planen.

Pastor *Krafft Bonnard*, der viste Hr. Ulrichsen overmaade megen Gæstfrihed, arrangerede under Besøget en Udflugt til den armeniske Skole i *Begnins*, omtrent midtvejs mellem Genève og Lausanne. Alle Deltagerne i Udflugten — deriblandt de tre armeniske Repræsentanter i Genève — var overmaade begejstrede for det svejtsiske Barmhjertighedsværk, der har sin ganske særlige Betydning, fordi man opdrager Armenier-Børnene til at tænke som Armeniere, giver dem en armenisk Kultur. Børnene fra *Begnins* vil sikkert en Gang i Fremtiden blive Pionerer i det nationale armeniske Oplysningsarbejde.

I selve Genève besøgte de armeniske Repræsentanter og Hr. Ulrichsen en Aften „Foyeren“, hvor de unge Armeniere, der besøger Genèves Skoler og Lærestalter, har deres udmærkede Hjem.

Gæsterne spiste til Aften sammen med de unge Mennesker. Bagefter talte alle Armeniernes Fader, Hr. *Krafft Bonnard*, Skolens unge sympatiske armeniske Leder, de to armeniske Politikere *Khatissian* og *Pachalian*, der fortalte om Armenier-Spørgsmalets øjeblikkelige Stilling, og Overretssagfører Ulrichsen.

* *

Frk. *Karen Jeppe* tog fra Genève lige til København, hvor hun deltog i et Møde med nogle af Komitéens Medlemmer og saa rejste videre til Sverige for der at slaa til Lyd for sin Sag.

Inden Tilbagerejsen kommer saa Agitationsarbejdet her i Danmark. Frk. *Jeppe* hører ikke til de Mennesker, der skaaner sig.

* *

Fra de svejtsiske Armeniervenner har Redaktionen modtaget en smuk lille Brochure, i hvilken Pastor *Krafft Bonnard* aflægger Beretning om Skolen i *Begnins* og Elev-Foyeren i *Genève*.

Beretningen, der indledes med nogle Ord af Direktøren for Rousseau-Instituttet. Professor *Pierre Bovet* fra Genève, giver detaillert Besked om det daglige Arbejde i de to Virksomheder, som er sammenfattede under Navnet: „Den armeniske Skole“. En hel Række fortrinlige Illustrationer giver et udmærket Indblik i de Forhold, hvorunder Armeniens Børn lever og arbejder ved *Lemaner-Søens* Bred.

* *

I den *armeniske Kirke* er der for Tiden en stor Bevægelse for en Modernisering af Ritualerne, Opgivelse af Cølibatet og det gammel-armeniske Sprogs Erstatning af det ny-armeniske.

Katholikos har samtidig faaet en Repræsentant i de europæiske Lande, Biskop *Grigoris Balakian*.

* *

I »*Nationaltidende*« for den 18. Septbr. har vor Redaktør skrevet en længere instruktiv Artikel om det armeniske Spørgsmaal og særlig om den Nansenske Plan.

* *

I den ene By efter den anden fremkommer der nu *armeniske Aviser*. I Boston trykkes „*Hairenik*“, i Paris „*Abaga*“, i Kairo „*Houssaber*“, i Athen „*Nor Or*“ og i Beyrouth „*Nor Punik*“.

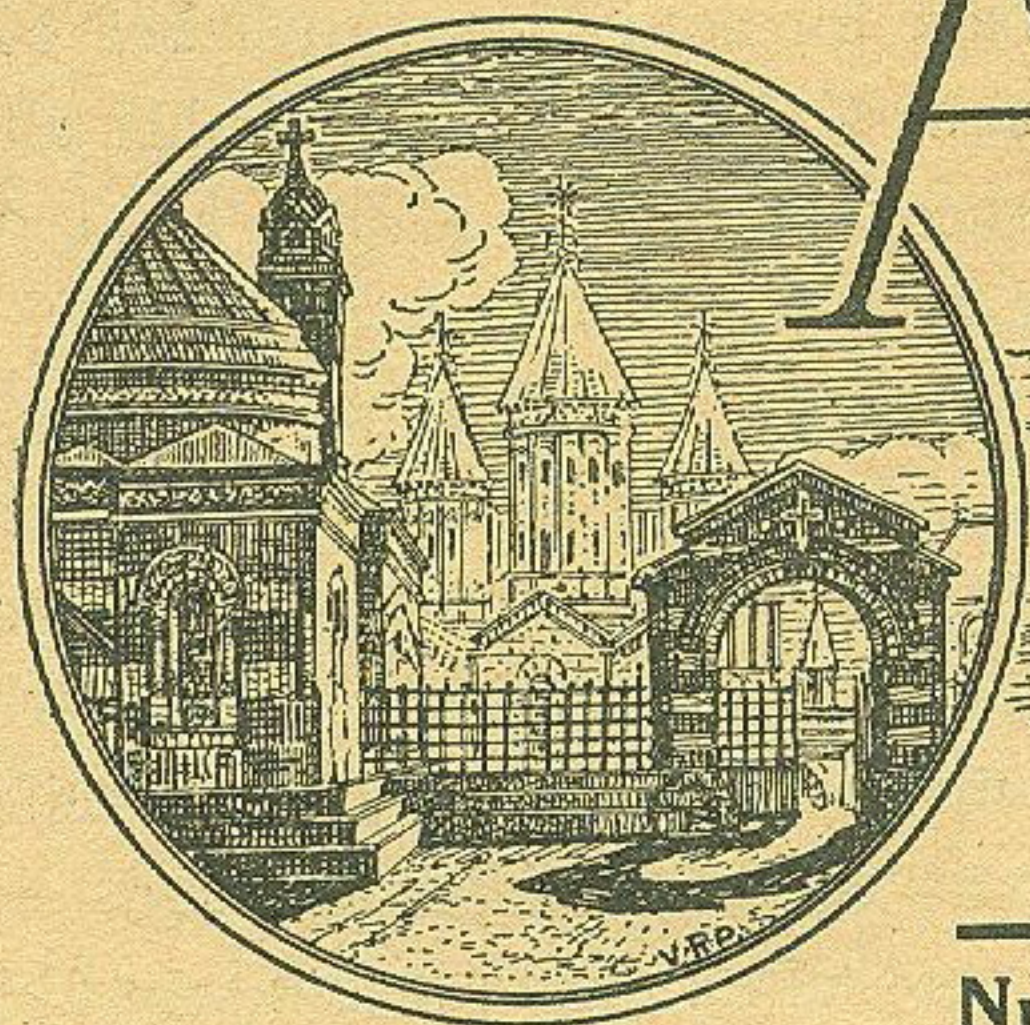
* *

Vi minder om, at vor *Postgiro-Konto* har Nr. 2954.

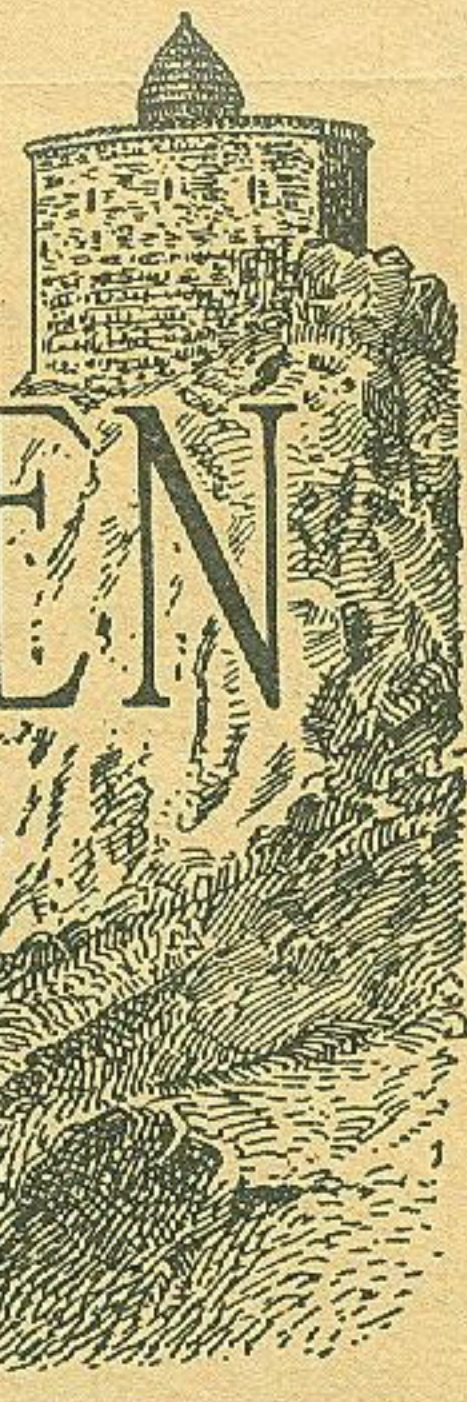
Betaling for Bladet sker derfor billigst og nemmest ved Indbetaling til denne Konto.

Udgivet af „De danske Armeniervenner“ under Redaktion af Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, Boldhusgade 6, København K., Tlf. C. 13602.

Trykt i Carl Bryrups Bogtrykkeri, Kblivn. K.

ARMENIERVENNEN

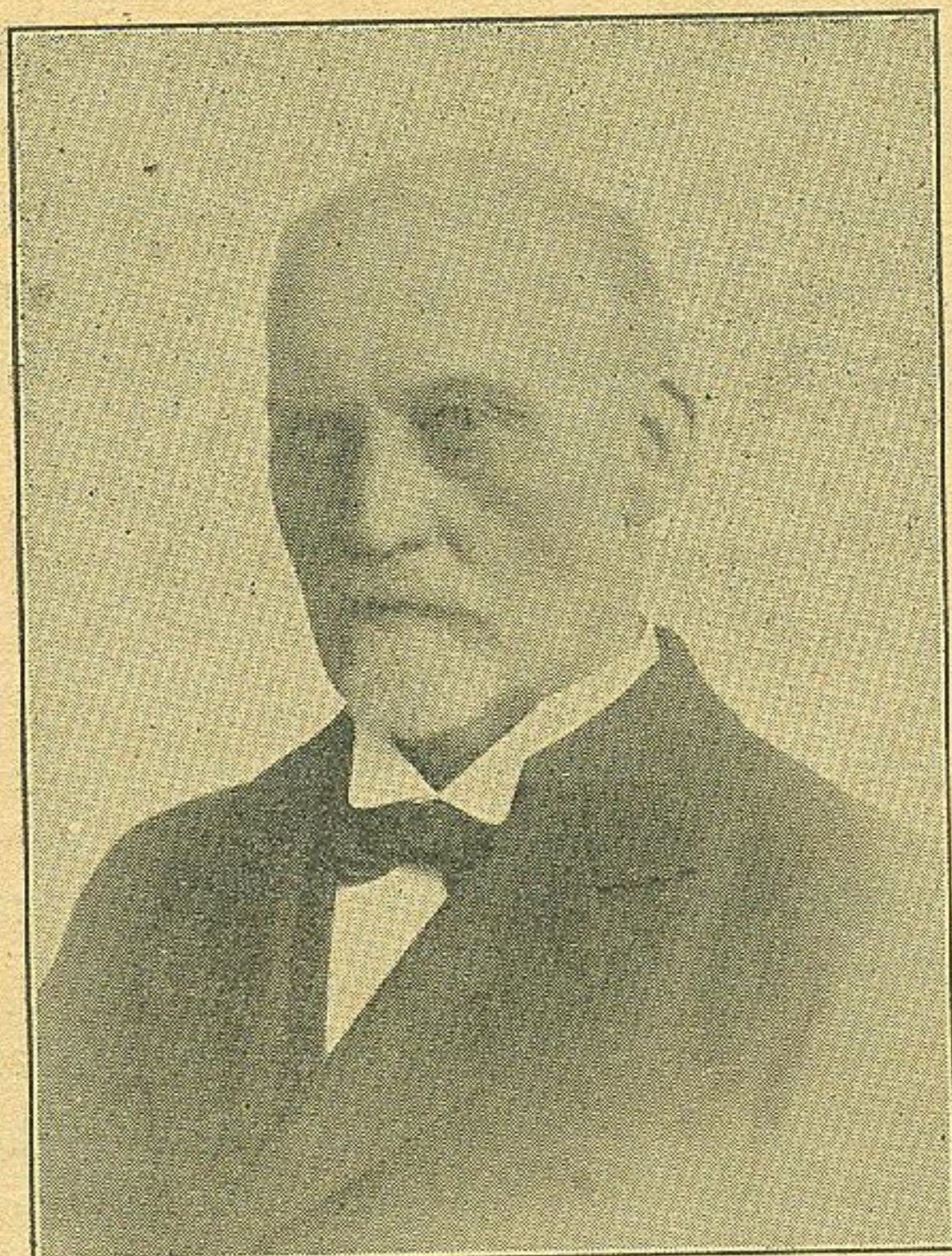
Nr. 11-12

Novbr.-Decbr. 1925

5. Aarg.

Grosserer V. Bockelund.

Død den 30. 10. 1925.

„De danske Armeniervenner“'s mangeaarige Styrelsesmedlem, Grosserer V. Bockelund, afgik Fredag den 30. Oktober ved Døden.

Bockelund var Typen paa den gode Borger, den ansete Københavner. Ikke for intet havde han, som var gift med en Datter af Carl Ploug, til Huse i en af de smukke Patricierejendomme i den gamle By — den Plougske Ejendom paa Højbroplads. I hans store Stuer med den enestaaende Udsigt over Kanalerne og Slotspladsen samledes Armeniervennernes Styrelse Gang paa Gang til Møde, og lige til det sidste bevarede den gamle Købmand Interessen for vort Arbejde.

Bockelund var med i vor Kreds fra den første Dag. Han var blandt dem, der i 1896 opfordrede Danske til at lindre Nøden efter Armenier-Massakrerne, og i 1902, da Komitéen „De danske Armeniervenner“

dannedes, blev han et af dens mest energiske Medlemmer, igennem en Aarrække Kasserer og Leder af Indsamlingerne. Først for et Par Aar siden maatte han af Helbredshensyn overgive Kassererhvervet til Prokurist Malmstrøm, men han mødte stadig op i vor Kreds og lyttede til hvad der foregik.

Vort gamle Styrelsesmedlem var

pligttopfyldende til det yderste, retlinet og omhyggelig, nobel i sin Færd. Han var en af dem, der ikke havde og ikke kunde have Fjender.

Indenfor „De danske Armeniervenner“ vil man altid mindes Grosserer Bockelund, hans elskværdige Hjælp-somhed og hans uegenyttige Arbejde.

H. F. U.

Vor Bazar.

I K. F. U. K. den 6. og 7. November.

De danske Armeniervenner skal atter have Bazar — eller, som det hellere maa kaldes, Udstilling og Udsalg af armeniske Genstande.

I mine Stuer hober de dejlige armeniske Haandarbejder sig op, som *Fredag den 6. og Lørdag den 7. November* skal forhandles i K. F. U. K.'s store Sal. Jeg synes, at de for hver Gang bliver skønnere og mere kunstfærdige.

Og noget underligt er der ved disse Broderier. Det er, som man blev synsk af at røre ved dem. De nænsomme, spinkle Hænder, som har forarbejdet dem, de sorte Øjne, som har hvilet paa dem, dukker op for Tanken — hele Skikkelsen tilsidst. Kvinde efter Kvinde staar frem — den Skare, som samles derovre i Aleppos Syskole under Digiar Haromes Vejledning og Frk. Jenny Jensens Omsorg. Ak, de Kvinder er jo blæst sammen som af Alverdens vilde Vinde — fra øde Ørkenveje og Klippehuler, fra Trældom i Araberlejlre og tyrkiske Haremer — men, Gud være lovet, til frie og mere betryggende For-

hold, til Arbejde for Livets Ophold under bedre Vilkaar end de før har kendt.

Jeg tænker mig, at som de sidder bøjede over Arbejdet, bliver ogsaa de synske. Mon ikke Hjemlandets Blomsterenge dukker op for dem, tavlede som med Guld og Mosaik — saadan som de er at se, naar den hvide Vinter er omme, og Foraaret bryder frem af den solvarmede Grund med røde Tulipaner, violblaa Anemoner, Krokus, Perlehyazinter og Liljer. . . . Mon det ikke er den, de ser for sig, medens de vævre Fingre drager Naalen med den brogede Silke ud og ind — Blomsterengene, som bredte sig om den kendte Landsby, om Hjemmet, hvor deres Barndom randt mellem de Kære, hvis Ben nu hidner over øde Marker eller er rullede bort med Eufrats Bølger. . . ?

Jeg synes, der er som en Drøm om Landet, de elsker og er skilt fra, Landet, der er lukket for sine egne Børn og nedtrampet af Voldsmænd, over alle de Broderier. Blomsterne fra Armeniens Enge gløder og ranker

sig om de skønne Silkekjoler, om Sjaler, der er florlette som Engens Taager, om Puder og Smaatæpper! Helst beholdt jeg Drømmen med de Haandarbejder, den er knyttet til, for mig selv; man skilles nødig fra dem, thi man kan ikke se sig mæt paa dem. Men da det blev for egenkærligt, siger jeg til saa mange som muligt: „Kom og glæd Jer over dem med mig! Saa kan I ikke modstaa at købe lidt af dem.“ Vi har til smaa og større Priser — og de større er smaa i Forhold til Arbejdets Værdi. Jeg kendte en lille Pige, som legede Købmand; hun sagde om en af sine Varer: „Den koster egentlig 10 Øre, men du maa faa den for hundrede Kroner!“ Vi gør omvendt: Ting, som har hundrede Kroners Værdi, kan vi byde, om ikke for ti Øre, saa dog for en meget lavere Pris, end man ellers i Europa vilde give for dem.

Begge Dage vilde Frøken *Jeppe* tale, og nye Lysbilleder fra Armenien og fra hendes Gerning vil blive forevist, — ogsaa anden god Underholdning bydes. Det fuldstændige Program vil blive offentliggjort i Dagspressen. De af vore Venner, som bor nær København, beder vi gøre sig selv

den Glæde at besøge vor Bazar. Vi er sikre paa, at de ikke vil komme til at fortryde det.

At man derved i det smaa arbejder med paa en stor Sag og rækker de prøvede Kvinder derovre en hjælpende Haand, bliver vel ikke det *mindste* Udbytte af Besøget.

Ingeborg Maria Sick.

Armenierdagen.

Hvormeget er der indkommet?

Som det fremgaar af Bidragslisten her i Bladet, er der i Oktober Maaned i Aar indkommet

Kr. 3457,95,

medens der i den tilsvarende Maaned i Fjor indkom næsten det dobbelte, nemlig Kr. 6795,13.

Vi bringer alle de Medarbejdere, nye og gamle, som i Aar har virket for vor Sag, en hjertelig Tak for den Indsats, de har ydet, og anmoder indtrængende alle de Medarbejdere, som vi endnu intet har hørt fra, om

i Løbet af November at gøre deres til, at Armenierdagens endelige Resultat for i Aar ikke skal komme til at staa tilbage for det i Fjor. November 1924 bragte Kr. 8405,54 og skulde altsaa gerne bringe 11—12,000 Kr. i Aar, for at dette Maal kan naaes.

Man kan vist ikke se bort fra, at det i Aar gennemgaaende er vanskeligere at samle ind, men til Gengæld er der siden sidste Armenierdag kommen saa mange nye Medarbejdere til, at et fælles Allemandstag burde kunne skaffe lige saa meget som i Fjor.

Nu da Frk. Jenny Jensen er kommen til, og vi staar med et voksende Budget, maa vore Venners Gaver nødig formindskes, saadan som det uvægerligt vil ske, hvis en Del af vore Medarbejdere tænker, at i Aar kan de vist godt helt undlade at foretage sig noget.

Styrelsen venter af hver eneste Medarbejder, at han vil gøre sit, og at vi alle maa kende noget af Glæden ved at løfte i Flok, saadan at vor Sag ogsaa fremtidig maa faa de Midler, Arbejdet har behov.

Johs. Malmstrøm.

Misak.

Et Livsbillede fra Armenien.

(Fortsat).

Af Karen Jeppe.

Saa begyndte det at gaa op for ham, at han laa i sin Seng. Æslerne forsvandt, men Klokken, den var der rigtignok, og den ringlede lige ved hans Hovedgærde. Det var Ohannes Effendis lille Datter, der svang den, og alle Drengene sad ret op i Sengene og morede sig.

Det var en fornøjelig Opvaagnen, og under megen Latter kom Drengene op af Sengene og ned til Morgentoilette. I Børnehjemmet skulde man nemlig ubetinget vaskes hver Morgen, ikke blot om Næsen, men ogsaa paa Hals og Arme.

Det var Børnene ikke vante til; for det brugte man ikke saadan i Hjemmene. Man var nok renlig, for saa vidt som man gik i Bad en Gang om Ugen. Naar man saa oven i Kø-

bet fik en Sjat Vand i Ansigtet og tørrede sig lidt om Næsen om Morgenen, saa havde man opfyldt alle Renlighedens Krav.

Drengene fandt imidlertid snart, at Morgenvasken var morsom, hvorimod Pigerne let var tilbøjelige til at tro, at man fik daarlige Øjne og megen anden Sygdom, naar man vaskede og redte sig hver Dag.

Deres kvindelige Paarørende i Byen bestyrkede dem da ogsaa ved enhver Lejlighed kraftigt i den Forestilling, at alle disse „à la franca*)“ Indretninger egentlig var en Ulykke for Samfundet.

Inden for Børnehjemmet var Protester eller Tilslutning for saa vidt

*) europæiske.

uden Betydning, der fulgte man ganske simpelt Reglementet.

Dette Reglement foreskrev da ogsaa, at en halv Time efter den første Klokke gik det løs med Ringningen igen. Denne Gang gjalt det Morgenandagten, der i enhver Henseende var ligesom den om Aftenen.

Knapt var man ude i Gaarden, saa kom den Klokke, der var mest attraaet af alle, og som villigst blev fulgt. Den sagde „Til Bords“.

Paa Bordet stod der ogsaa en Klokke ved Siden af Ohannes Effendis Plads, og den kom i Gang før Drengene satte sig, før Bordbønnen, før de begyndte at spise, og førend de stod op fra Bordet. Det hele gik efter en Snor.

Drengene maatte skynde sig med Opvasken; for snart ringede det igen. De stillede sig i Orden langs med Muren, og mens de nu stod stille der, kunde de høre, hvordan hele Luften var fuldt af Klokkeringlen.

De lærte snart at skelne de forskellige Smaaklokker paa Lyden. Det var

Bogen om Armenien.

Åge Meyer Benedictsens: Armenien. Et Folks Liv og Kamp gennem to Aartusinder. Med Kort og Billeder. Udgivet af De danske Armeniervenner. I Kommission hos C. E. C. Gad. København 1925. Pris Kr. 6,50 (325 Sider).

Vor Bog om Armenien er kommet. Vægtig og smagfuld med originale Illustrationer ligger den i Boghandlervinduerne til den næsten meningsløst billige Pris, der gør, at den kan blive enhver armenien-interesseret Skandinavs Eje.

Stort har Forfatterens Arbejde været. Med Støtte fra den armeniske Delegation i Paris, Digteren Tjobanian, den tyske Armenierven Dr. Lepsius og for en Del paa Grundlag af Værker som Morgans „Histoire du Peuple Arménien“ og Mandelstams „La Société des Nations et les Puissances devant le Problème Arménien“ har Åge Meyer Benedictsens løst den Opgave at give den skandinaviske Læseverden en indgaaende og klar Skildring af det armeniske Folks politiske, religiøse, kulturelle, litterære og sociale Historie — dets Liv og Kamp i

Blomstringstiden som i Nedgangens mørke Aar.

Naar Værket er lykkedes og lykkes saa godt, skyldes det i første Række Forfatterens Kærlighed til Emnet, hans mangeaarige indgaaende Kendskab til Armenien og Armenierne. Ikke for intet har han rejst gennem den armeniske Højslette, ikke for intet kender han armenisk Sprog og Litteratur og er han Ven med en Række af Armeniens bedste Mænd. Bogen er derfor ikke alene et historisk Dokument, den er tillige et Selvoplevelsens Vidnesbyrd, og dens Indhold virker som en flammende Appel til den Verden, der uden at røre sig har været Vidne til, at næsten et helt Folk blev slagtet som Kvæg.

Ulykker og Grusomheder, bristede Haab, Død og Elendighed gaar igen paa de fleste af Armenien-Bogens 325

Sider. Som Forfatteren skriver i sin Indledning:

„Armenien er blevet et velkendt Navn, baaret paa Smertens brede Vinger, ophidsende og trættende for de magthavende, kaldende og krævende for de følsomme. Armenien er blevet et skærende Skrig om at vise Barmhertighed. Det bør være noget andet og mere: Et bydende Raab om at øve Retfærdighed.“

Åge Meyer Benedictsens Bog giver Armeniens Historie fra de ældste Tider. Klart og logisk begynder han med at vise, hvorfor Landets Historie blev saa mættet med Blod. Landet, hvor „Arkens Due fløj“, er som den store Stenport mellem Forasien og Europa. Den uophørlige Kamp mellem to Verdensdeles Livsvilje er rullet hen over Landet gennem mere end to Tusinde Aar. Fra Xerxes Hærtog mod Hellas til de sidste Aartiers Krige mellem Rusland og Tyrkiet, fra Balkankongernes og Romernes Krige til Korstogtidens blodige Bulder har Armenien maattet bære Ar af Krigens Rædsler. Gennem Armenien vältede Østens Barbartog frem mod Vest — Hunner og Beduiner, Seldjuker, Tataarer og Osmanner.

Hrumians Drengemus, og den var fra et af Pigejæmmene, nu ringede Miss Shattucks Klokke. Hun havde selv beholdt 100 Drengemus, saa hun havde ogsaa Børnehjem.

Lyden af de mange Børnestemmer, der før havde fyldt hele Gaden, forstummede nu, og saa hørte de en anden Klang. Det var Klokkerne fra den store gregorianske Kirke, der begyndte at lyde og forkynde alle Skolebørn i Armenierkvarteret, at nu var det paa Tiden at komme.

De havde ikke Ure rundt om i Hjemmene. De saa paa Solen, hvad Tid paa Dagen det var, og ellers lyttede de for Resten til den store Klokke, der nu og da lod høre fra sig.

Men Armenierne blev bedrøvede, naar de nu hørte den, den var ligesom Symbolet paa deres egen Tilstand.

Før Massakrerne havde det været en mageløs Klokke, den havde haft saa fuld og ren en Stemme, der ligesom kunde give Udtryk for alle Menneskenes Følelser, og den bragte

dem Bud om, at de var et Samfund, hvor den enkelte kunde finde Trøst og Støtte, naar han trængte til det.

Kirken var jo saa meget for Armenierne, ikke blot deres religiøse Liv, men ogsaa hele deres Folkeliv samlede sig om den. Og Klokkerne bragte Bud om det altsammen.

Men saa var Ulykken kommet, og som den havde ramt hele det armeniske Samfund, saaledes havde ogsaa Klokkerne faaet sin Del. Den havde slaaet en Revne ved Branden, og nu var dens Stemme brusten.

Men den gav ikke op alligevel. Den blev ved med at tale med sin stakkels, brudte Stemme, og de, der hørte bedst efter, de forstod, hvad den sagde.

„Vel, vi er brudte, men vi lever endnu, og vi har en Herre, der ikke knuser det knækkede Rør. Lad os ikke opgive Haabet“.

Og der var flere og flere, der begyndte at høre efter det, Klokkerne sagde. Først flød Taarerne stærkere ved dens brudte Stemme, men efter-

som de tydeligere forstod dens Mening, løftede de Hovederne og tog fat paa Genrejsningsarbejdet med større Energi og Fortrøstning. Snart mærkede ogsaa deres Fjender, at de ikke var døde, men at de beredte sig til igen at optage Kampen for Tilværelsen.

I Dag var der noget forventningsfuldt i Klokkerens Stemme. Det var som om den havde noget at takke for og bævede af Glæde. Og denne Stemning smittede alle de Armeniere, der boede oppe i den øverste Del af Kvarteret, saa de kom ud og stod i Gadedørene eller steg op paa Tagene for at se til. I Dag var det jo, at alle Børnehjemsbørnene for første Gang skulde gaa i Skole.

Vel var disse Børnehjem en sørgelig Mindelse for dem om den Ulykke, der havde ramt dem; men de var tillige deres Fremtidshaab. Disse Børn, der blev saa omhyggelig opdragte af deres fremmede Velgørere, de skulde engang

Ja, hvad skulde de? Ingen kunde

Med malende Detailler, men uden at glemme de store, ledende Linier, fører Forfatteren os gennem Oldtid og Middelalder til Folkets Dvale- og Slavetid under Islams Herredømme. Med nøjagtig Klarhed samler han til sidst alle Kendsgerningerne om Armeniernes Historie fra 90'ernes Massakrer lige op til de allersidste Dage.

Ikke mindst dette Afsnit af Bogen er interessant. Her har der hidtil ikke været en samlet Fremstilling. Forfatteren har saa godt som staaet paa bar Bund. For det sidste Aartis Vedkommende er Bogens Skildring ikke alene Hovedværket her i Skandinavien, men et historisk Arbejde af den allerstørste Betydning. Før eller senere vil Kravet blive stillet om en Oversættelse til et af de Sprog, der vil gøre Armenier-Folkets nyeste Historie tilgængelig ogsaa for Udlandets interesserede.

Oldtid og Middelalder behandles i Bogens første Del — under Kapitler med Titler, som klart og tydeligt samler de forskellige Faser. I 2den Del kommer „De mørke Aarhundreder“: Armenien under Islams Aag, Forsøg paa Frigørelse, Livet i det underkuede Armenien, De armeniske

Kolonier, Den indre Rejsning i det armeniske Folk og Armenien og Europa 1878—1896. Saa følger til sidst Abdul-Hamids Massakrer, Armenien og Tyrkiet 1896—1914, Armenien og Verdenskrigen 1914—1918 og endelig Armenien efter Verdenskrigen.

Emnet gør, at Bogen om Armenien er blevet alvorlig, ja paa sine Steder mørk. Kedelig er den ikke. Den er netop tilpas stor til, at den kan faa saa mange Smaatræk, saa mange malende Enkeltheder med, at den aldrig bliver trættende. Bitter er den, med Rette, overfor det Europa, der svigtede sin Forpost i Asien. Bitter mod de Politikere, der i Lausanne viljøløst gav sig de tyrkiske Nationalister i Vold. Bitter mod den Politik, der førte til den store Folkebytning. Med den, skriver Forfatteren, sluttede foreløbig Hellas Kamp mod Asien. Det var Tyrkiets første Sejr over Europa siden det 16. Aarhundrede.

Under og efter Verdenskrigen er det under Europas Ligegyldighed og derfor ogsaa deres Medskyld lykkedes Tyrkerne at virkeliggøre den „Stortanke“, Sultan Selim i det 16. Aarhundrede gøs tilbage fra at virkeliggøre — alle kristnes Udjagelse eller

Død i det tyrkiske Rige.

Selve den historiske Fremstilling slutter med at konstatere denne Kendsgerning og med et dybt Suk vise Verden, hvorledes den mørkeste Middelalder nu ruger over de myrdedes Grave og de levendes Arv. I en Efter-skrift gives der Læseren ligesom et Glimt af Haab om en bedre Fremtid. „Selv i den dybeste Elendighed, i Flygtningelejren er Armenierne virksomme for Genoprettelsen. Uden dump Mismod, blot med denne stille Iver for at faa et taaleligt Liv frem paa de smuldrende Ruiner, samler de sig om Resterne af den oprevne Slægt og gror op ad i det lille, ringe Hjem.“

„De danske Armeniervenner“ har al Grund til at være stolte over det Værk, der bærer deres Navn. I hvert Fald for saa vidt angaar det Afsnit, der omhandler Armenierne under Verdenskrigen, er jeg tilstrækkeligt orienteret til at kunne give den mest omfattende Garanti for Værkets redelige og fuldstændige Karakter. De udførte Billeder, den omfattende Litteraturfortegnelse, det udmærkede Navne-register og det vedføjede Kort over de armeniske Egne forhøjer yderligere Bogens Værdi.

vel have udtrykt i Ord, hvad det egentlig var, Folket ventede af dem; men derfor var Forventningen lige stor.

Nu var Ohannes Effendis Dreng færdige. Han stillede sig selv i Spidsen for dem, og saa drog de af med Undtagelse af de smaa, der blev hjemme hos Kvinderne.

Da de kom ud paa Gaden, saa de Hrumians Dreng svinge ud af Porten lidt længere fremme. Miss Shattucks Port var synlig henne ved den anden Ende af Gaden. Jo, der kom ganske rigtig hendes Dreng. Nu kom de forbi et af Pigebørnehjemmene. Lige inden for den aabne Dør stod Husfaderen og bag ved ham alle Pigerne med de store, lyse Sjaler over Hovederne. Knap var Drengene dragne forbi, førend de satte sig i Bevægelse og sluttede sig til.

Alle var de saa pæne og rene, og nu skulde de i Skole og blive til dygtige Mennesker, der nok skulde vise Tyrkerne, hvad det vil sige at være Armeniere. Ja, det var en Fest,

en af de Dage i Livet, man aldrig glemmer. Lykkelige Børn, der turde gaa med i de Rækker. De følte sig i Øjeblikket selv som Skæbnens udvalgte.

Og de andre Børn, der stod i Gadedørene eller sad paa de flade Tage, de saa efter dem med lysende Øjne. Der var ikke faa af dem, der bagefter bestormede deres Mødre om Tilladelse til at komme i Børnehjem.

VI KAPITEL.

Det andet Tempel.

Urfas Armeniere havde haft Skoler før Massakrerne.

De aandelige Strømninger fra Vesten var ad mange Veje sivede ud til dem, og de førte blandt meget andet ogsaa det med sig, at de begyndte at faa Øje for deres Børn som selvstændige Personligheder. Der dæmrede i deres Bevidsthed noget om, at Børnene ikke var til udelukkende for Forældrenes Skyld, for at forsørge dem i deres Alderdom og

for at bevare Slægten, men at de selv havde et Ansvar overfor Børnene. Vel var det endnu kun dunkle Anelser, men i Forbindelse med Armeniernes stærke Trang til at lære noget havde det dog ført til, at de begyndte at synes, at Børnene skulde i Skole.

Den frygtelige Katastrofe havde jo slaaet det Hele i Stykker; der maatte grundlægges et nyt Skolevæsen. Men Befolkningen var foreløbig ganske ude af Stand til selv at bestride Omkostningerne ved det.

Saa lagde Amerikanerne Skuldre til, og der blev aabnet en Skole i Lokalerne omkring den „store“ Kirke. Henimod den var det, Børnene fra alle Børnehjemmene rettede deres Skridt.

Misak havde ikke været derinde siden den frygtelige Ulykke; Branden havde været saa uhyggelig og rædselsfuld, at han ikke havde vovet sig hen i Nærheden af Stedet; men nu gik han altsaa igen ind igennem den Port, hvorm ligesom hele hans Livshistorie drejede sig.

I Form som i Indhold er Bogen da ulastelig, en Pryd for Boghylden, uundværlig for ethvert Folkebibliotek, for enhver Armenierven, uudtømmelig i sine Oplysningers Fylde. Man læser gerne Bogen om Armenien to Gange, man slaar op i den, naar man har Brug for en Oplysning. Hver Gang glæder man sig over dens kraftfulde Sprog og dens værdige Udstyrelse (ogsaa Bogtrykker Bryrup fortjener al Ros for den Maade, hvorpaa han har skilt sig fra sit Hverv). Det er kun en Bagatel, at der efter mit Skøn nu og da paa en lidt tilfældig Maade er indskudt korte Petit-Bemærkninger, som efter deres Karakter og Længde meget vel kunde have været trykt med Tekstens almindelige Typer.

„De danske Armeniervenner“ bringer Åge Meyer Benedictsen den bedste Tak for hans Værk. Det er nu vort Haab, at Bogen vil finde saamange Købere, at Udgifterne ved dens Fremstilling bliver dækkede. Bogen saavel som Forfatteren fortjener det i fuldeste Maal!

H. F. U.

Tyrkerne og de Kristne.

Nye Vanskeligheder i Mosul-Sagen.

Paa Foranledning af Folkeforbundet blev der til Mesopotamien udsendt en Kommission under Ledelse af den estniske General Laidoner, der for nogle Dage siden er naaet til Mosul. Kommissionen, der foruden Laidoner bestaar af den spanske Oberst Ortega og den czekiske Oberts Jac, har til Hovedopgave at tilsende Folkeforbundsraadet Rapport, saasnart England eller Tyrkiet paastaar, at Modparten har krænket status quo i det omstridte Omraade.

Man haaber i Genève, at Kommissionens Nærværelse vil have tilstrækkelig præventiv Virkning, saa at der ikke forefalder nye Grænsekonflikter inden Folkeforbundsraadets endelige Afgørelse foreligger.

Desværre har den tyrkiske Regering stadig ikke givet sit Samtykke til, at Kommissionen, om fornødent, ogsaa kan indlede Undersøgelser paa det Nord for den saakaldte Bryssel-Linie

liggende Omraade, der nu er i Tyrkiets Hænder. Den tyrkiske Regering frygter som bekendt, at Folkeforbundscommissionen i saa Fald ogsaa kunde falde paa at beskæftige sig med de assyriske Kristnes Klager over den Behandling, Tyrkerne lader dem blive til Del. Tyrkiet nægter, at dette Spørgsmaal har noget med Mosul-Spørgsmaalet at gøre, da de assyriske Kristne bor paa et efter tyrkisk Opfattelse uomstridt Omraade. Det er imidlertid ikke klart, hvorfor Tyrkerne ikke samtidig med, at dette Standpunkt opretholdes fuldtud, skulde kunne indrømme Folkeforbundscommissionen Ret til eventuelt ogsaa at foretage Undersøgelser Nord for Demarkationslinien, naar disse udelukkende indskrænkedes til at vedrøre Spørgsmaalet, om den ene eller den anden Parts Tropper havde krænket Grænse-linien.

Det har derfor været en stor Skuffelse, da en ny tyrkisk Note for nogle Dage siden ikke indeholdt noget Fremskridt paa dette Punkt, men tværtimod paany stillede Krav om, at Folkeforbundscommissionen skulde suppleres med en tyrkisk Delegeret.

I et Nu var det altsammen saa nærværende for ham. En sugende Længsel efter Hovagim og alt det andet, der laa bag ved ham, greb ham om Hjertet og pressede Taarerne frem i Øjnene. Han viskede dem hastigt bort og saa tappert lige ud.

Saa kom de forbi Kirken. Den store Dør stod aaben, han kunde se helt derind. Men var det den dejlige Kirke? Alle Billeder og Tæpper var borte, det var kun et stort, tomt, røgsværtet Rum. Det Syn forfulgte ham længe i Drømme.

Der var Haandværkere derinde. Nogle skrabede Soden af Stenene, andre satte Jærnstivere omkring Søjlerne. Kalkstenen, som det hele var bygget af, var ikke saa stærk som før Branden. Atter andre arbejdede paa det nye Pulpitur. Armenierne satte deres Kirke, deres Folks Samlingssted, i Stand igen. De skulde nok faa et Sted, som kunde være et Centrum i deres Liv, og hvor de paany kunde synge deres Hymner.

Det gik med denne Kirke som

med Jerusalems andet Tempel: den blev kun en ringe Afglans af den førstes Skønhed; for Armenierne i Urfa blev aldrig rige igen, saadan som de havde været det før Massakrerne, og kunde altsaa heller ikke udstyre deres Kirke saa smukt.

Men til Gengæld kom den til paa en Maade at huse et rigere aandeligt Liv; for den Aand, der var begyndt at drage ind blandt Protestanterne, sprang ogsaa over til Gregorianerne. Strømningerne fra Vesten skyllede ind over dem og bundfældede noget af det, de førte med sig, godt og ondt imellem hinanden.

Den Tid, der var rundet saa sagtelig, den Tid, da man tillige med sin Faders Bestilling havde overtaget hans Livssyn og hele aandelige Habitus næsten uforandret, den Tid, da det ene Ord af Evangeliet, man havde hørt om Søndagen, saa at sige var Ugens eneste nye, aandelige Impuls, den Tid, der kunde fostre enfoldige, dybe og fromme Personligheder som Hovagim, var forbi.

Og var det mon ikke selve den nye Tid, der med alle disse Børn marcherede ind paa Kirkepladsen. Flere og flere blev de. Alene fra Børnehjemmene kom der over 300, og der var jo da ogsaa en Del fra Byen.

De nyantagne Lærere var der og Husfædre og Missionærerne. Saa blev der en Prøven og Indretten og Læggen Skoleplan. Der var nok at tage fat i.

Prøvningen var for saa vidt det mindst udviklede, for de, der overhovedet kunde noget, var snart talte. De fleste maatte i Begynderklasserne. Man delte dem lidt efter Størrelsen, og der blev saa Klasser med Elever paa 12—14 Aar, der ikke blot aldrig havde betraadt en Skole, men blandt hvis Forfædre der heller ikke var en eneste, som nogensinde havde kendt et Bogstav. Det var i Sandhed Nyland at opdyrke.

Saa blev Skoleplanerne lagt, og de ledende gik ud fra, at saasom det ansaas for fornødt og gavnligt at

Frk. Jeppe Agitation.

Rejsen gennem Landet.

Frk. Karen Jeppe har, som omtalt i sidste Nummer, benyttet Tiden mellem sin Hjemkomst fra Genève og Sverige og Bazaren her i København til en Række Møder Landet over. De fleste har været udmærket besøgt, og overalt har man med den største Interesse hørt om hendes Arbejde i Syrien.

Møderækken begyndte i Brønderslev den 15. Oktober, og der fortsattes hver følgende Aften med Møder i Viborg, Ringkøbing, Holstebro, Silkeborg, Randers, Hadsten, Odder, Vejle, Haderslev, Aabenraa, Asserballe, Tønder, Ribe, Aalborg og Aarhus, hvor den jyske Tournée sluttede den 2. November.

I Tiden mellem Bazaren og Hjemrejsen til Aleppo tager Frk. Jeppe fat paa Øerne. Den 8. November taler hun i Lyngby, antagelig den 9. i Køge, den 10. i Høng, den 11. i Vallekilde, den 12. i Ringsted, den 13. i Korsør, den 14. i Halsted (paa

Lolland), den 15. i Ringe, den 17. i Horslunde, den 18. i Odense, den 19. i Nyborg, 20. i Aarup, 21. i Faaborg, 22. ved Liselund og endelig den 23. i Nørre Aaby.

Ialt holder Frk. Jeppe saaledes udenfor Hovedstaden ikke mindre end 31 Møder.

Syrien.

General Sarrail tilbagekaldt.

Den franske Regering har øjensynlig nu endelig besluttet sig til at hjemkalde den „politiske“ General Sarrail, der har været saa uheldig som Generalguvernør i Syrien. Den foreløbige Efterfølger, Dupont, vil forhaabentlig forstaa at skabe Ro i de urolige Egne.

Det er Styrelsens Haab, at Oprørsbevægelsen ikke vil faa Indflydelse paa Frk. Jeppe's Arbejde i Aleppo og i Landbrugskolonien ved Eufrat.

Skjules kan det dog ikke, at Situationen er alvorlig. Lidenskaberne er sat i Bevægelse, og det gærer overalt i Syrien.

Frk. Jeppe beder om brugt Tøj.

Idet vi paa Armeniernes Vegne hjerteligst takker for de mange Tøjpakker, vi allerede har modtaget fra venlige og medfølede Læsere, meddeler vi, at alt muligt brugt Tøj vedblivende er særdeles kærkomment, baade til de Armeniere, der paa forskellig Maade direkte er knyttede til Frk. Karen Jeppe's Virksomhed i Optagelseshjemmet og i Landbrugskolonien, og til de elendige Børn og Voksne, der stadig henslæber Livet i de usunde Baraklejre. Ethvert Stykke kan bruges, blot det er rent.

Vi opfordrer vore Læsere til at afse deres aflagte Klæder til dette Formaal. Det er en overordentlig vigtig Hjælp, der derved ydes de nødlidende Armeniere — lige saa god som rede Penge.

Pakker med Tøj bedes sendt direkte til De danske Armeniervenners Kontor, Holbergsgade 4, København K. (eller afleveret sammesteds Søgnedage 1—3).

lade europæiske og amerikanske Børn sidde paa Skolebænk 6 Timer om Dagen, saa maatte det ogsaa være passende for disse Børn. Og der sad de — men om det var gavnligt for dem, det var et helt andet Spørgsmaal.

Ja, havde de sat dem ind i et Værksted, hvor de skulde have gjort noget med deres Hænder, havde det været i sin Orden. Gennem Generationer var det gaaet saadan til, at naar Drengene blev en halv Snes Aar gamle, tog Faderen dem med i Forretningen og lod dem begynde paa Arbejdet der. Det var nu gaaet dem i Blodet, saa paa den Tid vaagnede Driften til Haandens Virksomhed.

Men dette var utaaeligt. Den meste Del af Tiden skulde de sidde stille og se ud i Vejret, for saa en Gang imellem at beskæftige Tankerne med et for dem ganske uvant Arbejde. Det viste sig snart, at denne Tingenes Orden kun kunde opretholdes ved en meget haardnakket Disciplin.

Og kneb det i Skolen, blev det ikke bedre i Børnehjemmene efter Skoletid. Nu maatte Drengene rase ud og have Lov til at benytte deres Legemskrafter og deres Hænder, ellers maatte de blive gale. Og laa der ikke just noget nyttigt for, som de kunde tage fat i, saa maatte de gøre noget unyttigt.

Ohannes Effendi var maaske den, der klarest saa, hvori Fejlen stak. Han var jo da ogsaa en af dem, der kom til at lide mest under den. Han havde Uartigheden at slaas med, og han kunde ikke være blind for, at dette unaturlige Liv afgav en god Jordbund for allehaande usunde Drifter blandt Drengene.

Han bragte da ogsaa snart i Forslag, at man skulde oprette Halvdags-skoler for de større Drengene, og saa sætte dem i Lære hos en Haandværksmester om Eftermiddagen. Missionærerne var egentlig stemte for Sagen, men den stødte paa haardnakket Modstand hos Armenierne selv, og der var ikke saa faa af dem, der

med Hensyn til Skolens Indretning havde et stort Ord at sige.

Armenierne havde for Alvor faaet Øje paa Europas og Europæernes Overlegenhed, og de mente nu, at den for største Delen beroede paa deres Skoleuddannelse. Kunde de blot faa fat i den, skulde den nok i deres Haand blive Sværdet, hvormed de endelig skulde kunne besejre deres Arvefjende. Derfor var det stadige Omkvæd paa alle deres Viser: „Saa megen Skolegang som muligt for vore Børn.“ Ohannes Effendi blev altid overstemt med uhyre Majoritet.

Forøvrigt var Ohannes Effendi selv af dem, der svor til Skolegangens Fane og saa Børnehjemmenes egentlige Opgave i at frembringe saa mange studerede Mennesker som muligt. Haandværket var ogsaa i hans Øjne kun en Nødhjælp for de mindre begavede. Han havde absolut størst Interesse for de Drengene, der var fremmelige i Skolen. Det var dem, der skulde kaste Glans over hans Børnehjem og over ham selv, de andre var

Indgaaede Bidrag.

(Beløbene er angivne i Kroner).

Oktober 1925.

A. Gaver til Arbejdet.

Kristian Pedersen, Thise pr. Manna, 25. Lektor Hammer, Aarhus, 5. Fru Agathe Brandt, Halsted Skole, Aunede, 6,35. Ved Signe M. Laursen, Afholdshotellet, Bjergringbro: Overskud fra Armenierdagen, 1032. Grosserer Bockelund og Hustru, 20. Frk. I. Olrik, Vallekilde, 10. Gdr. H. Seidenfaden, Skovgaard pr. Fakse; Indsamlet ved et Friskolemøde i Lille Torøje, 39. Frk. Lindelof, Sondrup Skole, Hundslund, 5. Pastor Hjorth, Faxe Ladeplads, 2. Oluf Hansen, St. Hedinge, 10. Fru Agathe Brandt, Halsted Skole, Aunede: a) Gaver, 10, b) Mærkesalg, 3, ialt 13. Ved Spr. Johs. Brus: Indsamlet i Grene Kirke paa Foranledning af Fru Købmand Klitgaard, Billund, 70. Ved Lærer K. Hoffmann, Hornbæk: Kollekt i Hornbæk Kirke, 32. O. E. S., 100. A. Jespersen, Storegade 41, Rønne, 15. Ved Spr. Schack, Marslev: Kollekt i Marslev og Birkende Kirker, 27,10. Ved Fru Fuldmægtig Madsen, Viborg: Armenierdagens Indsamling, 275. Ved Fru Louise Raaen, Aalborg: a) Solgte Mærker, 100, b) Kollekt indsamlet af Stiftsprovst Barsøe i Budolfi Domkirke, 68,19, ialt 168,19. Frk. Sara Christensen, Vordingborg Sygehus, 20. Ved Jens Bang, Barlise pr. Assens: Indsamlet i Anledning af Armenierdagen, 20. Ved Frk. Johanne Eskildsen, Hornslet: Indsamlet i Anledning af Armenierdagen, 49. Ved Fru

Oline Hansen, Brønderslev: Indkommet ved Frk. Jeppes Møde, 156,40 ÷ Udgifter, 17,10, 139,30. Ved Spr. Jørgensen, Farup, Ribe: Kollekt, 21. Ved Th. Raaschou, Sct. Hansgade 13, Ringsted, 85. Ved J. Veel Jeppe, Slude: Indkommet ved Sammenkomst blandt Frørup Brugsforenings Medlemmer, 36. Ved Søster Ane Daubjerg, Sygehuset, Herning, 57,60. Ved Lærer I. Mouritsen: Lustrup Skole, Ribe: Mærkesalg, 10. Ved H. Mouritsen, Jebjerg: a) Mærkesalg, 25, b) Frk. Frandsen, 10, ialt 35. Indsamlet ved Marie Mikkelsen, Thaaruplund, Assens, 13. Ved Lærer Jens Kjær, Staby Efterskole pr. Ulfborg: a) Mærkesalg, 20, b) Indkommet i Anledning af Armenierdagen, 30, ialt 50. Ved Frk. Else Larsen, Tranekær Fyr: Mærkesalg, 25. Ved M. Kirkegaard, Friskolen, Skjelhøge, 21. Ved Pastor Markvorsen, Karby: Fra Karby Sogn, 70. Ved Fru M. Anholm, Sigridsvej 1 A, Kbhvn.: Fra Fru I. Berg, 50. Ved I. Greve Jensen, Dalby-neder, Havndal: Kirkekollekt, 30. Ved Fru Marie Clausen Bagge, Ringkjøbing: Indsamlet i Ringkjøbing ved Frk. Jeppes Møde, 150. Ved Fru I. Pambæk, Præstø: a) Mærkesalg, 20, b) Bortlodning etc., 25, ialt 45. Ved Frimenighedspræst Marius Olsen, Bovlund: Indsamlet ved Gudstjeneste i Frimenigheden, 25. Ved Fru Marie Birke-dal, Brande: Overskud fra en Aftenunderholdning i Brande, 119,25. Ved Proprietær K. Jessen, Ullemose: Mærkesalg, 40. Ved Spr. Madsen, Vejerslev: Kirkeindsamling i Vejerslev—Blidstrup, 15. Ved Spr. Jørgensen, Farup: Unævnt, 66. Ved Spr. C. P. Pedersen, Stenderup: Kirkekollekt, 107,16.

Ved Frk. K. Laursen, Hadsten: Indsamlet ved Frk. Jeppes Foredrag, 30. Frk. Jørgensen, Esbjerg, 2. Ved Spr. J. Eriksen, Asserballe: Indkommet ved Frk. Jeppes Møde, 105. Ved Provst Kattrup, Svindinge: Kollekt, 20. Ved Fru Pastor Nørgaard, Storehedinge: Mærkesalg, 50. Ved Fru I. Nyholm, Ballerup: a) Bortlodning af et Slumretæppe, 50, b) indkommet i Anledning af Armenierdagen, 42, c) Fra Fru Reimer, Ballerup, 5, ialt 97.

Ialt Kr. 3457,95.

B. Solgte Haandarbejder.

Ved Fru I. Nyholm, Ballerup, 175.

Ialt Kr. 175.

Bidrag modtages fremdeles med Tak.

Prokurist **Johs. Malmstrøm,**

Kasserer,

Slotsholmsgade 16, København K.
Telefon C. 10948.

Bidrag kan ogsaa indbetales paa Konto:
Postgiro 2954.

De danske Armeniervenner,
Holbergsgade 4, København K.

Obs. Bidrag, som er kommet Ekspeditionen i Hænde efter den 31. Oktober, offentliggøres først i næste Nummer, da Redaktionen, grundet paa den store Bazar, sluttede den 31. Oktober.

kun en besværlig Ballast.

Nu kom det Misak til Gode, at han havde siddet og døjet med den lille Skolefrøken. Han var fremmelig for sin Alder, behøvede ikke at sidde i Begynderklasserne og hørte altsaa straks til de begunstigede. Desuden var han en flink og opvakt Dreng, og nu, da han begyndte at lægge sig efter det, viste det sig, at han havde stort Talent til at omgaas andre Mennesker. Han blev vel lidt baade af store og smaa i Børnehjemmet. En særlig Stjerne havde han hos Tuma Chanum, fordi han var saa god til at lege med hendes smaa Børn. Det var en ligefrem Passion hos Misak at give sig af med Smaa-børn, at gaa ind paa deres Forestillinger og tage levende Del i deres Glæder og Sorger. Deres Hjærter tog han altid med Storm.

Jo, Misak befandt sig vel i Børnehjemmet. Han følte sig stærkt tiltalt af den Skønhed og Hygge, som Ohannes Effendi og Tuma Chanum forstod at skabe omkring sig. Alt,

hvad de rørte ved, blev smukt. Ikke blot herskede der den største Orden overalt, Orden med Klæder og andre Ting, Orden med Tiden, Orden i Arbejdet; men de forstod ogsaa at anbringe en Blomst, et Tæppe, saadan at man blev glad, naar man saa paa det. Og saa kunde Ohannes Effendi spille saa kønt, og Tuma Chanum sang til. Saa glemte Drengene alt andet, sad ganske stille og lyttede eller sang selv med.

Han havde for Skik en Gang imellem at indbyde Drengene til sine private Værelser og der beværte dem med Te og Kager. Naar saa de smaa var komne i Seng, og de større sad omkring ham, tog han sine haandskrevne Sangbøger frem.

Det var et Vovestykke af ham; for i dem stod Armeniens Sange, de Sange, som deres Undertrykkere strengt havde forbudt dem at synge. Men Ohannes Effendi vilde, at de Børn, der var ham betroede, skulde kende dem trods alle Tyrkernes Forbud. Han syntes ikke, de kunde blive til

rigtige Armeniere, naar deres Folks Historie, deres store Digtere og deres nationale Melodier var en lukket Bog for dem.

Dæmpet spillede han Melodierne, og Tuma Chanum sang med sagte Stemme. Aandeløse, med glødende Kinder og blanke Øjne lyttede Drengene. Armeniens gamle Konger og Helte drog ind i deres Sind, de kæmpede og sejrede med dem, og deres Bryst svulmede af Stolthed. De følte ogsaa Nederlagenes Bitterhed og al den Ulykke, der var fulgt af dem, Armeniens Klagesange tog dem om Hjertet og pressede Taarerne frem. I de Timer vakttes og styrkedes deres nationale Bevidsthed, deres Liv fik et Ideal, et Maal; de følte, at de var til for at rejse deres Folk af dets Ulykke. Dage derefter gik de halvt som i en Rus, og Melodierne nynnede inden i dem.

Til Børnehjemmets Glæder hørte ogsaa Spasereturene uden for Byen. En tysk Dame, der en Tid var knyttet til Missionen, kom et Par Gange

„De danske Armeniervenner“

Til Arbejdet for Armenierne modtages med Tak Bidrag af Styrelsens Medlemmer:

Frøken **Elisabeth Andersen**,
Sønder Allé 18, Aarhus.

Forfatter **Åge Meyer Benedictsen**,
Holbergsgade 4, København K.
Komitéens Formand.

Fru **Ester Broch**,
K. F. U. K., København K.

Grosserer **Christen Daell**,
Nørregade 12, København K.

Frøken **Henni Forchhammer**,
Ingemannsv. 3 B, København V.

Frøken **Karen Glæsel**,
Fredensborg.

Frøken **Karen Jeppe**,
Aleppo, Syrien.

Stiftsprovst **H. Lützhøft**,
Odense.

Prokurist **Johs. Malmstrøm**,
Slotsholmsg. 16, København K.
Komitéens Kasserer.

Fru Skoleinspektør **Nyholm**,
Ballerup.

Dr. phil. **J. C. Scharling**
Tostrup Præstegaard, Merløse.

Forfatterinde Frk. **Ingeborg Maria Sick**,
Pileallé 19 B, København F.

Overretssagfører **H. F. Ulrichsen**, M. F.,
Boldhusgade 6, København K.
Komitéens Sekretær.

Noter.

„De danske Armeniervenner“ sendte en smuk Dekoration til Grosserer Bockelunds Baare, og flere af Styrelsens Medlemmer var til Stede ved Begravelsen.

* *

Alle Meddelelser om Bladets Forsendelse, Bestillinger af enkelte Numre o. l., sker ikke til Redaktionen, men til Armeniervennens Kontor, Holbergsgade 4.

* *

Bedst blandt Armenierdagens Resultater var det fra *Bjerringbro*: Fru *Laursen*

— Afholdsrestauratørens Hustru — havde der med vanlig Energi arrangeret en udmærket Armenier-Aften med Formanden, Hr. Åge Meyer Benedictsen, som Taler, med Koncert og Bazar.

Netto-Overskudet blev over 1000 Kr.

* *

Fra Sverige har vi allerede faaet de første Bestillinger paa *Bogen om Armenien*. Og *K. M. A.* har i Erkendelse af Værkets Betydning bestilt et større Antal Eksemplarer.

Vore indenlandske Læsere faar Bogen gennem en hvilkensomhelst Boghandler. Henvendelser Bogen vedrørende rettes

kun til Holbergsgade 4 og ikke til „Armeniervennen“s Redaktion.

Armeniervennen

udgaar 6 Gange aarlig og koster 2 Kr. 35 Øre aarlig. Bladet kan bestilles ved **Indsendelse af Beløbet** under Adresse, Armeniervennen, København.

Udgivet af „De danske Armeniervenner“ under Redaktion af Overretssagfører *H. F. Ulrichsen*, Boldhusgade 6, København K., Tlf. C. 13602.

Trykt i Carl Bryrups Bogtrykkeri, Kbhvn. K.

om Ugen og førte dem ud; for i de første Par Aar efter Massakrerne følte Armenierne sig ikke rigtig trygge udenfor Byens Mure, de kunde let blive alvorligt forulempede; en Europæers Nærværelse betød betydelig mere Sikkerhed.

Overhovedet holdt Muhammedannerne sig noget i Afstand fra Missionernes Børn, de tilhørte dog de fremmede, og det var ikke godt at vide, hvad man kunde paadrage sig, hvis man kom dem for nær.

Derved blev disse Børn forskaaned for den forfærdelige Underkuelse, som de armeniske Drengene maatte lide i Aarene efter Massakrerne. De andre var fuldstændig værgeløse overfor den raa, muhammedanske Ungdom og blev vante til at maatte finde sig i enhver Ydmygelse og Overlast, som det maatte behage de andre at tilføje dem. Deres Frygtsomhed og Slaviskhed kendte da snart heller ingen Grænser, den var gaaet dem i Blodet i en altfor tidlig Alder.

De unge, der udgik fra Børne-

hjemmene, var modigere og frejdigere, de havde undertiden endog drevet det til at prygle Tyrkedrengene ordentlig af. Vel lærte Livet ogsaa dem et og andet, da de kom ud af Hjemmene; men de var da ikke slet saa bløde og modtagelige for Indtryk mere.

VII KAPITEL.

Ensom.

Den 2. November 1903 stod Misak sammen med Børnehjemmets andre Drengene ved Indgangen til Hulvejen og ventede i Spænding paa en, han knyttede store Forhaabninger til.

For nogen Tid siden havde det Rygte naaet Børnehjemmet, at der skulde komme en Kvinde fra Europa, og hun skulde være en Moder for dem alle; men samtidig fortaltes det, at hun havde en Dreng iblandt dem, en, som hun allerede længe havde været Plejemoder for. Ingen vidste, hvem den udvalgte var, og der var mange, som ønskede, at det maatte være ham.

Maaske var der dog næppe nogen, hvis Tanker kredsede ivrigere om denne Sag end netop Misaks. Jo ældre han blev, jo tungere faldt det ham, at han stod alene i Verden. Tit gik saa hans Tanker til hans Plejemoder derude i det fremmede, som var saa god imod ham, og han ønskede inderligt, at hun ikke havde været saa langt borte.

Da han nu hørte om den Kvinde, der skulde komme, blev han saa underlig sikker paa, at det maatte være netop *hans* Moder. Ønsket var blevet til Bøn hos ham, og han var naaet til den Forvisning, at hans Bøn var hørt.

Endelig kom da Toget oppe paa Vejen, og han kunde skelne den fremmede Kvinde, der kom ridende paa et hvidt Æsel midt i Klyngen. Den gjorde Holdt lige foran Børnene — han saa hendes Ansigt og hørte hendes Stemme. Ja, saadan maatte hun netop være, det var umuligt, at det ikke skulde være hans Moder. Hans Hjærte fløj hende jo i Møde ved første Øjekast.

(Fortsættes).